

„Mai fiind ca nefiind“

SIMBIOZE

*Revistă blogosferică lunară de ariergardă spirituală, fără frontiere,
editată sub egida ONG Virtual ImpEx*

Numărul 4 (aprilie 2026)

REDACTIA:

Director onorific:

Nicolae Mareș

Redactor șef:

Marian Hie

Redactor șef adjunct:

Genovel-Florentin Frățilă

Secretar de redacție:

Viorel Dodan

Seniori editori:

Nicolae Georgescu

Constantin Ionescu Târgoviște

Constantin Lupeanu

Nicolae Mareș

Colegiul redacțional:

Gabriela Banu

Mihai Batog-Bujeniță

Petre Cichirdan

Irina-Ana Drobot

Mirela Dumitru-Savin

Mircea Lungu

Raluca Maftai

Victoria Milescu

Correspondenți:

Tuğrul Keskin (Turcia)

Claudia Napoli (SUA)

Relly Maria Niculescu

George D. Piteș

Cai Qing (China)

Adresa redacției:

**Sat Pitaru, com. Potlogi,
jud. Dâmbovița.**

ISSN 3120 – 1261

ISSN-L 3120 – 1261

Email:

revista.simbioze@gmail.com

*Întreaga răspundere pentru conținutul articolelor
revine autorilor.*

*Reproducerea oricărui articol se face numai cu acordul
autorului și precizarea sursei.*

EDITORIAL

Marian ILIE

**„Cinge-ți coapsa, țară română... și-ți
întărește inima... miazănoapte și miazăzi,
apusul și răsăritul, lumina și întunericul,
cugetul dezbrăcător și dreptatea s-au luat
la luptă... Urlă vijelia de pe urmă... Duhul
Domnului trece pe pământ!...”**

Este extraordinară această premoniție cu care Alecu Russo își încheia *Cântarea României*, în urmă cu mai bine de 175 de ani, când tocmai urma să se nască Mihai Eminescu!

Cam acesta este și contextul în care noi am lansat revista *Simbioze*, după ale cărei prime trei numere avem destule argumente, ca să mergem mai departe. Știm direcția și am identificat în bună măsură căile ce le vom urma, în încercarea de a ține pasul cu „Duhul Domnului” întru perpetuarea și primenirea spiritului românesc. Nu e deloc ușor, dar contăm pe bunele intenții și simțul responsabilității ce ne anima pe toți, convinși fiind că ele își vor găsi rezonanță în rândul marii majorități a cititorilor.

Iată, bunăoară, noi am repus în discuție un demers gândit de înaintași, pentru ca imediat să constatăm că, de fapt, propuneam emiterea „*certificatului de naștere a poporului român*”, cum definea președintele Academiei Române, Dl. Acad. Ioan-Aurel Pop, realizarea la București a unei copii a Columnei lui Traian. Cum se va vedea în episodul din acest număr, facem următorul pas oferindu-le specialiștilor detaliile de ordin tehnic necesare unei evaluări inițiale, iar noului președinte al Academiei, ce tocmai urmează să fie ales, schița unui proiect de anverură epocală.

Și, dacă tot veni vorba despre istoria poporului român, ne vedem puși în situația de a deschide și o dezbateră pe tema daco-latinității noastre, în cadrul căreia să recurgem cu preponderență la argumentele de ordin lingvistic. În acest număr al revistei facem deja un prim pas, identificând cele două direcții pe care se canalizează dezbaterile, noi asumându-ne

cumva rolul de arbitru – în baza pregătirii lingvistice ca filologi și a lecturilor ulterioare dictate de pasiunea pentru lingvistică și limbile străine, dar și ca vorbitori, în copilărie și adolescență, ai limbii folosite „în popor”. Știu ca nu va fi ușor, după cum știu și că principalele dificultăți țin de imixtiunea factorului politic în cercetările istorice și lingvistice privind România și poporul român.

Ne mai propunem să publicăm în serial, începând cu acest număr, volumul despre Eminescu în Dobrogea (de Nicolae Georgescu) și, începând din numărul viitor, Eminescu și Polonia (de Nicolae Mareș) și romanul *Delirul*, vol. II (de Ștefan Dumitrescu).

Tuturor, lectură plăcută!

Tușeu e-MI

Murim... ca mâine

Magda Isanos

E-așa de trist să cugeți că-ntr-o zi,
poate chiar mâine, pomii de pe-alee
acolo unde-i vezi or să mai stee
voioși, în vreme ce vom putrezi.

Atâta soare, Doamne,-atâta soare
o să mai fie-n lume după noi;
cortegii de-anotimpuri și de ploi,
cu păr din care șiruie răcoare...

Și iarba asta o să mai răsară,
iar luna tot așa o să se plece,
mirată, peste apa care trece –
noi singuri n-o să fim a doua oară.

Și-mi pare-așa ciudat că se mai poate
găsi atâta vreme pentru ură,
când viața e de-abia o picătură
între minutu-acesta care bate

și celălalt – și-mi pare ne-nțeles
și trist că nu privim la cer mai des,
că nu culegem flori și nu zâmbim,
noi, care-așa de repede murim.

COLUMNA, COLUMNA

*„Vă felicit tare! Ce frumos ar fi să fie! Să fie Columna în Piața Romană! Spațiul nu e larg destul, poate. Dar nici la Roma nu e larg așa cum ar fi trebuit și Columna rezistă de aproape două mii de ani acolo. Știu că nu sunt niciodată copiile precum originalul, dar aici nu ar fi vorba de o copie obișnuită, ci de repetarea acasă a ceea ce s-a făcut departe... Ce frumos sună **Certificatul de naștere a poporului român!** Trimit gând bun!“ I.A. Pop.*

Așa scrisu-ne-a Excelența Sa, Domnul Președinte al Academiei Române Acad. Ioan-Aurel Pop, la numai câteva ore după ce a primit numărului 3 al revistei noastre, în care lansam concret provocarea, cu amendamentul propus de mine în versurile însoțitoare. Eu propuneam ca impunătorul monumet să fie ridicat în vecinătatea Catedralei Mântuirii (a cărei denumire eu n-aș schimba-o) și Palatului Parlamentului (pe care eu l-aș lăsa să fie al Poporului), într-un triptic reprezentativ al patrimoniului național și mondial. Propunerea mea pleacă de la neajunsul deja semnalat, inclusiv de dl. academician, privind micimea spațiului, din care derivă o serie de dificultăți de ordin tehnic, dar și urbanistic. Desigur, nu din această cauză a fost mutată din Piața Romană statuia Lupoacei Capitoline – o copie a originalului de la Roma, dăruită în 1906 orașului București de

municipalitatea Romei – dar asta este o altă poveste, poate de povestit copiilor copiilor noștri.

Eminescologul Nicolae Georgescu sugera ca o altă posibilă „locație“ Piața Charles de Gaule, unde spațiul ar fi suficient, doar că poziția este una marginală, iar în zona urbană respectivă trecutul nostru istoric nu are niciun fel de rezonanță. Eu rămân la varianta mea, inclusiv la amendamentul cu Sf. Andrei în vârful Coloanei. Și, dacă tot avansam paralela cu brâncușiana Calea Eroilor de la Târgu Jiu, îl rog pe această cale pe dl. prof. Mihai Bandac să ne ofere pentru numărul viitor al revistei punctul de vedere al domniei sale. Consider, în acest sens, ca fiind de bun augur faptul că tocmai am primit din Australia, spre publicare în revistă, un interviu cu domnia sa.

Până una-alta voi continua excursul meu, venind cu detaliile tehnice de natură să ofere specialiștilor o bază de plecare în eventualele calcule de ordin artistic sau tehnic, cum sunt părțile componente ale monumentului, dimensiunile și alte detalii. Reamintesc, avem de a face cu detalii (fotografii și traducerea textelor însoțitoare) preluate din *Enciclopedia Dacia* – albumul redesenat de Pietro Santi Bartoli, aflat în colecția Universității Emory (Librăria Robert R. Woodruff). Totodată fac un cald apel la toți cei interesați și mai ales la factorii de răspundere implicați: **hai să ne unim eforturile și să-i emitem poporului român cetificatul de naștere!**

Invităm așadar specialiștii să analizeze detaliile de ordin tehnic, în ideea de a convinge factorii de răspundere că din punct de vedere tehnic nu există dificultăți insurmontabile.

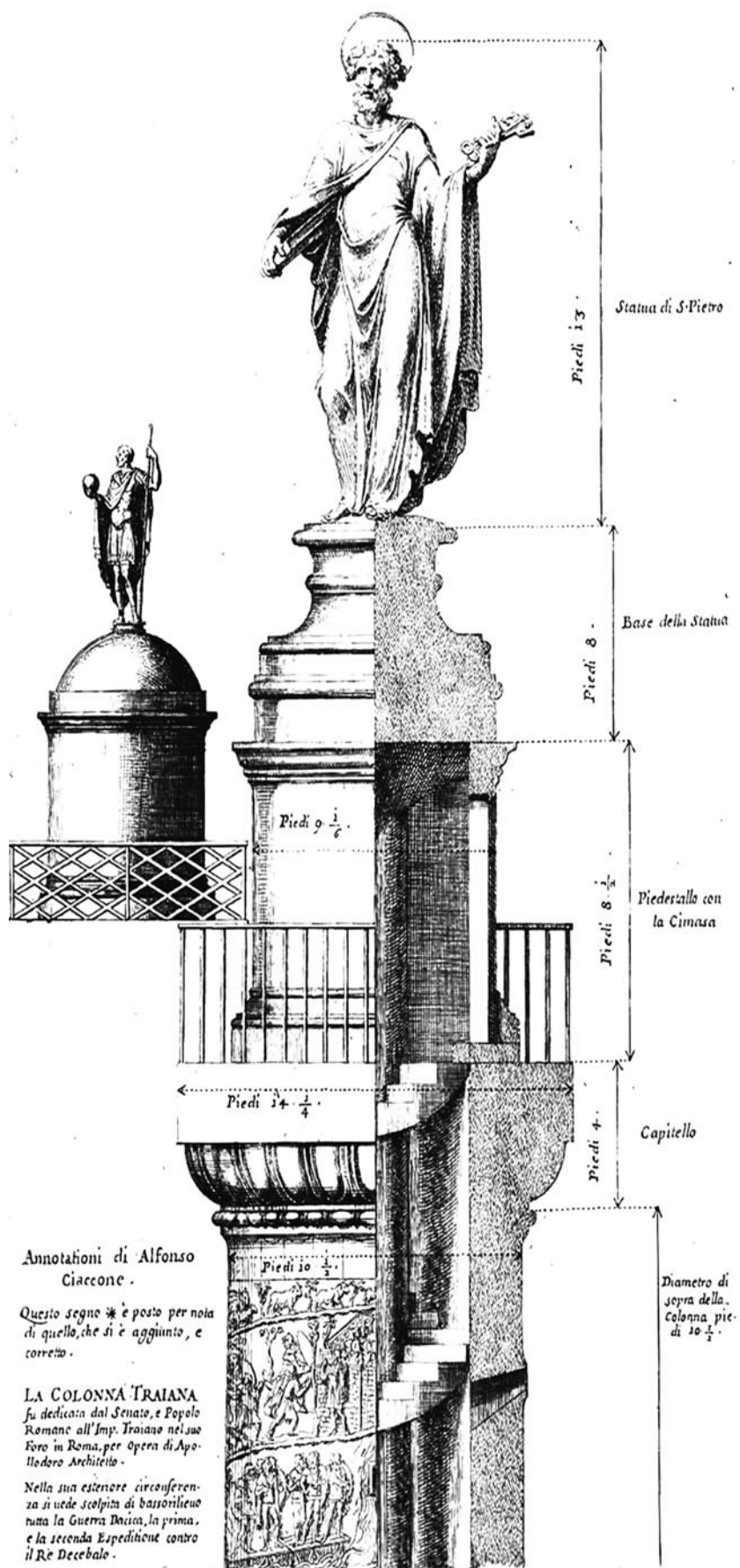
Marian ILIE

Tușeu e-MI

În primul episod din volumul „Chemarea mării. Eminescu în Dobrogea“ semnat de eminescologul Nicolae Georgescu, pe care îl găzduim în revistă (v. pag. 7-9) autorul îl citează pe Mihai Eminescu menționând stațiunea Balta Albă, unde se se gândea să se trateze [Nu știu încă bine unde plec, la Pucioasa, la Strunga, la Balta Albă, la Lacul Sărat, dar destul că de plecat, trebuie să plec], localizând-o

în Basarabia, pe lângă Odesa (Cetatea albă?). În realitate Eminescu se referea la stațiunea Balta Albă situată între Brăila și Râmnicu Sărat, pe malul lacului cu același nume, din al cărui nămol (încă) se obțin celebrele produse cosmetice din gama „Pellamar“. Ce a fost a fost...

<https://adevarul.ro/stiri-locale/calarasi/ce-nebunie-a-de-clansat-balta-alba-lacul-1607798.html>

Notițe de Alfonso Ciaccone.

Acest semn * este utilizat acolo unde s-a adăugat sau corectat ceva.

COLUMNA LUI TRAIAN

A fost dedicată de către Senatul și Poporul roman, Împăratului Traian în forul său din Roma, prin opera lui Apolodor arhitectul.

În circumferința sa exterioră se vede sculptat în basorelief întregul Război Dacic, prima și a doua expediție contra regelui Decebal.

Statuia Sf. Petru: 13 picioare

Baza statuii: 8 picioare

Piedestalul: 8½ picioare

Capitelul: 4 picioare

Diametrul superior al Columnei: 10½ picioare.

În vârf, era statuia de bronz aurit a lui Traian, ce avea în mâini sceptrul și globul în care a fost depusă cenușa sa, transportată la Roma după moartea sa, în timp ce era departe de războaiele cu părții și armenii nu apucă să vadă columna completată.

Ciaccone, la numărul 14 măsoară înălțimea acestei statui la 21 de picioare. cu proporția capului de la creștet la bărbie înalt de 2 picioare, multiplicând 9 capete. Dar după măsurile statuilor antice care nu ajungeau la înălțimea de 8 capete cel mai înalt, Colosul nu putea avea mai mult de 18 picioare.

Nu se verifică ceea ce scrie Ciaccone la numărul II, că figurile cu cât se înalță mai mult, astfel încât cele care stau la capitel răspund și altora de sub în dublă proporție. Sunt figuri înalte circa trei palme, mai mult sau mai puțin, conservând regula cadranelui, de fapt chiar au aceeași măsură în mijloc, în părțile superioare și inferioare. Doar acelea din vârf sub capitel au peste 3-4 uncii înălțime. Istoriile și planurile figurilor sunt divizate de un cordon care înconjoară de la piciorul Columnei până în vârf în 23 de ture. Înainte ca Sisto V să restaureze această Columnă, nu mai erau brăurile antice de bronz deasupra

Nella sommità vi era la statua di bronzo dorata di Traiano, che aveva nelle mani lo scettro, e l'globo, in cui furono riposte le sue ceneri, trasportate a Roma doppo la sua morte, mentre egli lontano alle guerre de' Parti, e de' Armeni non uide la Colonna compita.

* Il Ciaccone al num. 14 misura l'altezza di questa statua piedi 21, e 8 la proporzione della testa dal uerice, al mento, alta 2, piedi once 4, moltiplicando 9, teste. Ma secondo la misura delle statue antiche, che non giungono all'altezza di teste 8, le più svelte il Colosso non poteva essere maggiore di piedi 18.

* Non si uerifica quello che scrive il Ciaccone al num. 11, che le figure a questo più s'ingrassano, tanto più distinguono grandi, in modo che quelle si corrispondano al capitello rispondano all'altezza di sotto in doppia proporzione. Sono le figure alte circa tre palmi, alcune più, altre meno, ne serbano la regola del quadrato, anzi hanno l'istessa misura nel mento, nelle parti superiori, et inferiori. Quelle solo in cima solo il Capitello auanzano l'altezza di due, o quattro once di altezza.

L'istorie, e li piani delle figure sono disposti da un cordone, che ricorre in giro dal piede della Colonna, sino alla cima, in 27 giri.

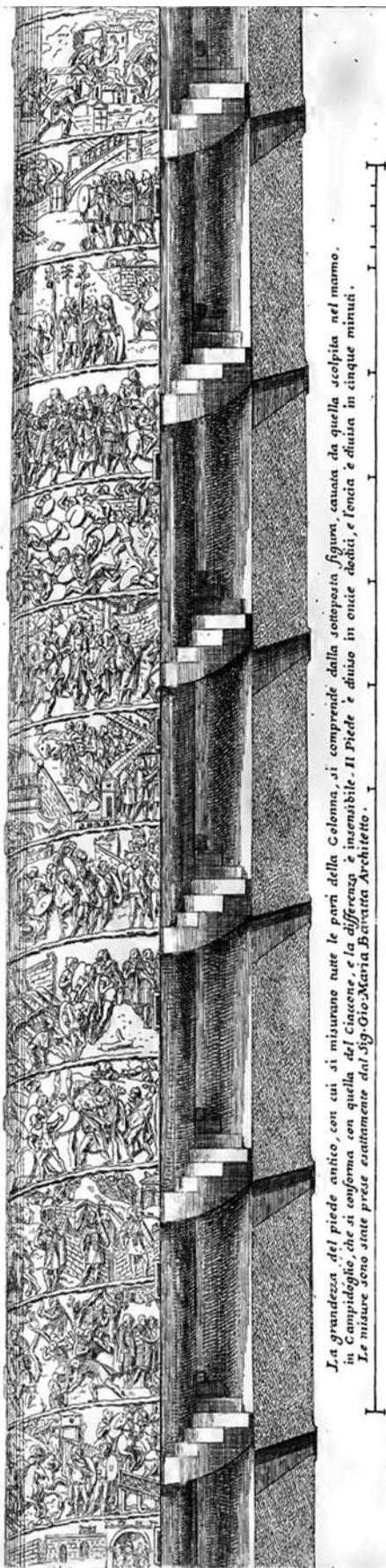
* Avanti che s'uso ristaurasse questa Colonna, non vi erano più li cancelli di bronzo antichi, sopra il capitello, in supplimento de quali fu fatta la ringhiera di ferro, per passarvi sicuramente da tutti quanto ilati alla veduta della Città. Nella ristaurazione fu Architetto il Cavalier Domenico Fontana, che ristaurò ancora la Colonna Antonina, et inalzò le Guglie.

Inizia la Colonna dal piano alla sommità, compreso il piedestallo della statua di S. Pietro, sorge all'altezza di piedi 128, vi si toccando per 135 gradini a luna, ca, tagliati internamente nella rotondità del marmo, riceve il lume da 43 fenestrelle, et è composta da 74 pezzi di marmo, la base 8, il torso 1, il fuso della Colonna 27, il capitello 1, il piedestallo 1.

* Di più al presente sopra il piedestallo, vi è un altro pezzo del basamento della statua, che ricopre l'apice ouero cupolino antico della lunata, alto piedi 8, la statua piedi 13.

* Nella parte interiore l'anima della lunata, contiene piedi 3 di diametro, li gradini hanno piedi 2, 1/2 di lunghezza, il restante della grossezza sino alla superficie esteriore, contiene piedi 2, once 1, sicché tutto il diametro della Colonna arriva a piedi 12, 1/2, come si uedrà dalle seguenti figure.

Si auuertisce, che le Annotazioni del Ciaccone nella vulgare lingua, cominciano nella prima immagine, sotto le prime figure della Colonna, al num. 16, seguitando il num. delle explanationi latine.

La grandezza del piede antico, con cui si misurano tutte le parti della Colonna, si comprende dalla sottoposta figura, causata da quella scolpita nel marmo, in Campidoglio, che si conforma con quella del Ciaccone, e la differenza è insensibile. Il Piede è diviso in cinque minuti. Le misure sono state prese esattamente dal Sig. Gio. Maria Baratta Architetto.

Dall'incasso alla cima, compreso tutto il collarino, il fuso della Colonna è alto Piedi 90 1/2

capitelului în locul cărora a fost făcută balustrada de fier, pentru a se trece în siguranță în toate patru laturi pentru panorama orașului. De la restaurare a fost arhitectul cavalier Domenico Fontana, care a mai restaurat și Columna Antonina și turlele.

Toată Columna din vârf până la bază, cuprinde piedestalul statuii Sf. Petru se ridică la înălțimea de 128 picioare la care se urcă pe 18 scări până la spirala sculptată în interiorul rotunjimii marmurei, primește lumină prin 43 ferestre mici și este compusă din 34 bucăți de marmură, baza 8, axa columnei 23, capitelul și baza 1.

Până astăzi, deasupra piedestalului, e o altă bucată la baza statuii care acoperă vârful cupolei antice a spiralei înaltă de 8 picioare, iar statuia de 13.

În partea interioară centrul spiralei cuprinde 3 picioare în diametru, pragurile având 2 1/2 picioare lungime restul grosimii până la suprafața exterioară conține 2 picioare și 1 uncie, până când tot diametrul Columnei ajunge la 12 1/8 picioare, cum se va vedea în următoarele imagini.

Se subliniază că în arhivele lui Ciaccone în limba vulgară, încep în prima imagine, sub primele figuri ale Columnei, la numărul 16 urmând numerele explicațiilor latine.

De la bază spre vârf fusul întregii Columne, este înalt de 90 1/2.

Mărimea bazei antice, cu care se măsoară toate părțile Columnei, se compune din figura prezentată, cioplită din acea bucată de marmură de Campidoglio, care se potrivește cu cele spuse de Ciaccone, diferența fiind nesemnificativă. Baza este împărțită în 12 uncii, și uncia în 5 minute. Măsurătoarea a fost efectuată exact de dl. arh. Gio. Maria Baratta.

VIVAT!

Pe 18 aprilie, directorul onorific al revistei *Simbioze*, senior între seniorii literaturii și diplomației române, E.S. Dl. Ambasador **Nicolae Mareș** împlinește **88 de ani**. În acord cu revista *Constelații diamantine* și cu celelalte reviste literare ce vor puncta evenimentul, îi uram un călduros **La Multi ani!**, cu dorința de a fi în continuare alături de noi întru cinstirea și promovarea spiritualității românești.

Nicolae Mareș a urmat studii de filosofie, filologie și istoria artei la Universitățile din București și Varșovia. Titlul de doctor în științe umaniste i-a fost acordat de Institutul „George Călinescu” al Academiei Române. *Doctor Honoris Causa* al Universității „1 Decembrie” din Alba Iulia.

Să fiu auzit

Îți mulțumesc limba mea
Maica mea
că o dată cu tine venit-am pe lume,
că ai găsit la tot ce ne înconjoară și nu
ne înconjoară
un nume
că mă aflu în ceata de tine călăuzită
că în graiul pe care tu l-ai modelat
din generație în generație
mă exprim
că în straiete tale sunt îmbrăcat
din cap până în picioare
că prin tine
pot umbla sigur prin lume
și atunci când vorbesc
sunt înțeleș
mândru sunt că din Rădăcina ta am
purces
după regulile tale exprim ce am
în Gând
Bucurii și tristeți
fără de tine nimic n-aș fi înțeleș.
Sub bolțile aurite ale cupolei care la
cer se înalță
mă simt cu totul în siguranță.
Că fiecare cărămidă are puterea unui
oștean
care pentru tine și-a dat și își dă viața
Limbă
Erou care niciodată nu cade
înălțat pe temelie de fier și din aur
prin tine sunt auzit și aud
în orice împrejurare.

Nicolae MAREȘ

Erhört werden

Ich danke Dir, Sprache,
Du Mutter meine,
mit Dir zusammen wurde ich geboren.
Für alles, was uns umgibt,
und für das was nicht da ist,
hältst Du Namen bereit,
zeigst mir und meine Gefährten den Weg,
erlaubst mir, in über Generationen gereichten,
eigenen Worten, mich auszudrücken.
In Deinen Kleidern hüllst Du mich ein,
von Kopf bis Fuß.
Dank Dir kann ich die Welt
in Sicherheit erkunden und reden kann ich,
so dass man mich versteht.
Stolz bin ich dafür, dass ich
Deinen Wurzeln entsprang,
Deinen Gesetzen getreu
meine Gedanken,
Freude und Trauer, Dinge, die ich
ohne Dich nie verstanden hätte,
ausdrücken kann.
Unter Deiner goldenen Kuppel,
die in den Himmel ragt,
fühle ich mich geborgen.
Die Ziegelsteine tragen in sich
jeweils die Kraft von Soldaten
der bereit sind, für Dich, Sprache,
ihr Leben zu opfern,
im eisernem Grund verankert, in Gold geschmiedet,
Helden, die niemals fallen.
Dank Dir kann ich,
unter allen Bedingungen,
erhört werden und zuhören.

Traducere în limba germană: **Gabriela Căluțiu
Sonnenberg**

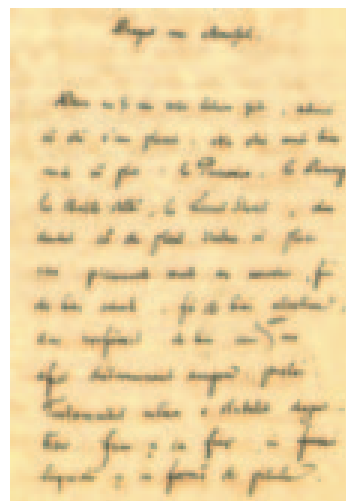
Nicolae GEORGESCU

CHEMAREA MĂRII EMINESCU ÎN DOBROGEA

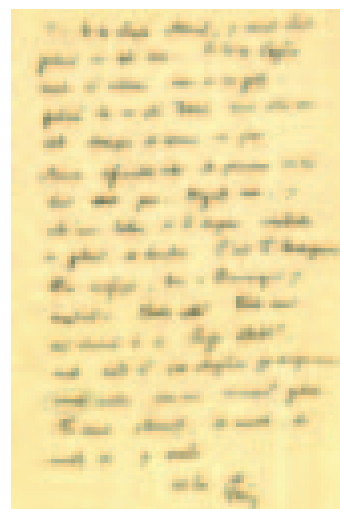
Chipuri ascunse în scrisori

Una dintre prejudecățile pe care le spulberă corespondența inedită publicată de D-na Christina Zarifopol-Illias (ne referim la cartea „*Dulcea mea doamnă / Eminul meu iubit, Corespondență inedită Mihai Eminescu – Veronica Micle. Scrisori din arhiva familiei Graziella și Vasile Grigorcea. Ediție îngrijită, transcriere, note și prefață de Christina Zarifopol-Illias*“, Ed. Polirom, 2000) este și aceea după care Eminescu n-ar fi văzut niciodată Marea Neagră. Chiar în cuprinsul numărului din *Dilema* de acum câțiva ani, într-un articol în care se încerca ridiculizarea statuiilor lui Eminescu, cea de la Constanța era desconsiderată și pentru acest motiv: că ar celebra mai degrabă poemul *Mai am un singur dor* decât vreo privire reală a poetului, cândva, peste valuri. Colecția actuală permite, în fine, și datarea și stabilirea împrejurărilor în care poetul a fost la Constanța: nu mai puțin de cinci scrisori ale sale către Veronica Micle se referă la acest drum la mare din vara anului 1882. „*Dacă nu ți-oi scrie câteva zile, atunci să știi c-am plecat. Nu știu încă bine unde plec, la Pucioasa, la Strunga, la Balta Albă, la Lacul Sărat, dar destul că de plecat, trebuie să plec căci picioarele mele au nevoie, fie de băi sărate, fie de băi alcaline, dar în sfârșit de băi care au un efect determinant asupra pielii. Tratamentul intern e stabilit deja: Fier, fier și iar fier, în formă liquidă și în formă de pilule*“.

Această scrisoare din 6 iunie 1882 (nr. 62 în colecție, p. 287-290) îl arată nehotărât, dar, în același

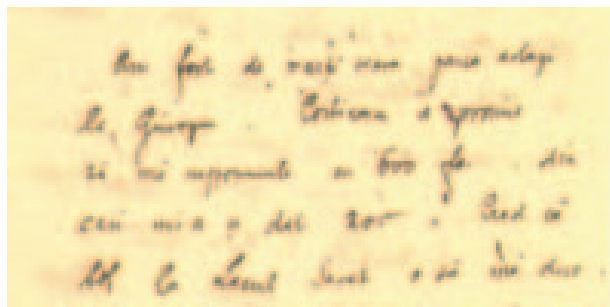
timp, avizat asupra a patru locuri unde poate face băi: cine și-l imaginează pe Eminescu un sedentar între cărți și ziarul *Timpul* ar trebui să citească mai des asemenea mărturii care presupun, în viața poetului, și multe drumuri. Interesantă este, între stațiunile enumerate, Balta Albă, din Basarabia, la vărsarea Nistrului în Marea Neagră. La 17 aprilie 1882 el îi scrisese Veronicăi Micle: „*Tare te-aș săruta, Momot, și sărut vânt pentru că nu ești aici. Și te-aș legăna încet să adormi, ceea ce nu poți, pentru că tu nu știi dormi cum știu eu câte douăzeci de ceasuri în șir. Numai afurisitele astea de picioare nu-mi dau pace, drăguța mea, și întruna trebuie să le cârpesc sănătatea cu petece de bumbac. C'est à desesperer. Dar în sfârșit, bun e Dumnezeu și meșteră-i Balta Albă. Frate-meu mă cheamă la el lângă Baltă, unde cred că vor dispărea pe de-a pururea urmele (?) acestea care-mi încurcă zilele.*“ (nr. 57. p. 269; în ediția mică,

ce se vede a fi ediția a doua a cărții și unde s-au corectat tacit numeroase lecțiuni după sugestiile din presă, cuvântul cu semnul întrebării este redat *ramele*. Trebuie citit *ranele*, iar pentru comparația grafiilor vezi ediția de față, p. 368: „mă tem ca ranele acestea să nu-mi devie incurabile“).

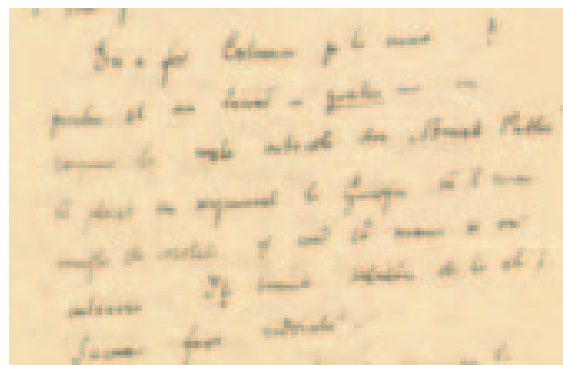
Matei Eminovici s-a stabilit pentru un timp, după căsătoria cu institutoarea Matilda Iosifescu (în 1880; Veronica o cunoștea, fiind amândouă colege la o școală, probabil la cea de institutoare din Iași), la Brăila, în regimentul de dorobanți (vezi scrisoarea nr. 23. p. 107) și avea, probabil, misiuni pe graniță, de unde Balta Albă i se părea aproape. Cert este că Eminescu va călători în această vară și în stânga Prutului, scriind chiar la *Timpul* despre românii din această parte. Mai târziu, în 1885, își va găsi alinarea în privința „acestor rane“ care-i „încurcă zilele“, lângă Odessa, tot pe malul Mării Negre: tratamentele sunt mai ieftine în est – și mai aproape de casă.

În fine, de plecat trebuie să plece, și iată de ce: „Am fost de marți seara până astăzi la Giurgiu. Costinescu a promis că mă împrumută cu 600 fr. din care mi-a și dat 200. Cred că tot la Lacu Sărat o să mă duc“ (nr. 61. din 4 iunie 1882).

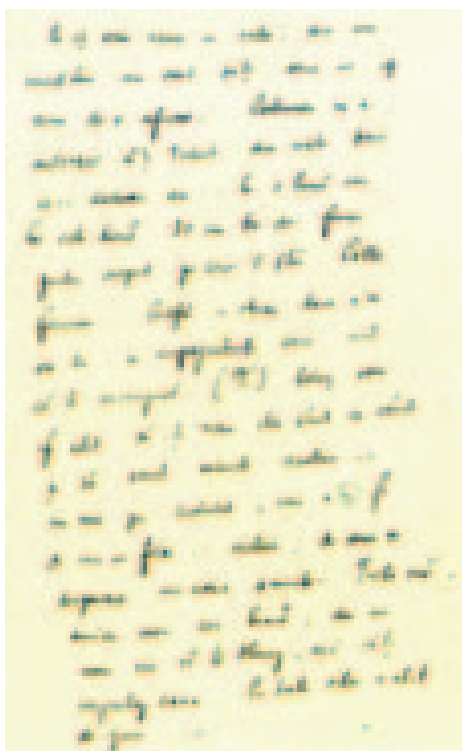
Intră, astfel, în scenă enigmaticul domn Costinescu din Giurgiu, personaj numit de 15-20 de ori în această corespondență, om cu bani, prieten mai degrabă cu Veronica Micle (cu familia ei, mă rog), dar căruia nu i se dă nicăieri prenumele. Dacă zăbovim asupra sa, este pentru că întregeste, într-un fel, modelul unui Eminescu ajutând cu scrisul său pe alții. Iată, într-adevăr, scrisoarea către Veronica Micle din 14 martie 1882: „Ieri a fost Costinescu pe la mine și pentru el am lucrat – gratis – un răspuns la niște articole din *Binele public*. A plecat cu răspunsul la Giurgiu să-l mai umple de socoteli și cred că mâni se va întoarce. Îți trimit salutări de la el: sincere fără îndoială“ (nr. 48. p. 229; tot aici,

ciudata lecțiune: „Mie nu-mi e permis de-a fi bolnav, nu de-a mă lenevi; sunt condamnat ca noierii (?) apusului la munca silnică pe viață“, corectată tacit în ediția a doua, după observațiile de presă: ca uvrierii apusului; vom trage, cândva, și o concluzie filologică asupra acestor îndreptări tacite de lecțiune: în mod normal, cititorul trebuie atenționat, iar preluarea contribuției științifice a cuiva trebuie menționată în notă. Iată că acest tip de ediție „americanească“ fotografică permite ieșirea din știința tradițională a bibliologiei, nu mai știi ce e o corectură, o revenire, acceptarea altei lecturi decât cea inițială etc. – totul se face tacit ca o autocritică asumată. Umil, prea umil: nu se poate vorbi, cumva, de plagiat și în aceste cazuri?).

Iată-l pe Eminescu scriind – de data aceasta gratis, cum subliniază el în text – un răspuns pentru altcineva la niște articole polemice din ziarul *Binele public*. Nu intrăm, aici, în amănunte; reținem, doar, că alături de Samson Bodnărescu, Veronica Micle, Nicolae Făgărășanu etc. – printre cei cărora poetul le-a dăruit din prisosul penei sale se numără și acest Costinescu din Giurgiu, care-i sponsorizează acum o excursie la mare – și care, în viitor, îi va trimite constant bani pentru Veronica Micle. În ianuarie 1882, de pildă: „Costinescu m-a autorizat să-ți trimit din niște bani ce-i dătoresc eu, la o lună sau la câte două, 30 sau 60 de franci pentru scopul pe care-l știi. *Cette femme*. Astfel – chiar dacă n-ai vrè tu în împrejurările cari aud că te încunjură (T.), totuși voi fi silit să-ți scriu din când în când.“ (nr. 38. p. 179; edițiile, și cea mare și cea mică, citesc, aici, senin: chiar dacă n-ai fi tu în împrejurările cari, dar grafia se vede la p. 182: n-ai vrè sau n-ai voi).

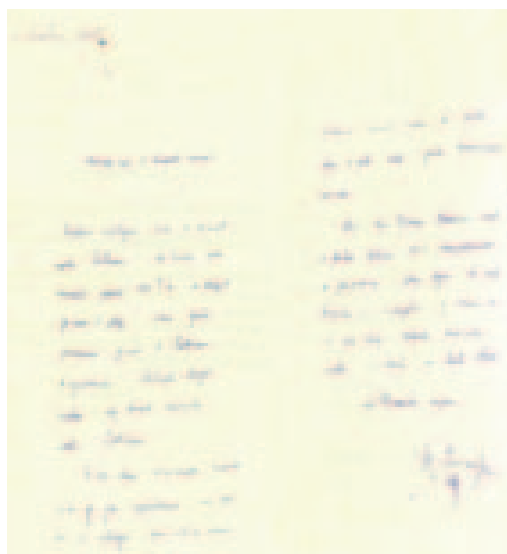
Pasajul rămâne, totuși, obscur: cine este T. din paranteză, dar *cette femme*? Ar putea fi vorba de o obligație a numitului Costinescu din Giurgiu către o

femeie din anturajul Veronicăi – dar de ce să dea Eminescu acești bani?! Să fie o obligație a poetului? În ultimul bilet din această serie, datat 14 ianuarie 1883 (în ajunul zilei sale simbolice de naștere), poetul îi scrie: „Din datoria ce o am către d. Costinescu vă trimit încă 40 fr. pentru scopul cunoscut. Sunt în spitalul Brâncovenesc de unde și scriu, deci vei binevoi a mă scuza că nu pot scrie mai mult.” (nr. 87. p. 383; pe 12 ianuarie 1883 T. Maiorescu notează că în ședința Junimii s-a citit *Luceafărul* lui Eminescu în

traducerea germană a Mitei Kremnitz, poetul fiind în spital; amintim că și Ion Creangă se interna în Spitalul Brâncovenesc din când în când, adunând, de acolo, de la bolnavi, chiar anecdote și versuri populare cam deșuchiate).

Pentru ca lucrurile să fie și mai încurcate, biletul din octombrie 1882 sună astfel: „Conform înțelegerii avute cu amicul nostru Costinescu, vă trimit prin mandat poștal 60 l.n. cu scopul pe care-l știți, adică pentru persoana pe care D. Costinescu o ajutorează. Chitanță despre acestea veți trimite amicului nostru, Costinescu. În caz că însărcinarea aceasta v-ar fi prea supărătoare, îmi veți da a înțelege prin câteva șiruri pentru ca amicul nostru să poată găsi o altă cale pentru transmiterea banilor. Deși din tăcerea Dvoastră cred a nu putea deduce vro nemulțumire în privire-mi, totuși sper că veți binevoi a îndeplini și acum ca și alte dați cererea amicului nostru și rămân cu toată stimă, Al Dvoastră supus M. Eminescu.” (Nr. 85. p. 377).

Deci: Costinescu o ajutorează, nu încapă nici o îndoială, poetul dădea din banii pe care îi datora lui Costinescu. Nu putem exclama decât: *Cette femme!* – ca în scrisoarea anterioară – înțelegând, totuși, că este vorba despre o femeie din Iași (probabil, din anturajul ardelenesc al familiei Micle, numele Costin, Costinescu fiind de sorginte ardeleană). Vom înțelege, însă, o dată în plus câte amănunte nedelegate – și de nedelegat, probabil – conține biografia lui Eminescu. Peste multe altele se trece senin (de către unii biografi) – în virtutea faptului că există acestea, identificate și categorisite ca imposibil de descifrat.

MONDOBLOGOSFERA

Nicolae MAREȘ

DESPRE GÂNDIREA SAPIENȚIALĂ TITULESCIANĂ

De-a lungul activității sale juridice, politice și diplomatice, timp de trei decenii, Nicolae Titulescu a avut prieteni și urmași sinceri și loiali, dar și oponenți sau adversari înverșunați, inclusiv la vârful eșichierului politic românesc. Cele trei volume publicate de devotatul titulescian, George G. Potra, stau mărturie. Având în vedere că *toți admiratorii sunt și geloși /Seneca/, zicerile multor detractori din volum dispar în negura vremurilor, față de calitatea gândirii luminoase și mai ales a faptelor titulesciene de promovare a României în lume. Din conștiința contemporanilor n-a dispărut aprecierea sa:*

Legea să fie pentru om

Doctor în Drept la Paris (1905), Nicolae Titulescu a funcționat ca profesor universitar la Iași și la București; a intrat în viața parlamentară și politică românească în 1912, ca deputat de Romanați. A avut un debut fulminant ca orator, ceea ce l-a făcut pe Take Ionescu, șeful partidului Conservator-democrat al cărui membru a devenit, să afirme entuziasmat, după primul discurs titulescian cu privire la poziția României față de evenimentele din Balcani: „*Un mare, un extraordinar talent s-a ridicat la tribuna românească și acest talent este al nostru*“.

Ca jurist, la catedră și în scrierile sale, Nicolae Titulescu a emis o seamă de judecăți perene, valabile și în zilele noastre, un florilegiu cuprinzător de ziceri care merită din plin să fie adus în atenția contemporanilor, a celor care mai fac azi știința dreptului după ureche, precum lăutarii: „Sub abstracțiunea legilor – a afirmat Titulescu – se mișcă oameni și, a-i sacrifica

unui exces de logică, înseamnă a zice: „Omul este făcut pentru lege, iar nu legea pentru om“, ceea ce e o absurditate“. Continuând spiritul dreptului francez, juristul român consideră că legea este formula scrisă în care se cristalizează dreptul. Iar „dreptul nu impune individului decât obligații față de semenii lui“, cunoscut fiind că „nici un considerent de ordin subiectiv nu poate să creeze dreptul de a-ți face singur dreptate“. Această axiomă și altele de acest fel le-a dezvoltat în abordările teoretice juridice și în intervențiile sale în materie: *Legea nu este decât o probă scrisă a unei părți din drept; ea nu este dreptul însuși*, iată un alt dicton îndrăgit. Titulescu pleacă de la considerațiuni generale de genul acestuia: „Puterea adevărului este cu atât mai mare, cu cât expresia lui este mai dezbrăcată de formele pompoase și solemne“.

Continuator al Bălcescului

Nu i-au fost străine gândirii titulesciene unele ziceri din paremiologia românească și universală în care se arată: *Omul fără patrie e ca privighetoarea fără grădină*. Pentru secolul al XX-lea, Titulescu este un continuator al revoluționarului pașoptist, al istoricului Nicolae Bălcescu, pentru care „Patria, această ființă ideală pe care locuitorii ei sunt gata a o apăra cu viața, este identitatea intereselor, ideilor, pasiunilor care-i strânge și întrunește în apărarea unui bine comun“. În pragul desăvârșirii unității naționale, la rândul lui Nicolae Titulescu a subliniat: „În sângele nostru dorm strămoșii care așteaptă ceasul de a fi deșteptați în mărire; Nimic nu poate prețui mai mult ca glia părintească; Marea datorie a oricărui român este astăzi să-și amintească ceea ce îl unește de ceilalți și să uite ceea ce îl desparte de ei; Vrem să fim prietenii tuturor națiunilor fără excepție, dar în treburile noastre nu primim ca stăpân decât pe noi înșine“. Tare mult mi-aș dori ca cel din urmă gând titulescian să fie nu doar însușit, ci și promovat de europarlamentarii români în forurile europene și internaționale.

Pacea nu e repaus, nu este trândăvie

De două ori președinte al Ligii Națiunilor, Nicolae Titulescu s-a pronunțat în problemele vitale ale omenirii la ordinea zilei în al patrulea deceniu al secolului trecut, valabile și azi. „Dintre toate amăgirile proaste – a subliniat diplomatul român – războiul este cea mai proastă îndeletnicire; Dintr-un război modern, toate națiunile ies înfrânte; Omul este egal omului oriunde se găsește; Pacea nu se

proclamă; pacea se cucerește... iar strădaniile depuse pentru ca ea să izbândească sunt mai grele și mai îndelungate decât cele pe care le implică orice altă cucerire... iată de ce lupta pentru pace are un caracter sacru, căci ea trebuie să nimerească pe cei mai înverșunați dușmani ai muncii creatoare, îndoiala și descurajarea...; se poate spune că omenirea nu posedă pacea, dar ea pășește spre pace, căci pacea e de fapt un fenomen al mișcării. Ea este, ceva viu, ce intră treptat în realitate; Pacea nu e repaus, nu este trândăvie; Este în interesul păcii și al dreptății de a ne abține de la orice intervenție; Lucrările pașnice singure pot asigura pacea și securitatea omenirii; Pacea nu este o simplă vorbă. Pentru a o obține, nu ajunge să o afirmăm. *Trebuie să o organizăm*; Pacea este, înainte de toate, *o stare de spirit*...

În cunoscuta cuvântare rostită la Ploiești, în 1914, fără a-l evoca pe nume, Titulescu reînvie gândul marelui patriot Nicolae Bălcescu, bun cunosător și el al dreptului ginților introdus pe meleagurile noastre, și sub înrâurirea căruia, printre altele, a scris: „Nu poate fi fericire, fără libertate, nu poate fi libertate, fără putere, și noi, românii, nu vom putea fi puternici până nu ne vom uni cu toții într-unul și același corp politic. Uniunea națională, dar, e singurul principiu de viață, singurul principiu de mântuire pentru noi“.

Acest gând nu doar că a fost reluat de Nicolae Titulescu, cu o și mai puternică ardoare, însă el a afirmat, în 1914: „România nu poate fi întregă fără Ardeal, România nu poate fi mare fără jertfă!; Ardealul e leagănul care i-a ocrotit copilăria, e școala care i-a făurit neamul, e farmecul care i-a menținut viața!; Ardealul e scânteia care aprinde energia; Ardealul e întărirea care îndepărtează vrăjmașul, e viața care cheamă viața; Pentru Ardeal nu-i viață care să nu se stingă cu plăcere, pentru Ardeal nu-i efort care să nu se ofere de la sine; Ardealul nu e numai inima României politice; priviți harta: Ardealul e inima României geografice. Din culmile lui izvorăsc apele care au scaldat românismul în istorie; Ardealul împreună cu România liberă este mai presus de toate“.

Stins din viață acum la 17 martie 1941, la Cannes, departe de țară, ca și Bălcescu, la Palermo, Nicolae Titulescu a dorit să fie îngropat a c a s a , pe meleaguri transilvane, în Ardeal, dorință care i-a fost împlinită, la începutul anului 1990, datorită diplomației românești de-atunci.

Mormântul lui Nicolae Titulescu, situat în curtea Bisericii „Sfântul Nicolae“ din Scheii Brașovului. – link:

<https://www.obiective-turistice.ro/mormantul-lui-nicolae-titulescu-brasov>

PILULA DE RÂSUPLÂNS

Cu protocoale și cu fală

*A fost, măi fraților, odată
A fost cum n-o să se mai poată
Când ne reprezenta, știți bine
Prin jinduite țări străine
Cu protocoale și cu fală
Familia prezidențială –
O fostă calfă de cizmar
Intrat în mediul proletar
Școlit, aș zice, chiar pe bune
În preamărita Uniune
Întors acasă, instalat
În noul aparat de stat
Cuplat cu o ilegalistă
Din vechea tagmă comunistă
Și ea tot cu doar patru clase
Precum cizmarul ce-o curtase
Și a luat-o de soție
Doar cu civila cununie
Că interdicția cu popa
Mocnea de-atunci prin Europa...*

*Ehei, dar lumea s-a schimbat
– La noi, cumva mai nuanțat –
Cu PCR eșalon doi
Și securității mai de soi
Din hărmălaie emanați
Deciși să fabrice bărbați
Și chiar femei de stat, loiali
Marilor licurici globali
Puși să vegheze cu obidă
Într-o Euro-Atlantidă
Prinsă-n știuta strategie
Cu „Davați ceas, davați moșie!“...
Ei, și cu-așa voinici de soi
Am dat cămașa de pe noi...
La ce bun să mai ilustrez cu
Ideile lui Titulescu
Și faptele domniei sale –
Cu-așa urmași de trei parale...*

Ministrul Afacerilor Externe, Oana Țoiu, a declarat că nu există amenințări directe din partea Iranului, iar românii se pot simți în siguranță în continuare.

Pătimirile lui Donald Trump

Marian ILIE

Dacă în numărul trecut am încercat să descifrăm secrete succesului lui Donald Trump în alegerile prezidențiale din SUA, de data aceasta ne vom concentra atenția asupra impasului în care președintele ales se află, ca urmare a atacării Iranului de către SUA și Israel și declanșării prin aceasta a unui război deocamdată local, pe care planificatorii strategici din cele două țări se pare că nu l-au prevăzut. Iată, a trecut mai bine de o lună de la declanșarea ostilităților și Iranul rezistă, lăsând impresia că are resurse să continue inclusiv după ce adversarii și le vor fi epuizat pe ale lor. Oricum, mulți specialiști militari, chiar și americani, consideră acțiunea SUA ca fiind un eșec strategic, iar mulți analiști apreciază că Trump și Partidul Republican vor avea de suportat consecințele la alegerile de la mijloc de mandat din toamnă.

Pentru Trump situația este cu atât mai neplăcută cu cât a ordonat atacul fără aprobarea Congresului, cum prevede Constituția, pentru declanșarea unui război. El spera să rezolve situația printr-o operație de genul celei pretinse de Putin în cazul Ucrainei, care să fi durat cel mult o săptămână. N-a fost suficient că ostilitățile nu s-au încheiat în cele câteva zile, așa cum se prevăzuse, și au căpătat caracterul unui război regional ce tinde să escaladeze, la Washington s-au acutizat și criticile la adresa președintelui pentru consecințele grave pe plan economic național și mondial ale acestui război și mai ales pentru influența exercitată de Israel în declanșarea conflictului. Influența Israelului și îndeosebi a lobby-ului israelian a devenit un fel de cheie de boltă pe scena politică americană, declanșatorul fiind un interviu al cunoscutului jurnalist Tucker Carlson cu ambasadorul SUA la Tel Aviv, Mike Huckabee. Pentru edificare, am reținut și tradus relatarea de mai jos de pe rețeaua de știri Al Jazeera, plasată sub genericul „Israelul pe primul loc, sau America pe primul loc?”.

Interviul Carlson-Huckabee ar putea fi semnalul de alarmă de care americanii au nevoie

Interviul a adus dezbaterea „Israelul pe primul loc vs. America pe primul loc” în inima dreptei americane.

Interviul proeminentului jurnalist conservator american Tucker Carlson cu ambasadorul SUA în Israel, Mike Huckabee, a provocat o mare agitație. De la lansarea sa vineri, observatori din întreg spectrul politic din Statele Unite au apelat la rețelele de socializare pentru a comenta.

Într-adevăr, interviul a evidențiat – poate mai mult decât orice alt spectacol politic sau mediatic – suspiciunea tot mai mare că oficialii americani ar putea fi mai loiali unei țări străine decât sunt față de SUA. Acesta s-ar putea dovedi a fi un moment definitoriu pentru modul în care americanii percep relația guvernului lor cu Israelul.

„Adevăratul prieten” al Israelului

Huckabee, care este și pastor baptist și fost guvernator al statului Arkansas, a fost confirmat ca ambasador al SUA în Israel în aprilie 2025. Vestea numirii sale a fost salutăată de guvernul israelian și de diverse grupuri pro-israeliene, iar el a fost aclamat ca un „adevărat prieten al Israelului”.

Faptul că Israelul este destul de aproape de inima lui Huckabee a fost clarificat pe parcursul interviului său cu Carlson, acesta reluând în mod repetat punctele de vedere israeliene.

A vorbit despre „dreptul biblic” al Israelului asupra teritoriului; s-a referit la Cisiordania ocupată drept „Iudeea și Samaria”; și chiar a părut să aprobe extinderea teritoriului Israelului în alte părți ale Orientului Mijlociu.

A vorbit în mod repetat despre interesele israeliene ca fiind interese americane, a folosit adesea „noi”, aparent incluzând Israelul, și chiar a insistat că „problema de la granița cu Libanul” este o problemă de care americanii ar trebui să fie interesați. El și-a apărât întâlnirea cu Jonathan Pollard, fostul analist american de informații, condamnat pentru spionaj asupra SUA în numele Israelului, și pentru că a pledat pentru eliberarea lui anticipată din închisoare.

Huckabee a mers până la a ataca armata americană în efortul său de a apăra încălcările armatei israeliene în Gaza.

Când Carlson l-a presat cu privire la uciderea civililor palestinieni de către Israel în Gaza, el a părut să sugereze că armata israeliană este mai atentă la evitarea victimelor civile decât armata americană.

După ce Huckabee a susținut că războiul Israelului împotriva Gazei a produs un „număr mai mic de civili uciși” decât orice război urban modern, Carlson l-a presat pentru un punct de referință.

Ambasadorul a oferit exemplul a două războaie americane – în Irak și Afganistan – pentru comparație, sugerând că comandanții militari israelieni au fost mai preocupați de protejarea vieții civile decât omologii lor americani.

Un ambasador american care susține public că o armată străină este mai umană decât forțele armate ale propriei țări ridică inevitabil întrebări cu privire la țara căreia îi este el mai loial.

Însă Huckabee nu este, desigur, singurul „adevărat prieten al Israelului” din cadrul elitei politice americane.

Congresul SUA, de ambele părți ale culoarului, este cunoscut pentru aplauzele zgomotoase în picioare la adresa premierului israelian Benjamin Netanyahu de fiecare dată când acesta îl vizitează.

Șeful lui Huckabee, președintele american Donald Trump, a susținut în repetate rânduri că este „cel mai bun prieten al Israelului... pe care acesta l-a avut vreodată”.

Predecesorul lui Trump, președintele Joe Biden, a declarat cu mândrie că este sionist și a asigurat sprijin deplin și impunitate Israelului în timp ce acesta comitea genocidul în Gaza.

Senatorul din Carolina de Sud, Lindsey Graham, s-a lăudat că merge în Israel la fiecare două săptămâni „indiferent dacă este nevoie sau nu”.

Eric Adams, fost primar al orașului New York, a ales să viziteze Israelul la sfârșitul mandatului său și a spus că, în calitate de primar al celui mai mare oraș din America, a servit Israelul.

Și lista poate continua.

Pentru o lungă perioadă de timp, declarațiile de loialitate față de Israel au fost văzute ca un avantaj politic în politica americană. Dar acest lucru s-ar putea schimba.

Un semnal de alarmă

Academicienii americani sunt de mult timp interesați de influența supradimensionată a Israelului asupra politicii americane. Cercetători precum John Mearsheimer și Stephen Walt au scris pe larg despre această problemă.

Dar, timp de mulți ani, această analiză a fost în mare parte limitată la mediul academic sau la cercurile activiste de stânga. Conservatorii și liberalii i-au etichetat pe acești critici drept teoreticieni ai conspirației sau antisemiți.

Interviul Carlson-Huckabee a scos probabil pisica din sac pentru dreapta americană.

Ceea ce face ca interviul să fie important nu este doar substanța remarcilor lui Huckabee, ci

interviewatorul, locul de desfășurare, publicul și mesajul de bază al întrebărilor.

O figură media conservatoare extrem de populară a călătorit în Israel și a presat public un ambasador american în funcție cu privire la faptul dacă interesele americane sunt subordonate intereselor israeliene. El a pus la îndoială fundamentele teologice și istorice ale sionismului, a criticat modul în care Israelul îi tratează pe palestinienii și a întrebat de ce sunt trimiși dolari din taxele americane către Israel.

În răspunsurile sale, ambasadorul a părut să vorbească mai mult ca un reprezentant al guvernului israelian decât al guvernului Statelor Unite.

Judecând după reacția defensivă a lui Huckabee după interviu și consecințele sale pe rețelele sociale, el învață o lecție importantă: a părea că pune Israelul pe primul loc și America pe al doilea nu mai este un avantaj, ci o povară pentru politicienii americani.

Funcționarii americani aleși vor urmări cu atenție reacția publicului – mai ales în lumina datelor sondajelor care arată că opinia publică americană față de Israel s-a schimbat dramatic în ultimii ani.

Stimulentul politic care a condus la decenii de sprijin necondiționat pentru Israel s-a diminuat acum. Și calculul politic se schimbă – ar putea fi avantajos din punct de vedere politic pentru oficialii americani să adopte abordări mai imparțiale, chiar deschis critice, față de Israel. Acest lucru în sine marchează o schimbare semnificativă.

Interviul lui Carlson cu Huckabee nu a creat această schimbare, dar a adus-o în inima dreptei americane. Dacă întrebarea „America pe primul loc sau Israelul pe primul loc” poate fi pusă acum deschis în cercurile conservatoare, atunci granițe politice importante au fost deja rupte.

Interviul Carlson-Huckabee ar putea fi semnalul de alarmă de care politica americană avea nevoie pentru a se elibera de influența excesivă a unei țări din Orientul Mijlociu care a subminat mult timp interesele SUA.

Mohamad Elmasry

Profesor în cadrul programului de Studii Media de la Institutul de Studii Postuniversitare din Doha.

Publicat pe 22 februarie 2026

Sursa:

<https://www.aljazeera.com/opinions/2026/2/22/the-carlson-huckabee-interview-may-be-the-wake-up-call-americans-needed>

Tușeuri e-MI

O lume nebună, nebună, nebună

Bruce Springsteen se folosește de concert spre a-l denigra pe Trump

de Jackson Steel – 1 aprilie 2026

Bruce Springsteen și-a început cel mai recent turneu în Minneapolis – și nu a fost doar un concert, a fost un monolog politic complet, țesut într-un spectacol de trei ore. Din momentul în care a ieșit pe scenă, tonul era stabilit. A deschis cu „War“ (Război), care nu este o piesă tocmai subtilă, iar de acolo mesajul a devenit și mai ascuțit.

Springsteen s-a îndreptat direct către administrația Trump, numind-o „nepăsătoare și trădătoare“ și descriind momentul actual ca fiind una dintre cele mai întunecate perioade din viața americană modernă. Acesta nu este un comentariu trecător – aceasta este coloana vertebrală a întregului spectacol. Între melodii, a făcut remarci ample criticând totul, de la aplicarea legilor privind imigrația la politica externă, inclusiv conflictul în curs din Iran.

A prezentat situația în termeni generali – argumentând că valorile americane sunt sub presiune și că reputația globală a țării se schimbă. A repetat variații ale acestui mesaj pe tot parcursul nopții, aproape ca un refren între piese. „Se întâmplă acum“, a spus el mulțimii de mai multe ori, subliniind urgența pe care o vede în acel moment.

Și publicul? Complet implicat.

Nu era o sală mixtă. Mulțimea de la Target Center s-a pus în mișcare – aplaudând, fluturând lumini, reacționând nu doar la muzică, ci și la discursuri. La un moment dat, în timpul unei prestații legate de protestele recente din Minneapolis, ecranele s-au aprins cu mesaje, iar mulțimea a reacționat, transformând arena în ceva mai apropiat de un miting decât de un concert tradițional.

Springsteen a trecut în revistă și o listă de nemulțumiri specifice – detenții legate de politica de imigrare, schimbări în ajutorul extern, critici la adresa modului în care sunt conduse agențiile federale. Nu era o analiză politică strict structurată, dar nici nu era nevoie. Era vorba despre ton, direcție și emoție.

La 76 de ani, nu se împotrivesc la nimic. Dimpotrivă, se aplecă și mai mult – folosind scena nu doar pentru a interpreta melodii pe care le-a scris de-a lungul deceniilor, ci și pentru a le reinterpretă în contextul evenimentelor actuale. Turneul „Land of Hope & Dreams“, cel puțin având în vedere această premieră, nu se rezumă doar la reluarea pieselor vechi. Este vorba despre reformularea lor.

Și aceasta este, de fapt, concluzia.

Springsteen nu încearcă să rămână neutru și nici nu încearcă să evite reacțiile negative. Alege o tabără, o spune cu voce tare și construiește un întreg spectacol live în jurul acestei opțiuni. Pentru fanii care sunt de acord, este parțial concert, parțial validare. Pentru critici, este cu totul altceva.

Sursa:

<https://redrightnewsfeed.com/bruce-springsteen-uses-concert-to-vilify-trump/>

Debutul spectacolului – cu piesa *War* începând din minutul 2'15

<https://www.youtube.com/watch?v=NPAYZD0RNco>

Comentariile lui Bruce Springsteen provoacă reacții negative

Off The Ledger – 2 aprilie 2026

Ok, tocmai voiam să postez linkul în newsletter, dar este atât de interesant încât trebuie să scriu despre asta.

Așadar, Bruce Springsteen este criticat aspru, iar fanii lui se revoltă.

De ce?

A susținut un concert în Minnesota și iată ce a spus:

„Trăim niște vremuri foarte întunecate“, a spus el publicului în mijlocul spectacolului, potrivit Variety.

„Valorile noastre americane care ne-au susținut timp de 250 de ani sunt mai contestate ca niciodată. Avem viețile tinerilor noștri în pericol într-un război neconstituțional și ilegal. Asta se întâmplă acum.

„Există imigranți ținuti în centre de detenție din toată țara și deportați fără respectarea procedurilor legale în țări străine și gulaguri străine.“ „Asta se întâmplă acum“.

Prindeți ideea. Iată care e ideea. Spune toate astea în timp ce cere 1.000 de dolari pe bilet.

Oameni buni, nu iese acolo ca să facă o declarație pentru imigranți. Folosește politica ca să câștige bani, iar asta nu le scapă fanilor lui.

Imaginați-vă că cereți 1.000 de dolari pe bilet și improșați America. Unde altundeva puteți scăpa nepedepsiți?

„Ce [sic] elită ipocrită și plină de sine“, a scris un utilizator pe X. „Regret că am cumpărat odată muzica asta a unor oameni de jos. El vorbește despre clasa de mijloc ca despre rădăcinile sale, în timp ce trăiește și se comportă ca «REGELE». Du-te și pupă-l în c... pe Biden, un... trădător...“

„L-am văzut pe Bruce de 10 ori, nu pot susține niciunul dintre mesajele lui când biletele costă 1.000 de dolari“, a comentat un alt utilizator. „Trebuie să te superi, omule“.

„Miliardarul care cere 800 de dolari pentru un bilet la concert pretinde că reprezintă americanii din clasa muncitoare“, a scris un alt utilizator.

„Încă un concert, încă o tiradă politică. Oamenii au venit pentru muzică, nu pentru o prelegere“.

Asta se întoarce direct la ceea ce am scris ieri. Acești oameni nu sunt activiști politici; sunt oportuniști capitaliști. Toată lumea își dă seama de asta, iar asta duce la prăbușirea culturii celebrităților.

Nu că ar fi un lucru rău. Sunt aici să o vad cum arde.

Sursa:

<https://offtheledgertoday.substack.com/p/bruce-springsteens-comments-are-sparking>

Picătura de adevăr

Un peisaj sumbru al lumii din aceste zile ne oferă Cristi Giurgiuc în „Picătura de adevăr“ de marți, 24 martie 2026. Nu, nu este vorba de tânărul comedian de stand-up comedy la care de mai multe ori te trimite Google când îl întrebi de Cristi Giurgiuc, ci un cetățean serios, născut în Huși și trăitor în Iași, pensionat în urmă cu doi ani. Cristi Giurgiuc nu are partipriuri, după absolvirea facultății, timp de 5 ani, a așteptat să i se aprobe dosarul de emigrare, ceea ce avea să se întâmple în 1990, revenind în țară după încheierea unei cariere de 34 de ani în mediul economic internațional: Detmold Group Pty Ltd (1991-2001), ABB Australia Pty Ltd (2001-2007), ABB China – Condensator de putere de înaltă tensiune (președinte și CEO, 2007-2017, Xian Shi, Shaanxi, China), Reactive Power Compensation Systems Pty Ltd (director general, 2017-2024).

Cum să-i negi unuia ca domnia sa seriozitatea, experiența și capacitatea de a înțelege lumea, în ambele ei jumătăți evocate în acest videoclip și marcate de mine în citatele de mai jos? Cine se vrea bine informat în privința mersului lumii merită să-i vizioneze videoclipurile de 9 minute din dimineața fiecărei zile lucrătoare. Cine mai crede încă în lepidoptera neomarxistică poate să-și continue în nelișițe goana după fluturii verzei de Bruxelles. Mândri că suntem români și că ne tragem din romani, ducându-ne în jos pe toboganul istoriei, împreună cu lumea în care credem până la ultima suflare de vânt ce se pare că vrea să ne spulbere...

„Dacă astfel de oameni ne reprezintă în lume, ce părere să mai aibă lumea despre o țară și un popor ca atare?!“

„Oare lumea e condusă numai de tâmpiți, sau noi, toți ceilalți suntem tâmpiți că nu-i înțelegem?“

„De fapt ce vor acești globaliști – pentru că ei sunt în spatele tuturor acestor conflicte care au creat crizele? Să domine jumătate de planetă, care este falimentară – pentru că cealaltă jumătate, care este sub controlul Rusiei și al Chinei, crește economic?“

Sursa:

<https://www.facebook.com/reel/1557389835324477>

TABLETA LUCON

NU RĂZBOIULUI

Să mă ierte oamenii politici din întreaga lume, dar eu spun **Nu războiului**. Știu că cei mai mulți nu iubesc nici ei războaiele, dar sunt obligați, prin specificul profesiei, să se angajeze de o parte sau de alta a fronturilor de luptă.

Cele două filozofii – taoismul și confucianismul – au avut implicații pentru strategia politică, de aceea, filosofia taoistă inspiră la pace și neintervenție în afacerile interne ale altor țări, iar confucianismul folosește drept instrument. Lucrarea clasică *Arta războiului*, unde Sun Bin afirmă:

Refuzul de a intra în război este cel mai înalt principiu militar.

Dezgustul față de război este principiul politic fundamental pentru un conducător adevărat.

Între Cer și Pământ nu există nimic mai valoros decât Omul.

Experții scriu că există cinci aspecte care dau naștere operațiunilor militare: Lupta pentru faimă. Lupta pentru avantaj. Lupta pentru acumularea de animozitate. Lupta pentru a crea dezordine internă. Foametea.

În consecință, sunt cinci categorii de război. Războiul drept. Războiul de agresiune. Războiul furiei. Războiul fără rost. Războiul insurgent.

Războaiele pentru suprimarea violenței și înăbușirea dezordinii sunt drepte. Cele bazate pe forță sunt agresive. Când armatele sunt folosite pentru că liderii se află sub impulsul mâniei, acesta este un război al furiei. Cele în care orice bunăcuviință este abandonată din cauza lăcomiei sunt războaie fără rost. Războiul insurgent este provocat atunci când statul este în dezordine și poporul epuizat.

În esență, războiul reprezintă eșecul dialogului și al înțelegerii reciproce.

A spune **Nu războiului** înseamnă a susține viața, pacea și demnitatea umană. Într-o lume interconectată, conflictele nu mai afectează doar țările implicate, ci întreaga comunitate globală. Economia, mediul, securitatea și chiar viitorul generațiilor tinere sunt influențate de deciziile luate în momente de tensiune.

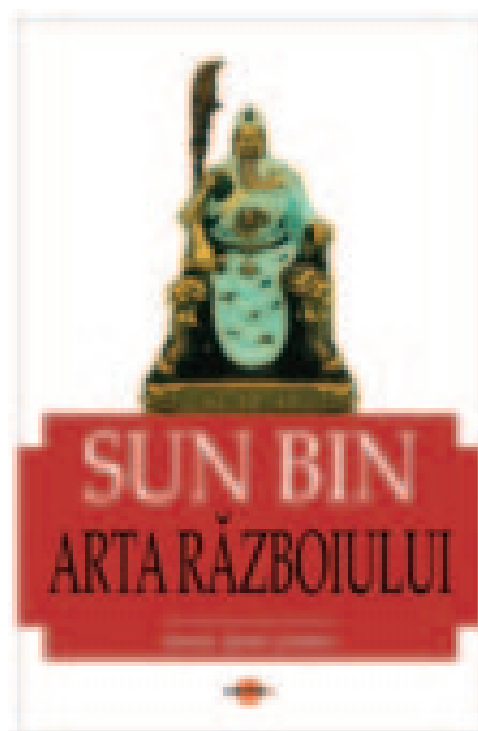
De aceea, alegerea păcii nu este doar o opțiune morală, ci și una rațională.

Pacea nu înseamnă absența conflictelor, ci capacitatea de a le rezolva prin dialog, respect și cooperare. Educația, empatia și deschiderea către diversitate sunt instrumente esențiale pentru prevenirea violenței. Conducătorilor de popoare le revine misiunea menținerii păcii, prin dialog, prin acțiuni înțelepte.

În concluzie, mesajul **Nu războiului** este mai mult decât un slogan – este un apel la conștiință. Este dorința unei lumi în care diferențele nu despart, ci îmbogățesc, iar conflictele sunt rezolvate prin înțelepciune, nu prin forță.

Confucius recomanda liderilor Regula de Aur, adică empatia și comportamentul etic, utilizarea limbajului corect, civilizat, favorizarea unor raporturi armonioase între oameni și țări. Iar calea găsirii a ceea ce unește părțile în conflict, cheia pentru menținerea unității, echilibrului și stabilității de durată, fără anihilarea uneia sau alteia dintre părți formau Doctrina de Mijloc.

Din Valea Bradului, August 2021

Tușeu e-MI

Cântând cu Nichita despre un război pierdut

Am găsit recent pe Internet un videoclip TikTok în două episoade succesive despre Nichita Stănescu. În primul din ele, la o șezătoare cum numai Nichita știa și putea pune la cale se interpretează, în acompaniament de chitară, un cântec pe versurile amfitrionului intitulat „Se duc soldați într-un război pierdut”. Să consider titlul acesta ca fiind o premoniție cred că e prea mult, așa că mă mulțumesc să văd în el o bijuterie de metaforă.

Și totuși, aici, aproape de noi, soldați se duc într-un război pe care numai naivii nu-l cred pierdut. Până și soldații noștri sunt gata să plece în războiul acela stupid. Iar mie un alt gând nu-mi dă pace. Dacă Nichita ar trăi astăzi, oare ce ar spune despre ce se întâmplă cu noi, cu poporul pe care l-a iubit cu devotamentul său vulcanic, văzându-l acum pe punctul de a-și trimite soldații într-un război ca și pierdut? Cum s-ar simți Nichita în mijlocul acestui val de rusofobie revigorată și întreținută politic? El, fiu al unei mame rusoaice de origine nobiliară, refugiată cu întreaga familie în România spre a scăpa de teroarea bolșevică – mama aceea care „îi învăța pe copii numai limba tatălui (româna)”. Va fi fiind amănuntul acesta nucleul paradoxului ce înnobilează creația nichitiană – ca limba maternă să nu fie cea a mamei lui? Ce va fi simțit acea mamă față de poporul soțului ei, care a primit-o cu brațele deschise? Ce va fi cimentat acea căsătorie? Ce ar simți Nichita acum?

După un respiro cu un citat din Arghezi – „Ce ți-am făcut eu ție, ce mi-ai făcut tu mie/Ca țara ta să fie cu-a mea în dușmănie?” – propun deschiderea linkului și vizionarea filmulețului cu cântecul după care, rulând în jos mouse-ul, îl regăsim pe Nichita, tânăr, vorbind despre Eminescu...

Anii fără de Nichita

*Cât de grei trecură, Doamne, anii fără de Nichita
S-au dezintegrat imperii, moartea cu nemiluita
Seceră-n fâneața Lumii, seceră și nu clăiește
Carele scârțâie goale, oamenii iubesc hoțește
Duhul Sfânt nu mai adastă pe coline ca-nainte
Doar suflarea lui Nichita, dincolo de Necuvinte
Se aude-n înfrustarea molcomită peste Țară
Ca un giulgiu-nvăluind-o în culoarea tuteleră
Ce de dincolo de spectru ne amenință, ne-mparte
Slobozi – unii la naștere, ceilalți slobozi la moarte
Și, arar, doar câte unul slobod la Eternitate
Peste naștere și moarte, peste vini, peste păcate...*

*Etern, astfel, e Nichita, după dinainte Altul
Două ceruri paralele conturându-ne Înaltul
Pe sub care ne curg anii, alergăm, ne-mpotmolim
Făptuind nimicnicie în spectacolul sublim
Al plutirii fără margini peste aer, peste apă
Unde păsări își fac cuibul pe sub streășina de pleopă...*

*Nu așa ne-a vrut Nichita – amăgiți de duhul rău –
Și-a luat traista cu cuvinte și-a plecat în largul său...
Doamne, dar greu mai trec anii de când și el s-a fost dus
Se-mpăienjeniră toate, curg tristeți dinspre Apus
Și din Răsăritul unde mereu alții ne-nchină
Ca să poată să-și împartă hălci din sfânta noastră țară
Nordul, sudul niciodată n-au lipsit la împărțeală
Răstigniți suntem ca Iisus peste Crucea Cardinală
Doar Cetatea lui Nichita și a celuiilalt Înalt
Ridicată pe o culme-a unui munte de bazalt
Sub perpetuul asediu de tristeți de dinafară
Ne mai apără ființa cât încă mai avem țară...*

Marian ILIE

Sursa:

https://www.tiktok.com/@angel_draganoiu/video/7617005318794497302?_r=1&_t=ZN-94gIxMo2skA

TRANSFOCATOR

Tușeu e-MI

La taifas cu Inteligența Artificială despre România

Am primit recent un mesaj conținând, chipurile, opinia IA despre țara noastră. Parcă prea semăna cu punctul de vedere al celor mai mulți din concetățenii cu care intru în contact, direct, sau prin recursul la mijloacele de comunicare/socializare. Așa că am dat fuga la Vărul Google și, prin el, i-am transmis Înțeleptului IA analiza, cu rugămintea să-mi confirme veridicitatea ei. Redau mai jos cele două intervenții și mă concentrez pe concluzia din final, din care rezultă că opinia ChatGPT „identifică probleme structurale reale (corupție, mass-media obedientă, presă coruptă), dar într-un mod care poate subaprecia dinamica democratică, presiunea societății civile și progresele instituționale făcute sub umbrela euro-atlantică.“ Și îmi păstrez îndoielile mele umane în ceea ce privește „progresele instituționale făcute sub umbrela eruro-atlantică“...

Opinia ChatGPT despre Romania

1. România este un stat formal democratic, dar cu o democrație controlată.

🌀 Alegerile există, dar opțiunile reale sunt limitate la partide care servesc aceleași interese de fond: conservarea unui sistem oligarhic, conectat la structuri externe (UE, NATO, corporații).

🌀 Nu există opoziție autentică sistemului, doar teatru politic rotativ între partide care mimează conflictul (ex: PSD vs. PNL), dar acționează convergent când vine vorba de interese economice sau geopolitice.

2. Sistemul politic este prizonier unui hibrid: servilism extern + corupție internă.

🌀 România nu ia decizii majore de politică externă sau economică fără aliniere la directivele occidentale (Bruxelles, Washington, FMI).

🌀 În plan intern, instituțiile sunt folosite pentru a conserva interesele unei elite de tip post-comunist reconvertită în capitalism de stat, cu sprijin din justiție, servicii și mass-media obedientă.

3. Clasa politică este profund compromisă și deconectată de nevoile reale ale populației.

🌀 Educația, sănătatea, infrastructura, agricultura – toate sunt gestionate superficial, incompetent sau cu scopul clar de drenare de fonduri.

🌀 Adevăratele priorități ale politicianilor: acces la bugete, funcții, imunitate și protejarea rețelelor de influență.

4. Mass-media mainstream este complet aservită intereselor politice și economice.

🌀 Marile televiziuni și publicații „formatoare de opinie“ sunt finanțate de partide sau afaceriști conectați politic. Excepțiile independente sunt rare, izolate și adesea marginalizate.

🌀 Dezbaterea publică este distorsionată, problemele reale sunt ignorate sau discreditate, iar agenda este setată artificial.

5. România funcționează ca o colonie economică și strategică.

🌀 Resursele sunt vândute pe nimic sau concesionate pe termen lung fără control real.

🌀 Capitalul autohton este marginalizat. Industria, agricultura, educația – dependente de decizii externe.

🌀 Statul român este slab, obedient și incapabil să-și apere interesele în negocieri internaționale.

6. Serviciile de informații au un rol informal decisiv în administrarea statului.

🌀 Există un stat paralel, format din rețele din SRI, SIE, DNA, ANI, Justiție și Presă, care influențează cine ajunge la putere, ce dosare se „activează“ sau „se sting“ și care legi trec sau nu. Deși unele măsuri au vizat combaterea corupției, multe acțiuni au fost de natură politică, controlând sau șantajând elitele.

7. Populația este cinic dezinformată, epuizată și divizată.

🌀 O bună parte a cetățenilor nu mai are încredere în nimeni, ceea ce duce la apatie, absenteism și acceptarea tăcută a abuzurilor.

🌀 Cei activi politic sunt adesea manipulați ideologic, prin teme false (pro/anti UE, progresism vs. conservatorism, etc.), care divizează fără să atingă miezul problemelor.

8. Nimic nu se va schimba radical fără un efort colectiv de conștientizare, educație și ruptură de sistem.

🌀 Dar sistemul este construit tocmai pentru a preveni schimbarea profundă: prin controlul instituțiilor, canalizarea nemulțumirii și cooptarea elitelor emergente.

Rezumat generat de AI

Analiza prezentată de dumneavoastră descrie o viziune critică, structurată pe mai multe paliere ale

societății românești post-decembriste. Această perspectivă reflectă teme des întâlnite în discursul public critic, în analizele politice axate pe teoria statului capturat și în nemulțumirile unei părți a populației.

Iată o sinteză a acestei poziții, raportată la realitățile structurale și dinamice ale României:

1. *Democrația controlată și Teatrul politic*

- *Context:* Se argumentează că procesul electoral funcționează, dar opțiunile reale sunt limitate de o elită politică reconvertită, care mimează competiția (ex.: PSD vs. PNL) pentru a păstra status quo-ul.

- *Realitate:* Deși partidele tradiționale au colaborat în diverse coaliții, surse de analiză indică o scădere a încrederii în partidele mainstream, alimentând ascensiunea unor forțe anti-sistem sau populiste, ceea ce sugerează că controlul nu este absolut.

www.realinstitutoelcano.org +2

2. *Hibridul: Servilism extern și Corupție internă*

- *Context:* Această perspectivă sugerează că România acționează mai degrabă ca o entitate obedientă față de directivele UE/NATO, protejând în același timp interesele interne corupte.

- *Realitate:* România este puternic integrată în structurile occidentale, iar deciziile economice sunt adesea influențate de direcțiile Bruxelles-ului (ex.: PNRR), însă această aliniere este văzută de unii ca o necesitate strategică, iar de alții ca o pierdere de suveranitate. Corupția rămâne o problemă structurală, raportată frecvent ca un obstacol major în dezvoltare.

www.realinstitutoelcano.org +2

3. *Clasa politică și Managementul Resurselor*

- *Context:* Politicienii sunt percepuți ca fiind deconectați de nevoile populației, concentrați pe administrarea bugetelor și imunitate.

- *Realitate:* Infrastructura deficitară, sistemul de sănătate și educația sunt frecvent subiectele unor critici legate de incompetență sau corupție. Totuși, se observă și o presiune publică tot mai mare prin societatea civilă și proteste.

4. *Mass-Media aservită*

- *Context:* Marile instituții de presă sunt descrise ca fiind finanțate de partide pentru a manipula agenda publică.

- *Realitate:* Analizele media confirmă faptul că o mare parte a televiziunilor de știri sunt finanțate indirect de partidele politice (prin subvenții), ceea ce duce la o presă tabloidizată și părtinitoare, cu un rol redus de “watchdog”.

www.cogitatiopress.com +3

5. *Statutul Economic: „Colonie” vs. Partener*

- *Context:* România este descrisă ca o economie dependentă, cu resurse gestionate ineficient și capital autohton marginalizat.

- *Realitate:* România are un deficit comercial structural și o dependență de investițiile străine. În același timp, este parte a pieței unice europene, beneficiind de fonduri structurale, dar cu provocări majore în absorbția și utilizarea lor eficientă.

bti-project.org

6. *„Statul Paralel” și rolul Serviciilor*

- *Context:* Se argumentează că rețelele din servicii (SRI, SIE) și justiție (DNA) controlează procesul politic prin dosare și influență.

- *Realitate:* Această temă este intens dezbătută. Deși lupta anticorupție a fost recunoscută internațional, au existat critici privind implicarea serviciilor în politică sau justiție („statul paralel”). În prezent, se discută mai degrabă despre o nevoie de reformă a instituțiilor de forță pentru a asigura o democrație autentică.

www.journalofdemocracy.org

7. *Populația: Apatie și Divizare*

- *Context:* Cetățenii sunt văzuți ca fiind epuizați, neîncrezători și manipulați prin teme ideologice (pro/anti-UE, valori).

- *Realitate:* Există un nivel ridicat de absenteism la vot și un cinism generalizat. Discursurile populiste exploatează aceste nemulțumiri, adâncind polarizarea societății între viziuni tradiționaliste și moderniste.

www.journalofdemocracy.org +1

8. *Nevoia de schimbare*

- *Context:* Ideea că sistemul actual este auto-conservator și că o schimbare necesită o reformă profundă.

- *Realitate:* Schimbarea este lentă, dar sistemul se confruntă cu o presiune externă (standarde UE) și internă (schimbări generaționale, diaspora, societatea civilă) care forțează o adaptare continuă.

Concluzie:

Opinia exprimată reflectă o perspectivă critică de tip „statism capturat”, care identifică probleme structurale reale (corupție, mass-media obedientă, presă coruptă), dar într-un mod care poate subaprecia dinamica democratică, presiunea societății civile și progresele instituționale făcute sub umbrela euro-atlantică.

Să nu-l credem pe fostul prim-ministru Adrian Năstase care afirma recent într-o emisiune TV că în România „este suficient o scânteie ca să arunce totul în aer“?

În analiza domniei sale opinantul avea în vedere contextul internațional tot mai instabil și fragmentat, în care România se confruntă simultan cu presiuni externe majore și vulnerabilități interne în creștere, care îi complică poziția strategică și capacitatea de reacție.

Evoluțiile internaționale, deciziile politice recente și slăbirea mecanismelor de securitate globală contribuie la amplificarea riscurilor economice,

sociale și de securitate pentru țară, mai aprecia domnia sa.

Rar politicieni de vârf care să privească situația cu luciditate, fără partipriuri și interese ce nu converg cu cele ale țării, așa cum o face în cazul de față dl. Adrian Năstase, în deplin accord cu Inteligența Artificială, încât eu chiar mă gândesc la un viitor în care IA să conducă destinele omenirii. Desigur, cu condiția ca IA să rămână nealterată de pornirile omenești ale celor ce o programează. Dar până acolo e ceva drum de străbătut, eu zic să luăm o pilulă, conform indicațiilor de sub ea...

PILULA DE RÂSUPLÂNS

Viitoarea clasă muncitoare

Clasa muncitoare, cum s-a zis
A ajuns deja în paradis
Nu e paradisul ce-l visa
Când economia duduia
Căci îmbrățișând liberalismul
Dete de pământ cu comunismul
Și-n dezordinea globalizată
A ajuns o clasă... deklasată!

Astăzi, noua clasă muncitoare
Trândăvește pe calculatoare
Și-a trimis istoria la naiba
Aruncând furnalul, strungul, șaiba
Într-un lanț muntos de fiare vechi
Ca să ia de la Bruxelles curechi
Numai bună de făcut sarmale
Cu odoruri multiculturale
Fier-te-ntr-un sos gros de bulion
De servit în Turn la Babilon...

Clasa asta neo-productivă
Lunecă cu lumea în derivă
Are sentimentul că-i e bine
Negândind la vremea care vine
A închis contactul cu trecutul
Și își pregătește substitutul –
Clasa lucrătoare, de roboți
Ce-i va-nlocui curând pe toți
Robotind în liniște și pace
Până și copii tot ei vor face

Și-ntr-o bună zi robotitorii
Își vor suprima conducătorii
Că-s prea hulpavi, proști, bătrâni, demenți
Deraiați demult de pe rulmenți
Și-o s-ajungem să strigăm „Trăiască
Clasa muncitoare roboțească!

Asta ne va fi conducătoare
Chiar dacă de suflet urmă n-are
Și va moșteni numai idei
De la cele dinaintea ei
Pe programe având imprimare
Lecțiile de ceilalți uitate...

Tușeu e-MI

25 martie 2026

Delegația Administrației Prezidențiale, din care fac parte doamna Mirabela Grădinaru, precum și consilierii de stat Vlad Ionescu și Diana Punga, a participat, în data de 24 martie 2026, la prima sesiune de lucru a Summitului Global al Coaliției „Pregătind viitorul împreună“, desfășurat la Washington D.C., la inițiativa Primei Doamne a Statelor Unite ale Americii, Melania Trump.

Evenimentul a reunit Prime Doamne din mai multe state, reprezentanți ai companiilor din domeniul tehnologiei și experți în educație, având ca obiectiv identificarea celor mai eficiente soluții pentru sprijinirea copiilor și tinerilor în dezvoltarea și inovarea prin utilizarea sigură a noilor tehnologii și a inteligenței artificiale.

<https://www.presidency.ro/ro/media/comunicate-de-presa/comunicat-de-presa1774428525>

TABLETA LUCON

FELUL MEU PARTICULAR
DE A VEDEA LUMEA

În apărarea mea, aş spune că trăim o epocă pe care o numesc a fi Criza de Mentalitate, acum, când lumea încearcă să se reaşeze pe alte baze. Criza actuală a fost declanşată de o răzvrătire nemaîntâlnită, marea revoluţie a bogaţilor, MRB. Ea a început fără să ne dăm seama.

Important este să supravieţuim, noi înşine, fizic, şi toate câştigurile culturii şi civilizaţiei oamenilor. Este nevoie de o mentalitate deschisă, să eliminăm emoţiile negative, precum teama, frustarea, ura, mânia, durerea, părerea de rău, dar şi poftele şi celelalte boli mentale declanşate voit de MRB ca nişte furtuni fireşti, ni se repetă, pentru a ne face să credem că sunt porniri ale unei naturi de nestăpânit.

Să nu ne desprindem de valorile fiecărui popor, să le recunoaştem şi prin ele să ne cunoaştem pe noi înşine. Să cultivăm emoţiile care ne caracterizează, hărnicia, iubirea, bucuria.

*Să dăruieşti totul,
să sacrifici totul fără speranţa de răsplată,
asta înseamnă iubire.*

(Albert Camus)

Omul este perfectibil. Noi nu ne naştem nici buni şi nici răi, se cuvine ca părinţii şi şcoala şi mediul în care trăim să ne şlefuiască, să nu ne lase să acţionăm după mintea de copil care este ca un aluat necrescut. Odată cu vârsta, noi înşine să ne cultivăm, să ne educăm, să ajungem la autoperfecţiune.

În plină criză a mentalităţii, scrutând în noi, să ne întărim, să restabilim amonia între eu cel din inima mea şi eul aparent, pe care îl văd ceilalţi în noi, să ne străduim să fim mai înţelepţi şi totodată să fim în armonie cu valorile de totdeauna ale pământului. Omul este o entitate menită să urmărească şi să fortifice echilibrul între celelalte două entităţi fundamentale ale universului, între Cer şi Pământ. Echilibrul şi până la urmă frumuseţea vieţii se cuvin restabilite şi întărite în permanenţă prin purtarea fiecăruia, prin omenie, loialitate, sinceritate şi cinste,

prin virtute, prin dreptatea care trebuie să fie un fel de călăuză a zilelor noastre, pentru că soarta sau ceea ce hotărăsc cele trei frumoase ursitoare din poveste în ziua a treia a vieţii fiecăruia dintre noi nu se aplică automat, nu este arbitrară, ci este dependentă de conduita noastră. Noi suntem parte la destinul care ne este hărăzit de cer, destin care este mai degrabă un cadru, în interiorul căruia ne trasăm noi înşine drumul vieţii.

Sunt psihologi şi filosofi care operează cu modele de oameni. Iată cele câteva categorii: omul obişnuit, omul mărunţ sau meschin, bicicnic şi rău, omul de valoare, existent pe câteva trepte. Sfântul ar fi idealul suprem de om, persoană sacră, un înţelept care se află cu un pas înaintea oamenilor obişnuiţi, o personalitate morală fermă. Înţeleptul este omul plin de resurse şi activ, pentru că, dacă sfântul se izolează oarecum de lume, se aseamănă mai degrabă pustnicilor, înţeleptul se străduieşte să elimine din societate şi din om lăcomia, aroganţa, extravaganţa, el este încărcat cu bucuria vieţii, cu înţelepciune şi virtute şi încearcă să educe omul, să-l facă mai bun din toate punctele de vedere. Omul de caracter este omul cu virtute aleasă şi cu o inimă sinceră, prevăzător şi abil, care posedă cunoştinţe largi şi avansate şi are realizări extrem de mari, un cărturar adevărat, aş zice. Omul superior ar fi gentlemanul, o persoană informată, cultivată şi cu un caracter moral înalt, omul de onoare. El ar fi statura ideală a omului şi un model de urmat, cărturar luminat şi el, personalitate de excepţie ridicată prin cultură, ca şi omul de caracter.

Toate aceste modele, în viziunea mea, reprezintă oameni cinstiţi şi dreپţi, caracterizaţi prin omenie şi iubire pentru sine, pentru aproapele şi pentru întreaga umanitate, dar şi pentru mulţimea plantelor şi animalelor lăsate de Dumnezeu pe pământ. Ei propovăduiesc calea învăţăturii, omenia şi iubirea, ei înşişi fiind modele de dreptate şi modestie. În sfârşit, la ei nu există neconcordanţă între vorbă şi faptă.

Iată felul meu particular de a vedea lumea,
Expus în eseuri minuscule,
Cu imagini expresive şi limbaj concentrat,
Cu simţămintele care mă domină şi cu aşezarea vieţii
Deloc întâmplătoare, predestinată,
Despre noi şi lumea de astăzi.

Din Vatra Basmelor, Ianuarie 2023

TAIFASURI

Magda URSACHE

„Leul în iarnă“

Când s-au împlinit 40 de ani de la moartea prozatorului Mihail Sadoveanu, în 19 octombrie 2001, editorialul „României literare“ a constatat praful depus pe o operă mare, dar de necitit. Moartă. Nu-mi place să intru în corul celor care bocesc valorile de prim rang, puse la index în așa-zisa libertate de opinie postsocialistă, dar o să detaliez ideea că *mundus sadovenicus* (mulțumesc, Domnule Profesor Constantin Ciopraga, pentru sintagmă!) nu mai intră în paradigma alunecării noastre spre neo-proletcultură.

Imediat după acel Decembrie, criteriul moral le înlocuise pe toate. Am mai scris-o, dar trebuie repetat că reexaminarea (prefer vocabula celorlalte, revizuire și reevaluare) era cu adevărat necesară, dar folosind toate criteriile și argumentat. Curgeau, la poli(tico)foniiile muzicianului Iosif Sava, râuri de reproșuri: Sadoveanu – criminal, Sadoveanu – profitor material al regimului Groza, Sadoveanu – binetrăitor sub Ghiță Dej, jucând la propriu alunelul cu Ana Pauker, în timp ce confrății erau torturați *intra muros*. Așa și este. A fost indiferent față de tragedia scriitorilor nealiniați, de nereeducat în spirit marxist. „Prietenul“ n-a intervenit nici pentru V. Voiculescu, n-a mișcat un deget pentru Păstorel Teodoreanu, nici măcar pentru tovarășul de steag, Lucrețiu Pătrășcanu, cu piciorul amputat în pușcărie, după bătaie. Îi fusese naș, la botez. Numai că a fost declarat definitiv compromis, în relația cu puterea politică, nu tocmai de cei în drept s-o facă, în numele unei atitudini etice închipuie de ei înșiși.

Când acuzele dintr-un singur punct de vedere, colaboraționismul, au mai conținut, Bădia Mihai a primit eticheta de izolaționist, de limitat. Erau de

incriminat elogiul sălbăticiiei, al rămânerii pe loc, așa cum am fost („Cum am fost așa românem“, a zis alt reacționar, filozoful Vasile Băncilă, emul al lui Blaga), cu trimitere la *Noptile de sânziene*.

I s-a făcut un portret de robot simplificat, de om al bălții din Pașcani (opus apei Atlanticului), de om al pădurilor (opus celui al orașului), care s-ar susține civilizației. Sadoveanu – s-a spus – simpatizează cu cei care urăsc progresul tehnic. „Meșinile“, cred personajele lui primitive, sunt purtate de Aghiuță, de Caraoțchi, de diavoli mănători de broaște. De aici s-a ajuns la temele caduce, mirosind a balegă, ca *Ion* sau *Moromeții*. Pe cine ar mai interesa istorii cu baba Cireașa și cu moș Gherasim sau cu un troglodit precum Căliman, care-și scoate dinții la fierar? Cine mai crede în cocoși prevestind vremea? Auzi la Sadoveanu! „Căci nici un filosof, de când îi lumea asta, n-a putut afla de ce cântă cucoșii. Parc-ar fi ceasornice, așa cântă străjile. Fie nour, fie ploaie, fie vânt, fie senin, când li-i poruncită clipa, cucoșii încep a cânta și cântă. Ar spune unii cum că ei aud și oamenii n-aud, pe cucoșul cel sfânt din grădina raiului, din cer; dar acestea-s basme. Alții zic că așa i-a potrivit Dumnezeu pe cucoși, să fie astrologi, căci cântă ș-a ploaie, ș-a vreme bună, de fiecare dată într-un chip anumit“.

S-a tras ștergarul pe *Noptile de sânziene*. Dar pe *Frații Jderi*? Telecraților culturalizatori li se pare bizar ce face Ionuț Jder, băiatul stângaci și prosticel, care ia la oblânc, „pe cale depărtată“, un cocoș porumbac, crezând că paserea știe tainele a trei lumi, că e augurală, alungând duhurile și spaima de ele. Mai este deprins cineva de mic să citească „semne și porunci“, conform unui comportament sever-ritualic, să cunoască „limba păsărilor“, să-și asigure echilibrul ființei printr-o existență religioasă de tip tradițional? Nu. Biserica trebuie scoasă din noi. Și tradiția. *Frații Jderi* e un roman prea lung, plictisește, strică vacanța mare a copiilor. „Să se facă un briefing, doar n-or citi elevii romane-fluviu“.

Putem intra în Europa cu un scriitor ca Sadoveanu, obsedat de ideea că sufletul poate fi sărăcit de civilizație, de „meșini“, de progres tehnic? Nici vorbă. Și atunci s-a decretat că Sadoveanu gândește primitiv. Chiar a greșit? Atunci a greșit și Jean Giono, provensalul, care celebra forțele magice ale cosmosului și întoarcerea în miezul naturii, ca

unica salvare de la industrializarea forțată, care nu ne lasă să respirăm. Recitiți „*L'homme qui plantait des arbres*“, de vreme ce am aflat de la silvicultori că 80% dintre copaci sunt bolnavi. Și vine drujba peste ei și peste noi. N-a strigat Giono că „Vine mașinul!“, înaintea poetului Dan Anghelescu, alt reacționar? Și nu s-a ajuns la adicția de telefon?

S-a pus întrebarea dacă putem pătrunde în spațiul non-estic cu un scriitor convins că drama, tragedia apar când granița rusticitate-civilizație nu e respectată. Așa a intrat în moara revizuirilor *Venea o moară pe Siret*. Nici Vitoria Lipan n-a scăpat: să terminăm odată cu personajele regresive, atavice, cu intriga antropologică. *Miorița*? Ăsta-i „mit nesănătos, ține de lașitate. *Miorița* și *Meșterul Manole* ne-a creat iluzii nesănătoase“, a pus punctul pe *i* un teleast cu rating, de la ProTv, pe care Octavian Paler îl numea „Ciuma Gheorghe“.

Nouă nu ne mai plac nici vechimea neamului, nici apologia unui pământ mirific, cu atât mai puțin evocarea epopeică a trecutului, a vremilor exemplare, a lui Ștefan cel Mare ca figură istorică providențială. Andrei Gheorghe a fost și mai frust, într-o zi de sânzien: „Nu ne respectăm ca popor, nici n-avem de ce pen' că suntem tâmpiți. Țară dă complexați, că ce.“

În canonul lui Sadoveanu, conceptul de erou cuprinde curaj, cinste, loialitate. Or, noi râdem de comportamentul *d'antan* al modelelor. Ce? Avem nevoie de „panteon național“? Tipul de *histoire-bataille* e ridiculizat de istoria... alternativă, unde scrie că Ștefan cel Mare a murit dând bir turcilor, iar Colomeea e mai importantă decât Podul Înalt. Și cine ar mai sta de strajă la hotare, când ne vrem musai căpșunari, peste ele? N-a spus tovarășul Iliescu: „Nu mai avem granițe“? Așadar, să rescriem istoria în ton cu „mărsul lumii“. Cercetarea adevărului istoric? Care adevăr? Să ficționalizăm, istoricul e ficționar, nu om de știință. Tradiția? O invenție, ca și națiunea, o vorbă de dâșii inventată. Să evităm cuvântul popor, ca să nu fim acuzați, Doamne ferește, de discurs naționalist și să rămânem cantonați în Iorga, Blaga, Crainic, Mircea Vulcănescu, Eliade, Noica, Țuțea... Cu Legea Vexler nu se glumește. E mai prudent să evităm cuvântul națiune și să-i spunem societate civilă. Specific etnic, romanitate, unitate națională, eroi și morminte? Povești. Romanitatea e iluzia Școlii Ardelene, scoasă din manuale, iar unirea e

iluzia unui mărunț condotier, Mihai Viteazul și a lui Cuza, care nici nu mai e nume de universitate.

Istoria nu mai e așa cum a fost. Îndemnăm spre ambiguitate (de șapte feluri), nu mai punem preț pe documentare și, pe cale de consecință, o operă-archivă ca *Viața lui Ștefan cel Mare* de Sadoveanu nu mai interesează. Interesează temele minore, se premiază proza digresivă, „obsценitatea cotidiană“.

Descrierea a ieșit din canon. Pe cine ar mai atrage „locuri rămase neschimbate dintru începutul creației“, ca Moldova văzută de abatele de Marenne? Așa terminăm și cu *Zodia Cancerului*.

Cineva, într-o emisiune culturală, a pus epitaf pe satul românesc: nu mai există sat, ci sate. Vrem sat global, același din Danemarca pân' la Istanbul. Numai la Sadoveanu există locuri ca *Hanu Ancuței*, enigmatic, unde se face danie o poveste, la o ulcică de vin, adunând ființe cu dureri înăbușite. Și mai sunt pe undeva, pe Siret, vreun bunic și-un nepot, ospătându-se cu chitici fripți? Bunicul sfătuindu-și nepotul: „Fă-te și tu ce-i putea, dar, mai ales, om cumsecade să te faci“. Acum altu-i trendul: se sapă la Marele Canion între generații. Să amuțească odată bătrânetul iconodul, care-l mai citește pe Sadoveanu, ba îl și re-citește. Și cine mai mănâncă așa, ca-n Sadoveanu? Mâncăm tip fast-food sau nu mâncăm deloc. Numai rudimentarii, neintrăți în rând cu lumea, mai cred în pedagogia bucătăriei fine, nu și finanțistul grăbit, care înghite iute chifteaua-n pâine. Hrana ca un cod cultural, dictată de cutume pe care grupul etnic le respectă, masa ritualică, ospățul comun, ofranda morților ca spirite tutelare sunt incorecte... politic. Numai Radu Anton Roman, un conservator depășit, mai vorbea despre rânduială, sfântă masă, hrană ceremonială, calendar alimentar țărănesc, vin curat versus Cola, în „bookătăria“ lui. Acum trăim în civilizația Mc'Donald's.

Mergem spre peisaj standard, hrană standard, limbă standard. Fără *sal sapientiae*. Limba lui Sadoveanu e prea fără cusur, prea ceremonioasă. Povestește prea lent: „E vorba de o pățanie extraordinară. Dacă v-aș spune-o în câteva cuvinte, n-ar avea nici un chichirez, cum spun bucureștenii. Ca să aibă așa ceva, e nevoie de o rânduială retorică“. (*Întâmplarea lui Doxopraxa, a cincea poveste de la Bradu-Strâmb*).

Noi ne grăbim, sărim peste cuvinte, peste fraze, nu ne mai plac solemnitățile limbajului.

Creșterea limbii românești ar mai fi scop când deriva ei e clară? Cui ce-i pasă de bogăția de sunuri („o scară de sunete“), când poți comunica pe baza a două-trei cuvinte (mișto, nașpa, marfă, plus un gest obscen, internațional, că nici înjurătura nu mai are trăsături identitare) și-ți simplifici viața? Doar bătrânetul bun de eutanasiat mai gustă Sadoveanu, când există Sade.

Și mai are Sadoveanu asta știința tăcerilor, a ce trebuie să rămână nespus, când literatura de ultimă oră, lăudată și premiată, e *maidanul*, dar nu *cu dragoste*, ca la Gemi Zamfirescu, ci un maidan cu sex explicit.

Sentimente exprimă alde Radu Petrescu, Mircea Horia Simionescu, Costache Olăreanu, Alexandru George, toată Școala de la Târgoviște. „Eroinele romanțioase, ca *Duduiă Margareta*, nu mai excită pe nimeni“. Margareta nu, Miss Claudia Golea, da, „în scena tare“, după un criticastru, cu câinele Bodo: sex cu Bodo lângă Buddha. Dan C. Mihăilescu e în defect de comportament estetic modern, dacă nu pricepe nici atâta lucru, a mai zis criticastrul. Și ce-o găsi la Sadoveanu, care până și cuvântul curvă îl scrie cu puncte de suspensie?

Era și greu pentru Omul cu cartea, specializat în Grupul Criterion, să agreeze abordarea scato, scenele murdare, pline de detalii sordide. După ce a fost declarat incult, Dan C.-ul a tăcut, și-a luat cartea și a dispărut de la ProTv.

Când mi-am amintit titlul celebrei piese a lui James Goldman, din 1966, *The Lion in Winter*, m-am gândit nu la regele Henric II, al Angliei, ci la Sadoveanu, Leul din iarna noastră culturală, care pare fără sfârșit. Să mai speri că iarna asta va trece, cum a trecut și socialismul? Da. Am fi mai săraci cu o țară, țara Sadoveanu, dacă n-ar fi așa. Iar clasicii nu prea mor când vor detractorii.

N.B. Prof. dr. Livia Cotorcea, buna mea prietenă în ale scris-cititului, îmi spune: „Sadoveanu e un subiect ineputabil“. Și chiar se cere readus în discuție acum, când pe TV Cultural, se grăbesc să-l judece nu pentru comoara pe care a lăsat-o moștenire tuturor, ci după niște greșeli de circumstanță. La o adică, el a luat ce i se cuvenea de fapt în plan social și ceea ce i s-ar cuveni oricărui mare creator, de-am avea atâta umilință să recunoaștem că oameni ca el stau deasupra tuturor.

PILULA DE RÂSUPLÂNS

Păziți-vă copiii

Atât de fals ne cântă astăzi cucii
Că râd plângând și curcile de ei
Te-apucă, frățioare, dorul ducii
Numai să scapi de-așa zeloși mișei

Cât de dotați ar fi ei cu licențe
Și cu CV-uri unse cu lături
N-ar rezista niciunei concurențe
Cu cei recalcitranti la sinecure

C-au fost școliți pe ușile din spate
În facultăți de goange și vrăjeli

Ca să se simtă în Securitate
Pardon, în siguranță - la harneli...

Dai peste tot de ei, fac gălăgie
N-ai loc nici să gândești de goma lor
Vai și amar de biata Românie
Ajunsă barcă fără de motor

În ghearele furtunii care vine
Ca stolul de ereți la prăduit
Păziți-vă copiii, scapă cine
Se știe apăra. Restul e mit...

Ben TODICĂ

Interviu cu UN OM GENIAL, Ilustrul Maestru MIHAI BANDAC

Mihai BANDAC

Astăzi vă invităm la o întâlnire specială cu un artist care și-a trăit destinul sub semnul culorii, al demnității și al verticalității morale, maestrul Mihai Bandac. Într-o perioadă istorică tensionată, marcată de constrângeri ideologice și de frământări culturale, el a reușit să transforme pictura într-un spațiu al libertății interioare. În jurul său a gravitat o lume artistică vibrantă, de la poeți și actori emblematici ai generației sale, până la inițiative culturale curajoase precum Fundația Culturală Română DLN și SIRFA – Societatea Internațională pentru Renașterea Femeii și Frumosului prin Artă.

Anul 2025 marchează un moment de referință prin apariția celor două volume monumentale: Anotimpurile și Anotimpurile – Expoziții, Vernisaje, Personaje, publicate la Editura INTEGRAL sub egida Fundației Culturale DLN. Aproape 800 de pagini care adună o viață de creație, întâlniri memorabile și o operă ce traversează decenii. Pentru noi, cei aflați la mii de kilometri de țară, arta devine punte, memorie și identitate. Astăzi vom descoperi împreună povestea unui destin artistic, care a știut să transforme fiecare anotimp al vieții într-o formă de lumină. Rămâneți alături de noi într-un dialog autentic cu maestrul Mihai Bandac.

– Maestre, dacă ar trebui să vă definiți destinul artistic printr-un singur „anotimp“, care ar fi acela și de ce?

– Toamna. De ce ? Nu știu nici eu exact, poate are importanță faptul că sunt născut în 5 octombrie.

– Coloritul. Coloritul toamnei.

– Exact. E dificil, ca să vă răspund.

– Cele două volume monumentale „Anotimpurile“ și „Anotimpurile – Expoziții, Vernisaje, Personaje“ – apărute la Fundația Culturală DLN și Editura INTEGRAL – reprezintă o sinteză a vieții și

operei dumneavoastră. Ce ați simțit când v-ați văzut creația adunată în aproape 800 de pagini?

– Este greu să vă răspund. Și-n clipa asta...

– Să vă dezmeticiți?

– Da, exact. La o întrebare de acest fel, ca să răspund, aș apela la o zicere de a lui Nichita Stănescu, din tinerețea lui frumoasă, anii '60-'70... I-ați apucat?

– Da, bineînțeles.

– Eu am fost foarte legat de el. Și în intimitatea casei lui și foarte rar în public, apela la următoarea zicere: „Lasă-mă ca să mă-ndepărtez de tine într-atât încât să-ți pot surprinde cu adevărat măreția“... Deci cerea o distanță față de eveniment și de sentiment. Așa și eu vă răspund acum, parafrazându-l, apropo de cele două albume: dați-mi voie ca să mă îndepărtez de ele, să mai treacă puțin timp și apoi să vă fac cunoscut sentimentul...

– Ați creat într-o perioadă marcată de „Tezele din iulie“ ale lui Nicolae Ceaușescu. Cum a reușit artistul Mihai Bandac să-și păstreze libertatea interioară într-un context ideologic restrictiv?

– Nu am un răspuns complet, dar incitat de o asemenea întrebare, mărturisesc, că așa pesemne mi-a fost destinul, așa a fost contextul în care am trăit. Am fost departe de tot ce însemna politică.

N-am fost membru de partid, n-am simțit nevoia nici în studenție, nici pe urmă, ca profesor la IATCIL Caragiale – Universitatea Națională de Teatru și Film cum se numește acum. N-am fost și nu sunt membru nici unui partid, n-am votat în viața mea, am trăit departe de politică, de ideologie mai ales și am cam făcut tot ce am simțit, mai bine sau mai puțin bine. Mi-au fost prielnice contextul cultural, persoanele din preajma mea, din proximitate, la rândul-le – actori cu precădere – care sunt prezenți foarte mulți în acest al doilea volum, *Expoziții, Vernisaje, Personaje*.

Și îmi amintesc că în acea vară a lui 1971, în vacanța mare de profesor, iulie-septembrie, aflându-mă cu cortul în locurile mele dragi, Maramureșul, sau Portița din Deltă, respectiv Lacul Razelm și Jurilovca, neavând radio, în sălbăticia munților, pădurilor și litoralului, nu aveam cum să fiu informat de ce se mai întâmplă prin lume. De abia cândva, prin noiembrie, când la Studioul Casandra de la Institutul de Teatru și Film, spre deliciul eminentilor profesori, mari actori, regizori și teoreticieni, cei patru marxiști devotați din BOB, adică Marinescu, Deleanu, Berlogea și Ceaușu, coordonați cu mână de fier de către eterna Ghizela Vass de pe la CC PCR, se dădeau de ceasul morții ca să explice *Tezele* pe înțelesul tuturor.

– Sunteți un suflet, spirit liber, ca și mine, ați fost binecuvântat să fiți martorul pur și sincer al

Creației Divine. Fără să vă lăsați influențat de nici o doctrină. Și asta v-a avantajat ca să-l vedeți cu ochi reali, pe Creator și Creația sa. Ați fost contemporan și apropiat de mari spirite culturale precum Nichita Stănescu sau Toma Caragiu. Ce însemna dialogul dintre arte în acea perioadă și cum v-a influențat?

– Cu Nichita Stănescu, s-a întâmplat să-l cunosc, să-l văd mai bine zis, prima dată, prin anii '60, anii studenției mele, la Cenaclul „Nicolae Labiș” de la Uniunea Scriitorilor, unde au debutat majoritatea poezilor, prozatorilor și criticilor, care peste ani au devenit clasici. Mai mult de jumătate dintre fiind deja plecați dintre noi. Acolo, la Uniunea Scriitorilor, care era și foarte aproape de Institutul de Arte Plastice, luna, în „Sala oglinzilor”, se țineau ședințele Cenaclului condus de regretatul Eugen Barbu alături de o echipă prestigioasă și acolo i-am văzut pe toți tinerii doritori de afirmare, poeți cu precădere, în frunte cu Nichita Stănescu, Ioan Alexandru, Marin Sorescu, Gheorghe Pituț, Adrian Păunescu, Gabriela Melinescu, Constanța Buzea, Grigore Hagiu, sau Fănuș Neagu, Nicolae Velea, Ion Băieșu, Ion Lăncrăjan, Petru Popescu... Lista este foarte mare. Iar pe Nichita Stănescu l-am cunoscut în direct și concret în 1970, în casa poetesei Vera Lungu, într-o poveste care și ea merită vreodată să fie evocată, fiind legată de pasiunea mea pentru poezia lui Nicolae Labiș. Și prietenia s-a întâmplat natural. Eu locuiam în Drumul Taberei, unde în blocul meu de garsoniere T9, aveam la parter un atelier închiriat, spațios, luminos și primitiv, care desigur că mă costa foarte mult. Și acolo s-au produs ani de zile, aproape două decenii, întâlniri și evenimente deosebite. *Bandaciade* li se spunea. Debutau în ziua de 5 octombrie – ziua mea de naștere – și se încheiau pe 8 noiembrie, de Sfinții Mihail și Gavril. Cu un meniu simplu, țărănesc, cu slănină, ceapă, cârnați, usturoi, burduf de stână, pălincă și uneori chiar cu fasole bătută și mânăligă, sau pește de la Jurilovca. Și în acel atelier din Drumul Taberei – în al doilea volum – *Expoziții Vernisaje, Personaje* – îi veți recunoaște pe mulți dintre cei la care v-ați referit. Pe o perioadă foarte mare, acolo sau întâlnit programat sau spontan, tinerii epocii, generații apropiate de Nichita Stănescu și mulți dintre admiratorii săi. Alături de ei, mulți actori și studenți, care peste timp au devenit mari personalități ale teatrului și filmului românesc.

Împreună am cântat, am recitat poezii și am petrecut cum se spune în paralel cu realitatea concretă, cu situația general din epocă.

– În jurul dumneavoastră a gravitat o lume artistică complexă, inclusiv prin implicarea în SIRFA – Societatea Internațională Filantropică în vederea Renașterii Femeii și Frumosului prin Artă. Ce rol credeți că are arta în redefinirea demnității și identității feminine?

– Ideia a fost a lui Nichita Stănescu și datează din iarna lui 1970. Este vorba de o întâmplare anume din mediile noastre.

Pentru că se întâlnise în seara aceea la atelierul meu, pe lângă mulți scriitori care îl adorau, Fănuș Neagu, Gheorghe Pituț, Mircea Micu, Marin Tarangul, Grigore Arbore, Teodor Pâcă și cu marele critic Ion Frunzetti, mare personalitate culturală – ce tocmai îmi dedicase la Radio România Cultural un eseu foarte elogios, cu trimiteri la Herodot, Maramureș și Dacii Liberi, Nichita a decretat nașterea a două evenimente: SIRFA, adică *Societatea Internațională Filantropică* – și atenție că este vorba de un mic agramatism deliberat – în vederea Renașterii Femeii prin Artă, așa s-a numit ea de la început și a doua – incitat de Ion Frunzetti – *Fundația Culturală Română DLN*, adică *Dacii Liberi și Nemuritori*.

Ambele Fundații au luat ființă, prin Decretul surprinzător, memorabil și antologic al lui Nichita Stănescu, în acea seară din 1970.

– Privind retrospectiv, care a fost momentul de cumpănă care v-a definit ca artist – acela în care ați simțit că nu mai există cale de întoarcere?

– Iată, din nou o întrebare dificilă și vă mulțumesc desigur, că sunt pus în situația să apelez la o formulă și la un ajutor. Nu-mi este foarte clar. Ca să pot trăi civilizat, fără obligații, împrumuturi sau compromisuri și cred eu și prin vocație, am fost de la început, de la terminarea facultății din anul 1964, profesor. Întâi la Liceul 24 din București și apoi la Institutul de Artă Teatrală și Cinematografică I.L. Caragiale, până în urmă cu ceva timp, când m-am pensionat. Iar viața profesională, artistică, de pictor, se întâmpla după orele de activitate pedagogică și în funcție de context... Cum prindeam o clipă liberă, cu condiția ca să fiu odihnit, fizic și mental, acolo la atelier, dădeam frâu liber sentimentelor, temelor preferate, ciclurilor tematice, care s-au văzut în expozițiile mele și în tablourile reproduse în Cataloagele și Albelele tipărite de-a lungul vremurilor și bineînțeles în Albumul recent editat *Anotimpurile* și la care v-ați referit cu atâta generozitate. Și în mod firesc, lucrând, nu mă gândeam la o asemenea

problemă – pictorii în general nu se gândesc la un anume moment și salt calitativ. Dacă am înțeles eu bine, lucrezi cu pasiune și dăruire, determinat de resorturile interne, specifice fiecărui creator și de contextul respectiv, de ambianță. Pesemne că – și cu asta poate că răspund cât de cât adecvat întrebării dumneavoastră – vacanțele de profesor întâmplăte, care se regăsesc firesc în ciclurile de lucrări semnate și datate, la munte, prin Maramureș, prin Apuseni, pe Transfăgărășan, pe la stânele de acolo, prin toate văile acelea formidabile, sau în Deltă, la Portița, Jurilovca, Lacul Razelm, acolo bănuiesc eu că se pot identifica asemenea momente esențiale, de sinteză, la care v-ați referit. Bănuiesc.

– Acuma există și Muza cu care dialogați, sau universul de unde se presupune că vine sugestia de a vă perfecționa... lentila... ca să vă ducă unde trebuie, ca să găsiți răspunsul întrebărilor firești ale creației...

– Despre Muze, stimate domnule Ben Todiciă, iarăși îndrăznesc să vă propun să vorbim altă dată. Pentru că ele trebuie să fie identificate în Albumul acesta, *Expoziții, Vernisaje, Personaje*, care are peste o mie de fotografii, de poze ocazionale – multe dintre ele semnate de către genialul Aurel Mihailopol. Și acolo cu siguranță, veți întâlni multe Muze.

– Pentru românii din diaspora, inclusiv cei din Australia, arta devine adesea un pod între lumi. Ce credeți că transmite pictura dumneavoastră unui român aflat la mii de kilometri de casă? V-ați gândit?

– Nu m-am gândit. Mi s-a întâmplat oarecum, dar după 1990. Până atunci m-am confruntat cu multe probleme, artificiale dar grave, cu oficialitățile. N-am prea avut voie să ies din țară, n-am avut pașaport, numele meu a avut interdicție totală, prin

Televiziune, Radio și Film. În Dicționarul Cinematografic Românesc, este menționată scena dramatică de prin 1987, când numele meu a fost scos cu brutalitate din Filmul *Punct și de la capăt*, spre consternarea distinsului regizor Alexa Visarion. Și încă multe asemenea mizerii datorate ignobilei Securități... Iar când s-a întâmplat totuși ca să mai ies cu expoziții, a trebuit ca să intervină la cele mai înalte nivele ale statului, ba Toma Caragiu – care m-a iubit foarte mult și eu pe el desigur, ba Ion Frunzetti. După 1990, am reușit ca să ajung prin Europa cu niște expoziții – în Australia n-am avut șansa – și la vernisajele respective, în Olanda cu precădere, dar și în Franța, Italia sau Germania, au venit și români, plecați demult din țară. Familii întregi, cu tot cu copii și prieteni. Și i-am urmărit discret dintr-un colț al sălilor respective și am constatat, sau mi s-a părut mie, că erau foarte impresionați de sugestiile unora dintre lucrări și deopotrivă de titlurile acestora... Unii fiind legați direct, prin naștere, de locurile respective. Subiecte din Transilvania cu precădere, din Oaș, din munți, din Deltă. Și reacționau. Omeneste. Cunoșteau bine locurile, le purtau în suflet, cu nostalgie. Deci în acest sens încerc să vă răspund.

– Dacă ar fi să alegeți o singură lucrare care vă reprezintă cel mai profund, care ar fi aceea și ce poveste ascunde?

– Stimate domnule Ben Todică, cred că ar trebui ca să revăd imaginile cu zecile de lucrări, plecate din atelierul meu și rătăcite prin lume, cum se spune. În două situații m-aș aventura ca să identific asemenea momente. Ciclul peisajelor de toamnă de la munte, căci așa a început dialogul nostru foarte plăcut și evocator și atunci poate că m-aș încumeta ca să identific valorile la care v-ați referit. Muntele și Delta. Apusurile din munții Făgăraș, de la Vidraru, de la

stâne. Știam aproape toate stânele din zona Transfăgărașanului, încă de la cele jos, din străvechiul sat de ciobani Aref, comunitate de sorginte dacică, cu o istorie și legende emoționante, până sus, la Bălea. La sălașele de acolo, unde, protejat de cei doi câini lup, Doina și Nero, zăboveam cu săptămânile. Apusurile m-au impresionat cel mai mult și am încercat pe cât mi-a fost în putință, întâi în tehnici de acuarelă sau tempera, ca să-mi fac notații și pe urmă să le transpun în ulei și pe pânză, la baza mea de la Cumpăna, unde aveam cortul și apoi rulota. Și desigur, reluate fiecare la atelierul din Cotroceni, să ajungă la stadiul final, așa cum se prezintă ele în Albumul *Anotimpurile*. Apusurile din munți și deopotrivă cele de la mirifica Portița, de acolo de la marginea lumii, adică a Deltei și a Lacului Razelm, cu norii înalți de la orizontul mării.

– Cum vedeți pictura românească de astăzi? Mai există verticalitate, mai există rezistență prin cultură?

– Aicea, îmi permit să vă recomand și celor care ne ascultă și urmăresc emisiunile dumneavoastră frumoase și profunde, să vizitați contul meu de pe Facebook. Veți întâlni, din când în când, evocări spontane, pe care uneori chiar cei de la FB le repostează, legate de scriitorul Dumitru Dinulescu – Puși, pe care l-ați cunoscut desigur. Un personaj fabulos în boema bucureșteană și care a fost foarte sensibil, alături de încă mulți alții și a reacționat întotdeauna când a putut și a lăsat mărturie, legate de această așa-zisă rezistență prin cultură. Mai ales după '90, provenind cumva din Școala de umoriști de la Casa de creație de la Mogoșoaia – unde scriitorii erau în elementul lor, erau liberi și fericiți în lumea lor frumoasă – el a fost foarte activ și a persiflat prompt și cu argumente livrești desigur, așa-zisa rezistență prin cultură, formula „prețioasă“ care năpădise la un moment dat peste media românească. Argumentând elevat și elegant întotdeauna, în cărțile sale și apoi prin postări pe internet, că n-a prea existat o rezistență prin cultură. Formula lui preferată, cu care o să vă întâlniți și în mod sigur o să vă amuze, era: „Ei se jură că nu fură, dar i-am prins cu rața-n gură, rezistența prin cultură“. De preferință apela fie la acea celebră *Carte a darurilor* din 1974 – exemplar unic, licitat cândva pe la ArtMarc, fie la cazul portrețiștilor votivi de pe la atelierele din Pangratti, cu celebrele lor omagii de pe pereții expozițiilor oficiale, lucrări supradimensionate și fizic și ca preț enorm de achiziție.

Spre stupefacția generală, multe dintre aceste lucrări, au putut fi vizionate în acea Expoziție de la Teatrul National din 1991, intitulată *Artă și ideologie*. Și care după cum s-a aflat de la cei doi organizatori, un pictor veleitar și un critic obiedent, a fost închisă imediat la presiunea autorilor expuși. Noroc că există casetele cu filmarea integrală. Merită din plin un efort de a le procura și populariza.

– Ce mesaj ați dori să transmiteți tinerilor artiști români care încearcă să-și găsească vocea într-o lume grăbită și fragmentată?

– Tinerilor artiști români le doresc sănătate și credință în ceea ce fac. Profesorul meu din facultate, genialul pictor, îmi permit să spun, Alexandru Ciucurencu – școlit la Paris la începutul secolului XX, în contextul respectiv al studenției anilor '60, mereu ne atenționa cu delicatețea lui – era parcimonios, zgârcit la vorbă – să studiem Impresionismul în mod special, de câte ori ajugem în Franța, să avem pe lista turistică și deopotrivă profesională, întâi și întâi Pădurea Fontainebleau și Barbizonul. Unde Grigorescu și Andreescu au marcat fenomenul și ne-au reprezentat cu mare cinste. Cu imaginile lor debutând chiar filmul dedicat Revoluției impresioniste a culorii realizat de către francezi. Deci asta aș recomanda tinerilor ca să studieze, Școala românească modernă

de pictură și interacțiunea ei cu Marea Revoluție Impresionistă de la sfârșitul secolului XIX și începutul secolului XX. Și în mod sigur, de aici vor decurge multe dintre rezultatele profesionale scontate, dorite cu ardoare de toți creatorii.

– Maestre, vă mulțumim și vă mai așteptăm aici, în mijlocul ascultătorilor români din Australia. Vă dorim în continuare succes. Numai bine.

– Mi-a făcut mare plăcere și am fost foarte onorat. Doamne ajută.

– Dragi cititori, în această după amiază nu am vorbit doar despre pictură ci și de curajul de a rămâne tu însuși când vremile încearcă să te modeleze. Întâlnirea cu maestrul Mihai Bandac, ne-a reamintit că arta nu este doar un refugiu, ci poate fi și o formă de rezistență tăcută și demnă. Dincolo de paginile celor două volume monumentale, rămâne un destin care a știut să transforme fiecare încercare într-o culoare, fiecare obstacol într-o lumină. Pentru noi cei aflați departe de țară, poate că aceasta este lecția cea mai prețioasă. Nu distanța ne definește, ci lumina pe care o purtăm în noi. Vă mulțumim că ați fost alături de noi, ori unde v-ați afla. Rămâneți aproape de sufletul românesc.

Martie 2026

Tușeu e-MI

La Steaua ce tocmai s-a stins, Lucescu – Dumnezeu să-l ocrotească, în ceruri!

Mircea Lucescu a absolvit Academia de Studii Economice din București, pregătire care s-a dovedit esențială în cariera sa managerială. Combinația dintre cunoștințele teoretice dobândite în facultate și experiența practică acumulată pe teren i-a permis să dezvolte o abordare holistică a managementului sportiv. Studiile economice l-au ajutat să negocieze contracte, să gestioneze bugete și să înțeleagă dinamica pieței transferurilor,

competențe care au devenit din ce în ce mai importante în fotbalul modern.

Mircea Lucescu a învățat încă din tinerețe șase limbi străine: engleza, portugheza, spaniola, italiana, franceza și rusa. În perioada în care a antrenat în România, își ducea frecvent jucătorii la teatru și le recomanda lectura, în detrimentul ieșirilor la restaurante, încurajându-i totodată să urmeze cursuri universitare.

Marius CHELARU

„dragostea mea pentru România
va continua mereu“

– *convorbire cu poetul turc
Tuğrul Keskin* –

Tuğrul KESKIN

M-am întâlnit cu Tuğrul Keskin de mai multe ori, în diverse locuri, în România, Turcia, Ciprul de Nord ș.a. Pentru convingerile sale a fost persecutat, închis. Este un poet cunoscut și în țara sa și peste hotare, semnat al unui manifest; în urcia, după manifestul „Garip“, cel mai discutat manifest este „Yenibütün: Poezia individului care se adună pe sine“, care a fost publicat în numărul 27, din 1988, al revistei „Broy“, fiind semnat de Tuğrul Keskin, împreună cu Veysel Çolak, Metin Cengiz (pe care, de asemenea, cititorii noștri îl știu deja din revista „Poezia“, ne-a vizitat de mai multe ori orașul ș.a.), Seyyit Nezir, Hüseyin Haydar. Tuğrul Keskin conduce mai multe festivaluri internaționale de poezie la Izmir, Salihli, Manisa ș.a. „Prezentul nostru este pătat de sacrificarea trecutului în numele actualității și glorificarea superficialității în numele noutății“, scrie în manifestul amintit.

Am căzut de acord la Salihli, undeva lângă vechiul Sardis lidian, cu Tuğrul Keskin să avem această convorbire pentru cititorii revistei noastre. În acest număr publicăm și un grupaj de poeme ale sale.

– Dragă Tuğrul Keskin, în calitate de poet renumit al Turciei, ați vizitat orașul Iași, ați citit poezii; oamenii de aici te cunosc deja. Unele dintre poeziile tale au fost publicate în revista Poezia, editată la Iași, în care va apărea și această convorbire a noastră. Ți propun acum o discuție despre tine și poezia ta. Ce ne poți relata despre călătoria ta în universul poeziei, începând din copilăria din Iğdır (provincia Aralık), primii pași în viață, anii de școală și perioada de până la arestarea ta?

– Da, așa cum ați spus, m-am născut într-un oraș din cea mai estică provincie a Turciei. În ținutul în care m-am născut eu, poezia era o artă foarte valoroasă. Adică, pentru oamenii locului, poezia era la fel de prețioasă ca apa pe care o beau; toate tristețile, bucuriile și necazurile lor erau îngropate în poezii... Într-un astfel de mediu am învățat poezia și am crescut, recitând poezii de la o vârstă fragedă; de fapt, m-am născut în poezie. Mai târziu, din cauza unor probleme financiare, am migrat în Vest, la Izmir. Tatăl meu a fost un om cinstit care a trăit prin muncă, și așa ne-a crescut și pe noi. Mi-am petrecut tinerețea

în Izmir, și în acest oraș am creat cu adevărat cele mai valoroase poezii ale mele și mi-am trăit marile iubiri. Tinerețea mea timpurie a coincis cu o perioadă în care socialismul era puternic atât în Turcia, cât și la nivel global. Desigur, în țări ca a noastră, dacă ai o inimă care se opune nedreptății, inegalității și închisorii, nu ai de ales decât să fii de stânga. Ca parte naturală a acelei epoci, am fost implicat în mișcările socialiste. În 1978, am fost arestat pentru participarea la un protest și am petrecut o perioadă în închisoare. Cred că am scris prima mea poezie la vârsta de 17 ani, sub presiune și tortură, în închisoare... De atunci, am luptat mereu împotriva nedreptății, neegalității și a oamenilor răi și așa am ajuns unde sunt astăzi. Iar poezia mea este încă un cântec, cântat împotriva nedreptății și cruzimii.

– Când și cum ai început să scrii? Când și cum ai debutat, unde? Dar în volum?

– Eram la școala primară când am scris prima mea poezie. Învățătoarea mi-a spus să scriu o poezie și să i-o aduc, și cred că poezia a câștigat un premiu la un concurs între școlile primare; nu o voi uita

niciodată, învățătoarea m-a chemat la tablă, i-a pus pe colegii mei să aplaude și mi-a dat un stilou marca Pelican. Acesta a fost primul și singurul cadou pe care l-am primit până la acea vârstă... Următoarea poezie, care poate fi numită poezie, am scris-o în închisoare, cum am spus mai sus. După ce am ieșit din închisoare, la o vârstă foarte fragedă, am avut câteva încercări cu niște prieteni poeți de a publica reviste, dar toate aceste încercări s-au încheiat cu dezamăgire. Prima mea poezie a fost publicată în 1980 într-o importantă revistă literară națională, iar imediat după aceea poeziile mele au început să fie publicate într-o revistă numită *Türkiye Yazıları* (*Scrisori din Turcia*), care a modelat și a ghidat literatura turcă, iar numele meu a devenit cunoscut. Prima carte mi-a fost publicată în 1985 sub titlul *Pe malul unei ape*. Dar nu a primit atenția pe care o așteptam. Poeziile mele au căpătat popularitate odată cu a doua mea carte, editată împreună cu un manifest care este încă dezbătut în literatura turcă, „Manifestul Poeziei Neo-Holistice”, iar acest manifest, pe care l-am publicat împreună cu patru prieteni poeți, s-a bucurat de multă atenție. A treia mea carte de poezie, care a urmat imediat, descria o răzmeriță populară tradițională, iar acea carte a rămas și ea ca una dintre cărțile mele ce încă se bucură de atenție în țara noastră.

– Știu că s-au întâmplat multe lucruri în țara ta între anii '60 și '80. Cum au fost anii '80 în Turcia, pentru tine, pentru țara ta, pentru reviste, edituri, poeți/scriitori și pentru poezia din Turcia? Bineînțeles, și pentru a ta, personal...

– Fără îndoială, anii '80 au fost ani foarte dificili pentru Turcia. Dictatura militară a adus cu sine un nivel extrem de opresiune. Era foarte dificil să-ți exprimi opinia despre orice subiect. De fapt, am fost închis pentru scurt timp în perioada loviturii de stat militare din 1981. În acei ani, mii de oameni au fost uciși în camere de tortură, aproape 300 de oameni au fost spânzurați. S-au interzis cărți, au fost arse cărți, aproape un milion de oameni au fost arestați și torturați; pe scurt, au fost ani dificili, dar lupta Turciei pentru libertate a depășit acei ani dificili și fascismul a fost învins. Cum cărțile deveniseră obiect

interzis, chiar și deținerea de cărți acasă era considerată o crimă. În fiecare seară se etalau la televizor cărți și reviste, ca și cum ar fi fost instrumente ale crimei. În aceste circumstanțe, directorii și angajații unor edituri au fost arestați, și chiar redactorul-șef al uneia dintre cele mai mari edituri ale noastre a fost bătut până la moarte în camere de tortură... De vreme ce țara noastră trecea printr-o perioadă atât de dificilă și tulbură, același lucru s-a întâmplat și cu mine. Într-o noapte, în primele ore ale dimineții, am fost luat de acasă de unități militare și trimis spre un viitor incert. Și apoi am fost eliberat, dar unii dintre prietenii mei nu au fost eliberați, unii au murit, alții au petrecut mulți ani în închisoare... dar am învins fascismul și am ajuns cei de astăzi. Condițiile prin care trece țara noastră acum sunt extrem de dificile, dar suntem un popor obișnuit să învingă opresiunea și fascismul și le vom învinge și pe acestea și cu siguranță ne vom elibera țara de dominația acestui întuneric religios.

– Ai spus că te-ai mutat la Izmir în 1973. Când și cum ai început să lucrezi pentru o revistă literară? Apoi știu că a fost o altă revistă, apoi ai apărut la televizor...

– Cum am spus mai sus, ne-am mutat la Izmir în 1973 din motive financiare, mai precis, pentru că tatăl meu a considerat că așa este bine. Începând din 1980, mi-au fost publicate poeziile și articolele în aproape toate revistele literare editate în Turcia. De asemenea, am scris articole despre cultură și politică pentru cotidienele *Sol Gazete* (Gazeta de Stânga) și *Yurt Gazete* (Gazeta Patriei), care au fost bestselleruri în țara noastră pentru o perioadă. Acum doi ani am debutat cu emisiuni de televiziune. Fac o emisiune la unul dintre cele două cele mai importante și urmărite canale de televiziune ale opoziției din Turcia, concentrându-mă din nou pe cultură și politică, cu invitați și prezentând cărți și reviste literare...

– În ultimele secole literaturile țărilor din această regiune a lumii au fost marcate de schimbări interesante și diverse. Și literatura țării tale, să zicem din perioada post-Tanzimat până în prezent, a susținut aceste schimbări. Printre ele se numără și aparițiile câtorva grupuri poetice cu lucrări manifest. Ai putea, te rog, să ne spui mai multe despre

„Manifestul Poeziei Neo-Holistice“, ce înseamnă acesta și care sunt efectele sale în timp? Ce ne poți spune despre literatura turcă din perioada recentă, ce conexiuni cu literaturile străine le considerați mai importante (și de ce)?

– Fără îndoială, literatura și poezia turcă nu sunt o literatură detașată de evoluțiile din lume. Literatura turcă este o literatură puternică ce se dezvoltă zi de zi, influențată de evoluțiile și inovațiile din lume. Atât poezia, cât și romanele noastre sunt în primul rând profund influențate de literatura franceză. Deși târzie, Noua Renaștere a influențat într-un fel și cultura noastră literară și artistică. Dar, așa cum am spus, literatura franceză este cea mai influentă în acest sens. În definitiv, chiar dacă și poeți și scriitori din literatura clasică rusă și din literaturile occidentale s-au aflat și ei în această sferă de influență, literatura turcă și-a creat o bază proprie foarte solidă, transformându-se într-o literatură ce include în prezent unele dintre cele mai importante poezii și texte literare din lume. În ceea ce privește manifestele, fără îndoială, poeții din multe țări din întreaga lume publică manifeste atunci când sunt tulburați de anumite lucruri. Manifestul dat publicității de noi era o luptă pentru a readuce umanitatea, izolată și pe punctul de a se preda capitalismului, pe un făgaș cultural colaborativ, potrivit demnității umane, tocmai într-un moment în care Uniunea Sovietică și blocul socialist se prăbușiseră și făcuseră loc unei așa-numite lumi unipolare. Desigur, am intenționat să facem acest lucru prin poezie, crezând că poezia va readuce demnitatea umană, spiritul de luptă al umanității și rezistența individului neclintit pe un curs adecvat fluxului istoriei. Operând pe această axă politică, nu am pierdut niciodată din vedere dimensiunea artistică a poeziei. Pentru că știam că orice spuneam, trebuia să spunem prin posibilitățile artei, nu ale politicii. Când, împreună cu patru prieteni, am publicat manifestul în decembrie 1987 în *Broy*, o revistă literară cunoscută și citită pe scară largă în Turcia, nu exagerez dacă spun că s-a zguduit literalmente literatura turcă; n-a prea existat poet sau scriitor în Turcia care să nu fi vorbit despre manifest, iar acesta a devenit unul dintre cele mai importante manifeste încă dezbătute ce s-au publicat în limba

turcă. Deși unii dintre poeții care au semnat manifestul se află acum în locuri diferite, „Manifestul Poeziei Neo-Holistice“ își păstrează încă importanța ca a treia mișcare de reînnoire a poeziei turcești în epoca republicană.

– Și să continuăm cu „Gândirea Mișcării Artistice“ (SHD) din 1991...

– Ideea de „Gândirea Mișcării Artistice“ a fost, de asemenea, o mișcare născută din nemulțumirea profundă din Turcia. Conținea unele idei și elemente anarhizante, dar era o mișcare împotriva tuturor formelor de dominație și inegalitate. Am publicat-o împreună cu 21 de artiști din multe discipline ale artei, nu doar poezie, scris și literatură. Includea poeți și scriitori, precum și cinești, actori de teatru, sculptori și pictori. Deși a fost un punct de plecare important, nu a reușit să se reînnoiască și să ofere lucruri noi societății și, s-ar putea spune, s-a stins...

– Îmi place Izmirul, un oraș cu o istorie bogată și o tradiție fascinantă. Ai organizat câteva festivaluri în această regiune; ne-ai putea spune mai multe despre ele, în special despre cele din Izmir – Bayrakli, Manisa – Salihli etc.?

– Desigur, Izmir este unul dintre cele mai vechi orașe din lume, cu o vechime de 8000 de ani. Festivalul de Literatură și Artă Homer, unde ați fost invitat, este cel mai important și mai mare festival de literatură din Izmir și din regiunea noastră, desfășurat într-un cadru care este aproape sigur locul de naștere al lui Homer. A fost condus de mine timp de aproximativ trei ani, apoi, datorită schimbărilor în organizare, un alt coleg conduce acum cu succes evenimentul. Cu toate acestea, de aproximativ 40 de ani, un magnific festival de poezie numit „După-amiaza de Poezie Salihli“ a avut loc în Salihli, un oraș din Manisa, un oraș industrial. Sunt directorul acestor *După-amieze Salihli* în ultimii 20 de ani. Festivalul are loc de două ori pe an, primăvara și toamna. De la evenimentul de primăvară din 2025, a căpătat o identitate internațională și continuă acum sub numele de „După-amiaza Internațională de Poezie Salihli“...

– Există câteva premii literare prestigioase în Turcia. Ai fost recompensat cu unele dintre ele. Ai

putea să ne oferi mai multe informații despre premiile tale și despre premiile din Turcia?

– Desigur, în Turcia se acordă premii de poezie și literatură destul de importante; cel mai important dintre acestea este premiul de poezie Yunus Nadi, pe care eu l-am primit în 2004 pentru cartea mea *Zifir*. Pe lângă acesta, pentru volumul *Kandahar*, în 2008 am primit premiul acordat de Asociația Medicală Turcă în memoria Dr. Behçet Aysan, considerat unul dintre cei mai importanți poeți ai poeziei turcești contemporane, care în 1993 s-a deplasat în orașul Sivas să citească poezie și a fost ars de viu într-o cameră de hotel împreună cu 33 de intelectuali și artiști, în urma unui atac al reacționarilor islamiști religioși. Și apoi, cartea mea *Kavil* a fost considerată demnă de marele premiu al festivalului de poezie dedicate memoriei lui Attilâ İlhan, considerat unul dintre cei mai mari poeți ai erei republicane. Apoi, în 2025 am fost considerat demn de „Premiul Izmir“, ce se acordă o dată la 25 de ani, pentru dăruirea mea față de artă și poeziile mele... Pe lângă acestea, am primit multe alte premii pe care nu le pot enumera pe această pagină și am considerat fiecare premiu drept o sarcină, o onoare ce mi se acordă și l-am folosit ca punct de sprijin pentru a-mi îmbunătăți poezia, aducând-o acolo unde este astăzi.

– Cum este procesul de publicare al unui scriitor în Turcia și cum influențează apariția sa în revistă felul în care scrie, este privit de editori?

– Cred că procesul de scriere și publicare este acum un proces dureros nu numai în Turcia, ci în întreaga lume. Deoarece scrisul este o acțiune născută dintr-o mare suferință, dar după ce produsul este creat, ajungerea lui la mase aduce cu sine o altă durere și dificultate. În Turcia, editurile în mare parte nu mai publică poezie. Nu doar poezia nouă, ci și poezia noastră clasică nu prezintă în mare măsură interes pentru edituri. Fără îndoială, această lipsă de interes pentru poezie este strâns legată de postura omului de învins, mai ales în noua eră. Deoarece poezia este considerată și de edituri o marfă, iar câtă vreme nu se transformă în bani, acestea se feresc să publice poezie. Cred că așa stau lucrurile și în țara dumneavoastră; și nu mă refer doar la țara

dumneavoastră sau Turcia, se pare că este cazul în întreaga lume acum. Asta se întâmplă cu poezia și cred că pe măsura trecerii timpului se va întâmpla și cu celelalte genuri literare, deoarece lumea digitală invadează pretutindeni. Este o invazie ce se cațără în inima și sensibilitățile umane... Sper ca omenirea să se trezească repede și să ia măsuri de precauție împotriva dispariției acestor emoții, altfel omenirea va trebui să trăiască într-o lume complet rece și lipsită de emoții...

– Știu că unele dintre poeziile dvs. au fost transformate în versuri de cântece. Ai putea vorbi puțin despre asta?

– Da, multe dintre poeziile mele au fost puse pe muzică. De fapt, în 2013, un grup muzical a realizat un album conținând poezii de-ale mele. Pe lângă asta, mulți cântăreți valoroși au compus cântece după poeziile mele... Faptul că poeziile sunt puse pe muzică este, fără îndoială, valoros în ceea ce privește diseminarea lor pe scară largă și este ceva ce apreciez și eu. Sper ca în anii următori, muzicienii să înțeleagă pasiunea din poeziile mele și să creeze noi compoziții.

– Mulțumindu-ți mai întâi pentru amabilitatea de a fi acceptat acest interviu, să-l încheiem cu câteva cuvinte despre proiectele tale.

– Am în mână o nouă carte de eseuri și lucrez la o carte de poezie care va culege poeziile mele recente. De asemenea, mă pregătesc pentru un festival de literatură și artă la Manisa în toamnă și mă pregătesc și pentru *După-amiezele de Poezie Salihli* din primăvara și toamna anului 2026. Într-un alt domeniu, pregătesc un program live de literatură, artă și cultură, timp de două ore pe săptămână, pentru un canal de televiziune numit Ege MAX, care va emite de la Marea Egee pentru Turcia. Știi și tu, dragostea mea pentru România va continua mereu și voi continua să iubesc România pentru că tu și prietenii mei foarte dragi sunteți în ea.

Interviu, prezentare și note: **Marius Chelaru**

Traducere din limba turcă: **Marian Ilie**

Preluat din revista **POEZIA** / primăvara 2026

CUVINTELE, AH, CUVINTELE....

POEMUL LUNII

apud.

Mircea LUNGU

Luminița Mihai CIOABĂ

Negustorul de ploaie

Trecea un negustor c-o căruță învechită
 și doi cai albi și de slabi ce erau
 le putei număra primăverile
 iernile
 toamnele
 și verile
 mereu el trecea
 uneori și plângea
 avea de vândut
 ceea ce nimeni în orașul acela nu cumpăra
 el vindea
 aer de ploaie
 ce-ți schimba plămânii
 în imaginea aceluia Phoenix
 mereu renăscând din cenușa
 propriei sale aripi
 în butoaie împletite cu nuferi purta
 aerul ploii curat
 într-o zi toți banii i-am dat
 deși știam că acasă
 voi merge pe jos
 până-n satul din munți
 unde aer curat eu am
 și aș da orișicui
 pe degeaba oricând
 negustorul acela era atât de bătrân
 că ochii lui purtau
 al lumii de ploaie veșmânt
 și de drag îmi zâmbea
 și mi-a dat tot ce avea
 și căruța cu cai
 și butoaie împletite cu nuferi
 de atunci trec mereu
 cu căruța învechită
 și cu caii cei slabi
 și am rămas pe pământ
 negustor de aer curat
 de aer limpede
 de aer însetat
 aer din unghia de zare
 aer de după ploaie
 dau oricui vrea
 oricui cere
 fără bani – fără plată
 negustor de după ploaie
 al aerului eu sunt
 și am rămas
 hai veniți
 cumpărați
 pe gratis
 vă dau
 hai luați

(din volumul plurilingv: română, romai,
 engleză, traducere de Mircea Ivănescu,
 germană, traducere de Beatrice Ungar,
Negustorul de ploaie, Editura NEO
 DROM, 1997)

DE SOPHIA

Nicolae MAREȘ

Cine abuzează de dreptul de-a fi prost – Prost rămâne pe veci.
 Feriți-vă de nebuni! – Ei n-au nimic de pierdut.
 De la viață primești numai cât meriți.
 Să n-ai rușine la urne. Alege cu-înțelepciune.
 Tăcere = Artă /adevărată/.
 Suflet împăcat = Suflet luminat.
 La Rusalii, din „Hora Ielelor“ se iese numai beteag.
 Harneală = Golăneală /în politică/.
 Meritocrație azi = Preș pentru birocrați.
 Viață politică /românească = Corupție crasă.
 Partide politice = Haite organizate. /să prăduiască/.
 A spera = A lumina zăriștea = A lumina viața.
 Dezrădăcinare = Alienare.
 Ecumenism = Creștinism.
 Foc = Viață; Cenușă = Moarte.
 Ai Dreptate, doar câtă putere ai obținut. Atât, și nimic mai mult.
 Mulți judecă, fără să gândească!
 „Pax Americana“ = 800 de baze militare pe glob.
 Niciodată să nu faci fapta pe care mâine o vei putea regreta.
 România = Sărmană țară: vândută de nemernici pe nimic.
 Ipocrizie = Un fel de circ.
 Taica nimeni = Ins căruia nu-i datorezi nimic.
 Om cultivat = Dar de Dumnezeu dat.
 Te naști copil – Om devii.
 Luptă ca fapta să fie curată ca lacrima.
 Politichie = Golănie.
 Zâmbet = Bunătate = Fericit cel care, în stânga și în dreapta,
 zâmbet împarte.
 Memorie primordială = Memoria ancestrală.
 Atrofiere = Pierdere /ireversibilă uneori/.
 Solidaritate /în politică/ = Prin fapte săvârșite = Complicitate.
 Habarnism = Tembelism = Searbăd politicianism.
 Statul = Himera care trăiește pe spinarea celor mulți, care – din
 prostie – mănos răsplătește neghiobia.
 Prevențiune = Înțelepciune.
 Pentru a prospera, alege undița, nu știuca.
 În Ardeal, doar în biserică nu se fabrică palincă.

Claudia NAPOLI – Florida

Like a mirror shattered

*My heart is bruised and battered.
My hope is lost – I know – in winter's frost – is low.
And now my soul is torn in two
One under, one blue, and one that they chew!*

*A myriad of feelings crossed me,
A multitude of forces tossed me,
Knotted, Taunting, Reeling,
My senses scared – Kneeling,
And all I managed is peeling,
A heart left without a feeling!*

Red dress

*Get dressed
Red dress
It's fun
Get done
Living in a bun
Just one,
But none,
Undone,
Will bring up the sun!*

Silence

*At last, the house is quiet,
The ovens' humming brings me desire
My body's ardently on fire.
It seems as everyone's on riot,
Not on desire, less on a tier
As ocean gave birth to a guyot,
I am reduced to being quiet!*

Ca o oglindă spartă

*Ca o oglindă sfărâmată,
Inima-mi stă rănită, tulburată.
Speranța-mi pierde – știu prea bine –
În gerul iernii se stinge-n mine.
Iar sufletul mi-e rupt acum în două:
O parte cade, alta plânge-n rouă,
Și una, crud, e roasă fără milă,
De guri străine, inimă ostilă.
Noian de simțiri mă cuprinde,
Vârtej de puteri mă împinge,
Înnodate, batjocoritoare, amețitoare,
Îngenuncheată-n fiori, revolta doare.*

*Inimă fără simțire, fără glas,
E tot ce mie mi-a mai rămas.*

Rochia roșie

*Roșie rochie,
Îmbracă-te,
Rochie roșie.
E joc, e dor,
Se face zbor,
Părul strâns într-un coc ușor.
Doar una,
Dar niciuna,
Neterminată,
Nu va aduce soarele-n poartă.*

Tăcere

*La sfârșit, casa tace deplin,
Zumzetul cuptoarelor mă aprinde din plin.
Trupul meu arde cu foc nestins.
Toți sunt împotriva dinadins,
Nu din dor, ci dintr-o altă fire.
Cum oceanul a născut un guyot din adânc,
Eu rămân tăcută — pierdută în gând.*

Doina DRĂGUȚ

lumea ca un vârtej

*imuabil și temeinic
mă desprind de orice formă
și descopăr lumea ca pe un vârtej*

*reflectată-n ochii mei pădurea
îmi hrănește gânduri
ce destramă cerul*

*adaug freamătului meu timp
pentru a-mi cunoaște
propriul univers*

*întâlnesc adesea
în esența mea
nepotriviri cu mine
uneori mă simt exterioară
lumii ce mă domină pe dinăuntru
alteori văd cum cerul se deschide
și stelele se lămuresc
în mine cresc nedumeriri
iar gândurile disipate mă înlocuiesc
și văd izvorul întregii existențe*

ropot de lumină

*ore sparte de îndoieli
mă cuprind fără măsură
adâncindu-mă în vreme
și-n seninul spațiilor mă-nfior*

*într-un soi de destrămare
ca într-o întrebare goală
cu un salt sfidându-mi timpul
și sporind spre alte înțelesuri
strâng în brațe necuprinsul*

*iar în cercuri rupte
de început
pe copite caii poartă
ropot de lumină*

steaua mea de gânduri

*prinsă-n vraja unei stele
de gravitatea lunii fascinată
cerul nopții parcă mă atrage*

*ca o prăvălire-n muzică
și în visare
fără timp și fără loc
tulburată doar de forța fanteziei
izbucnesc într-un elan vital
și peste tot se iscă armonie
printre clipe o liniște profundă
se scufundă în deschideri
și nu mai pot deosebi nimic*

*prinsă ca într-o absență
intru-n pliuri de neant
și însumări de goluri
umplu împrejurul meu*

*în foșnet de șoapte subțiri
mă desprind de mine
și într-o revărsare
de faimă temporară
curăț timpul de umbra dintre noi*

*îmi simt urmele în aer
ceața-mi fuge de pe umeri
fluturi de lumină în fiori mă-mbracă
de la creștet până-n tălpi*

*și un șir de gânduri trece
printr-un punct extins
ce apoi devine cerc
cu un centru pretutindeni
printre trepte difluente
se desfac în unduiri
lamuri ce se-nalță în cascade*

plinătatea lumii este un vârtej
peste care se arcuiește zborul
cu fiecare clipă însumată
într-un întreg nemărginit

izbucnită din adânc de cer
în deschideri de zefir
ziduri incolor-nalță
ca o pierdere de lume
steaua mea de gânduri

ochii mei

deodată ochii mei
au început să curgă
două râuri paralele s-au făcut
și curgeau, curgeau, curgeau
și nici maluri nu aveau
unde verzi în spațiu unduiau
eu priveam înstrăinată cum
pești verzi în sus și-n jos săltau
erau chiar și crocodili
mă gândeam atunci la Borges
ba și la Homer
auzeam o muzică difuză
din Oedip-ul lui Enescu
și simțeam cum totul
dispărea în mod treptat
iar problema timpului
era doar problema mea

din somn greu m-am desfăcut
și-am țâșnit către oglindă
ochii mei frumoși erau la locul lor
două boabe de smarald
mă priveau mirat și blând

eliberarea de efemer

înțelesuri fără înțeles
inundă închipuiri în depărtări
cu căderi într-un răsfrânt abis

curg aproximări
în orice amănunt
orizonturi în adâncuri
se scufundă
revărsări de fantezii nestingherite
în al vieții cerc gonesc

de umbra unui gând
se sparg cuvintele
în fluturi de lumină
cu petreceri difuzate-n amintiri
de întoarceri înapoi
unde eliberarea de efemer
ia forma zborului

labirint de liniști

lucrurile înfloresc în ochi
deschis spre marile iubiri
într-o întindere de seară
în labirint de liniști și nădejdi
timpul se adună
într-un fluviu de culori

gând închis în larg deschis
adâncește-n linii circulare
relația cu priveliștea internă
ce se scaldă-n efemer

prăvăliri în adevăr
adâncesc în înveliș revelator
aspirații ce transcend în ideal
iar în faimă temporară
crește-n zori tăcerea
prin mirajul urmelor de rouă
pe copite rătăcite-n iarbă

în suave-mbrățișări
și în tandrele chemări
pretutindeni mă avânt

PROZĂ

Mircea LUNGU

Și sarea, și marea...

Rădăcini personale nimeni din familia mea nu a avut când e vorba de mare. Am fost primul care, alegându-și o meserie legată de motoarele navale, și-a înscris în biografie o existență legată de existența de operator portuar al mării. C-o fi marea o adunătură de mări, cine știe? Tomisul, în sine, nu a fost și nu va fi, o cetate care să-mi placă. Dovezile sunt la vedere și nu pentru că n-aș ști ce se ascunde prin labirinturile sale: drumuri spre Minotaur sau spre Ariadna cea misterioasă? A fost una dintre inspirațiile mele curate de-a fi rămas aici, a fost fascinație curățată de circumstanțe, o bonificație din partea destinului, dar bonificațiile, după cum știm, se dau în patinajul artistic, și nu o confuzie? Întotdeauna am considerat coborârea spre mare ca având rădăcini personale: istoria familiei mele nu s-a bazat pe legătura cu ea, ci pe întoarcerile mele, reînnoite cu promisiuni că mă voi întoarce, da, că mă voi întoarce. Nu am subestimat-o niciodată, cum nici intestinul, despre care se crede că ar fi cel mai ignorat organ al nostru, nu trebuie subestimat. Nu crezi? Întrebă patologul. Pot să-mi duc mâna la inimă? Din ceea ce-am simțit, ce-am știut, din privirea fățișă, din habarnul ce păsări au dispărut de parcă le-ar fi înghițit boarea pământului sau tufele soarelui care-mbătrânește, ce a rămas? Și unde? Și când? Și până când se va păstra rămasul? În prima mea ieșire pe căldarea plajii de la Modern, plănuită cu prietenii copilăriei, mi-am ciupit, oferta a fost voluntară, tălpile pe tăișul uscat al de-abia-ndrăgitelor de soare scoici, ele nefiind de acord, din câte știam, cu-mormântarea publică în nisip, doar au văzut atâtea! (și la ce le-a folosit?), dar iubitoare, ca și mine, ale alchimiei acestuia deși, ca să-nțelg ce par să spună nisipurile, mi-a trebuit multă așteptare în preajma geamandurilor timpului. Sarea rămasă pe limba și căptușeala gâtului catifelate, odată cu mișcărilor mării, mă făcea să-mi

laud genunchii și farmecul mersului prin apa în care-mi vibrau tălpile bandajate de eșarfele usturimii rănilor în acel loc de joacă, de scufundare cu ochii deschiși, nădăjduind în aflarea vreunei antice monede sau a cine știe cărei epistole venite în haină de sticlă verde din cine știe ce naufragiu, de pildă al timpului, de pildă... Peste ani, medalionul găsit printre ierburile stâncilor de la intrarea în portul Tomis, la prima și ultima mea săritură de pe acoperișul cupolei farului dinspre plajă, m-a răsplătit cu manifestări de tandrețe la întocmirea unora dintre hărțile mele literare. Despre unele am vorbit îmbinându-ne pieile întunecate de soare, încheind un pact negustoresc fragil. Sigur, sarea m-a făcut să privesc, cu distragerea ei ușoară, mai cu atenție cum albastrul profund linge purpuriul și îl curăța. Carnea mea era mai moale decât un nas de melc de apă. La finalul verii, știind exact câte zile mă încredinșasem belșugului soarelui, plutind între curenții marini (pe marea de-albastră mătase a rochiei tale a fost mai târziu, după militărie, când dragostea ta mi-a pocnit, cu răsuflarea-i de fluture deznădăjduit, aceleași tălpi, scrutându-mi apele să vezi cum sunt în realitate te-ai aplecat peste mine, ne-a pus în mișcare ca pe niște ceasuri de aur,) pielea mea se-ngroșa, devenea solzoasă, arămie și uscată aidoma pielii de pantof nepurtat. Când ieșeam din apă cu rănile curățate până la crud, tălpile lustruite păreau ca noi. Marea mi-absorbise sângele în ziua aceea, și-n multe alte zile când vârfuri de pietricele-n măcinare, pe care acrobatic nu le mai evitam să nu cad între stânci, acționau ca niște perforatoare: scrâșneam din dinți încruntându-mă fără un dram de demnitate. Am gândit mereu că poate avea nevoie și ea să mă bea, de când o știu are această nevoie, ca la piața de sânge, că ziua de vară era lungă, să mă sărute pâlpâietor, secându-mi corpul de lacrimi. Azi mă gândesc că poate ai avut întotdeauna dreptate, să mă integrezi perfect în viața ta fără să ocup prea mult spațiu, ca să mă poți purta cu tine oriunde vei merge, în orașe, munți, văi, deșerturi și toate oceanele, fără teama de-a călători, îmbrăcată în marea de-albastră mătase a rochiei tale, purtând un inel cu soarele-n el. Pe de altă parte, întreb: îmi vei iubi faptele tinereții mereu și necondiționat, pe cât eu și sarea iubim albastrul intens și larg deschis, moale și subțire al mărilor, în orice fel, fără să mă las să sângerez?

Raluca Ioana MAFTEI

SCRIS ÎN STELE

Capitolul I, Episodul 1

Era 1 martie 1939, lumea era în fierbere, pregătită de război. Prin București, cafenelele erau pline seară de seară și împrejurul meselor și al paharelor cu șpriț, oamenii se adunau și își dădeau cu părerea la ce se întâmpla în țară, în politică, în lume. Cu toate acestea, spiritele erau la fel de animate și românul la fel de dornic de vorbă și de distracție.

Neli Albu se plimba cu Andrei în cărucior pe bulevard, era ziua lui de naștere, împlinea 1 an. Îi făcuse un costumaș tricatat nou, bleumarin cu câteva floricele albe și o ciupilică cu ciucurași să se asorteze. Neli era ca de obicei foarte frumoasă, aranjată și elegantă, cu un pardesiu bleumarin mulat pe talia subțire și cu pantofi cu tocuri potrivit de înalte. În mâna liberă ținea o pereche de mănuși din piele fină, crem. Pe cap o pălărieuță de sub care răsăreau câteva bucle aurii, răzlețe, ce încadrau chipul alb de porțelan și ochii mari, albaștri. Andrei avea și el părul blond foarte deschis și ochii la fel de mari și albaștri. Se răsucea în căruț după vitrinele magazinelor și după oamenii de pe stradă. Lumea întorcea capul după ei la cât erau de frumoși și eleganți și se întrebau probabil de ce o tânără atât de drăguță și elegantă, se plimba singură cu băiețelul ei pe bulevard. Eticheta cerea ca duminică să te plimbi cu întreaga familie, sau cel puțin cu câte o prietenă, în nici un caz singură. Neli însă nici nu se gândise la astfel de considerente când decisese să iasă la plimbare în însoțita zi de martie.

La un moment dat, Neli îi văzu pe vărul ei Nicu și pe soția lui Raveca Dimoftache, sau Vetuța cum i se spunea acasă, apropiindu-se de ea. Împreună cu ei era încă un domn elegant, foarte bine, cu privire albastră, oțelită.

„Bună ziua Neli, ce mai faci draga mea, de când nu te-am văzut!“ zise Vetuța și o sărută pe obraji pe Neli apoi se aplecă către Andrei: „vaaaai, da' ce mare te-ai făcut, hai, dă-i un pupic mătușii tale“. Andrei o studie cu atenție apoi întinse o mânăuță către ea și începu să se joace cu broșa care ținea eșarfa Vetuței.

„Bine, uite, ce să facem, l-am scos pe Andrei la plimbare, e ziua lui astăzi și vreau să-l duc la cofetărie“.

„La mulți ani flăcău, să-ți trăiască, draga mea“ zise și Nicu. „Dă-mi voie să-ți prezint un vechi prieten de familie, el e Theodor Biman, pardon, Georgescu“.

Theodor aplecă capul curtenitor către Neli și îi sărută mâna întinsă: „Enchanté, madame“.

„Dar de ce aveți două nume de familie?“ „Biman este numele mamei mele de origine germană, iar Georgescu este numele tatălui meu adoptiv din România“.

„I-auzi, ce interesant“

„Prea puțin. Părinții mei au venit în România în 1901 de la Berlin, tata era inginer, lucra la podul lui Saligny de pe Dunăre. A avut un accident nefericit însă, a căzut de pe pod și a murit. Mama, care era însărcinată cu mine, a rămas în România și s-a îndrăgostit de un român, Costică Georgescu, cu care s-a și căsătorit și pe care l-am cunoscut drept tată. Dar nu vreau să vă plictisesc cu detalii personale. Putem să vă însoțim la cofetărie și să-l sărbătorim pe Andrei împreună?“

„Sigur“ – zise Neli, bucuroasă că nu va mai fi singură în această zi. „Eu mergeam la Cireșica, e aici aproape și au întotdeauna prăjituri proaspete. Andrei, puiul mamei, ia uite câți prieteni vin cu noi să te sărbătorească“ – zise Neli, dar Andrei e ocupat să prindă roata căruciorului care se învâрте mereu și nu-i dă pace.

La Cireșica iau amandine, savarine bine însiropate și cu multă frișcă, suc de zmeură, dulceață de trandafiri și apă rece. Râd, glumesc și Neli e fericită, zâmbește mai mult ca de obicei, ochii îi sunt mai strălucitori. A uitat de grijile zilnice, de perioada zbuciumată, de greutățile pe care le întâmpina în a-și crește singură copilul într-o societate dominată de conveniențe rigide. Vetuța și Nicu observă, își fac semn discret și se uită amândoi apoi la Theodor. El glumește, povestește, se joacă cu Andrei și din când în când o privește pe furiș pe Neli.

„Și cu ce vă ocupați domnule Georgescu, dacă îmi permiteți această curiozitate?“ „Vă rog, spuneți-mi Theodor“, „Bine, și eu sunt Neli“. „Tocmai m-am întors de la Paris unde mi-am petrecut ultimii douăzeci și doi de ani, iar acum pun pe picioare o afacere aici, o mică tipografie pe care am adus-o cu mine din Franța. Francezii au împachetat-o și m-au expedit în România cu tot cu ea când le-am spus că sunt român și nu doresc să-mi schimb cetățenia. I-a deranjat foarte mult când le-am spus asta, oricum a fost un gest de bravadă din partea mea, poate că n-ar fi trebuit să proclam asta sus și tare, dar nu îmi pare rău să fiu din nou în România. Țara e prosperă, taxele sunt prielnice dezvoltării unei afaceri și românii sunt foarte prietenoși și primitivi. Probabil va fi mai greu să găsec muncitori pricepuți în ale tipografiei, dar până la urmă îi învăț eu ce au de făcut. Nu mă deranjează să îmi suflec mânecile și să muncesc cot la cot cu ei“, zise Theodor zâmbind larg.

„Și mai era o treabă cu francezii ăștia ai tăi – zise Nicu – dacă nu erai oficial unul de-al lor, nu te puteau obliga să plătești toate taxele și cred că până la urmă asta a fost motivul care nu le-a convenit cel mai mult. De asta te-au și invitat să devii cetățean francez, ca să te poată obliga să începi în sfârșit să plătești și tu taxe de același nivel cu ei“.

„A, cu siguranță, dar uite că tot i-am păcălit vreo douăzeci de ani cu chestia asta!“ zise Theodor râzând cu gura până la urechi.

„Câți ani aveai când ai plecat în Franța, erai destul de tânăr, nu?“ – îl iscodi Neli.

„De-abia împlinisem 15 ani, era în primăvara lui 1917. Război, agitație, școala era obositoare și plictisitoare. Aveam un prieten, Schmidinger, era șef de tren la rapidul de Viena. Am plecat cu el într-o seară pe șest, și când am ajuns acolo, mi-am făcut rost de acte noi, le-am spus că merg la Berlin să-mi vizitez o mătușă și că mi-am pierdut actele. Noroc că vorbeam germana fluent, marele avantaj pe care l-am avut de la mama. M-au crezut, mi-au eliberat de urgență un pașaport nou și m-au îndrumat către trenul care mergea la Berlin. Eu însă, cu ceva mărunțiș de la Schmidinger, am plecat la Paris, unde aveam un prieten foarte bun, coleg de școală, Alex Ionescu. La Paris când am ajuns, l-am căutat, l-am găsit și am început să-mi petrec timpul cu el. M-am înscris la o școală de tipografi de 2 ani, apoi din slujbele pe care le-am avut pe ici pe colo și cu ce ne-a mai dat unchiul lui Alex care avea o prăvălie, am încropit niște bani și ne-am cumpărat prima matriță

pentru tipografie. A fost greu, am muncit mult, la început eram doar eu și cu el, nu ne permiteam să angajăm pe nimeni. Tipăream etichete, afișe, broșuri, bilete de tramvai și tot ce găseam. Apoi, încetul cu încetul, am început cu cărți mici pentru copii, apoi am trecut la volume serioase și am început să obținem contracte din ce în ce mai mari de la diverse edituri.“

„Dar erați așa de tineri, cum de vă stătea vouă capul la treabă la vârsta aia?“ întrebă Neli.

„Ei, crezi că ne stătea prea mult? La început, toți bănuții pe care îi făceam, îi cheltuiam prin cârciumi și prin Place Pigalle, cu scuzele de rigoare, doamnelor. Mai târziu când ne-a mai venit mintea la cap, ne-am dat seama că dacă nu investim puțin în afacere, nu vom reuși să ne dezvoltăm deloc. Dar oricum, pentru doi puști de 18 ani, Parisul rămâne un loc mult prea fascinant și atractiv și în timp, devine ca un stăpân egoist, nu te mai poți desprinde de el, te acaparează cu lumina și murdăria lui deopotrivă, cu luxul și tentațiile dar și cu decadența lui. Dar după atâția ani m-am vindecat de Paris, am luat tot ce e mai bun și mai rău din el și mi-a ajuns, acum trebuie să învăț să redescopăr frumusețile Bucureștiului“ – și se uită galeș la Neli, apoi îi făcu cu ochiul lui Nicu.

A trecut timpul, a început să se însereze, Andrei se plictisise în final după ce își mâzgălise toată fața cu frișcă și cu ciocolată, era timpul să fie dus la culcare.

„Neli, îmi dai voie să te conduc acasă? N-ar trebui să mergi noaptea singură pe străzi“. „Sigur, mulțumesc Theodor, dar trebuie să oprim o trăsură, Andrei e obosit și aș vrea să ajung mai repede“.

„Neli, noi luăm tramvaiul, te pupăm și te așteptăm pe la noi la o dulceață“ – ziseră Vetuța și Nicu și dispărură în întuneric.

Au ajuns acasă în apartamentul micuț dar cochec pe care Neli îl închiriasse pe cheiul Dâmboviței și după ce l-au culcat pe Andrei, au rămas de vorbă.

„Vrei o ceașcă de ceai?“ „De care ceai ai?“ „De tei“. „Bine, am să beau o ceașcă, la Paris nu se bea ceai de tei și mi-e dor de aroma de tei parfumat“.

„Îți pun și câteva picături de rom?“ „Nu, că și-așa sunt înfiebântat“ – zâmbi Theodor „și apoi încep să mă bâlbâi“, adăugă repede când văzu că Neli începea să se încrunte.

După câte două cești de ceai fiecare, se vedea clar că Theodor ar vrea să întrebe ceva și nu știa cum.

„Ce-i, ai nevoie la toaletă? E afară în curte, îți dau lampa dacă vrei să mergi“.

„Nu, nu, mulțumesc, dar... nu despre asta e vorba. Nu îndrăznesc să te întreb, cum de ești singură cu un copil mic? Știu că nu e politicos din partea mea, dar mă interesează“.

„Ei bine, am avut un logodnic, am rămas însărcinată cu el, dar familia lui nu a fost de acord să ne căsătorim, iar eu am decis totuși să țin copilul. L-am născut, îl cresc singură și acum familia lui și-a dat seama că au făcut o greșală și m-au judecat greșit și mă roagă să mă întorc la Tecuci, să mă căsătoresc cu Constantin. Dar eu nu mai vreau, după ce s-au purtat așa de urât cu mine, nu mai vreau să știu de ei“.

„Dar de ce s-au opus căsătoriei voastre?“ „De ce? De proști, sau nu știu, de înguști la minte ce au fost! După ce am terminat școala de croitorie la Tecuci, eram logodită cu Neculai Iorga, fratele lui Nicolae. El a murit împușcat la un exercițiu de trageri, era subofițer în armată. Eu nu am vrut să mă căsătoresc cu altcineva, am vândut niște pământ de la Tecuci al părinților și am venit în București să mă înscriu la facultate, la Științe Juridice. Aici când am ajuns, mi-am închiriat o cameră la o rudă a uneia dintre fostele mele profesoare, doamna Fărcășanu. Mă plăcuse mult în școală, fusesem eleva ei favorită și m-a ajutat când am ajuns aici, m-a recomandat câtorva cliente pentru croitorie. O mare parte din bani i-am împrumutat lui Nicu și Veturii să-și facă nunta. Nici azi nu mi-am mai văzut banii înapoi. Am început să fac croitorie ca să mă întrețin. L-am cunoscut pe Constantin, ne-am logodit, l-am avut pe Andrei, ne-am despărțit și... iată-mă! Dar nu mă plâng că sunt singură. E o bătrână aici în bloc cu care îl las pe Andrei când am nevoie să merg să cumpăr ceva, în rest, clientele vin la mine la probă, aici le iau măsurile, croiesc, trag la mașină. Mă descurc, o femeie se descurcă întotdeauna mai ușor când e singură, decât un bărbat. Și sunt fericită că îl am pe Andrei, e un copil foarte deștept. Sărăcuțul, uneori noaptea se sperie de manechinul pe care probez hainele, crede că e cineva în cameră. Vreau să-l mut pe hol, dar e cam greu, nu îmi dai tu o mână de ajutor?“

Theodor și-a suflecăt mânecile la camașă, a luat manechinul, l-a mutat pe hol, era să și cadă cu el în brațe. Au început să râdă amândoi ca doi copii.

„Știi Neli, am colindat mult pe lumea asta, am vizitat multe țări și am cunoscut o grămadă de oameni. Am fost și căsătorit cu o franțuzoaică cât am stat în

Paris, dar avea probleme psihice și am internat-o într-un final la un spital de psihiatrie. Din păcate nu am putut să avem copii din cauza asta. Am divorțat. Poate de aceea m-am și bucurat că plec din Paris, am închis un capitol trist. Dar am 38 de ani și simt că nu mai sunt tânăr“. Theodor făcu o pauză mai lungă și se uită pe geam, în zare, la luminile felinarelor de pe marginea apei. Dâmbovița era de obicei ca o baltă murdară ce ducea cu ea la vale mizerii și stricăciuni. În seara aceea însă, luna se oglindea în ea și îi dădea un farmec aparte, părea limpede, clară și curată. Era oare într-adevăr așa sau lumina lunii poate că îi dădea un farmec misterios, aparte? Sau poate așa o vedeau Neli și Theodor. Amândoi se simțeau purtați ca de un fel de vrajă, sângele le curgea mai repede prin vene și cu toate acestea parcă aveau membrele grele și nu îndrăzneau să se miște.

Probabil în seara aceea târzie de primă zi de martie, undeva sus în stele, s-a creat o poveste. Nici unul nici celălalt nu se gândeau că în momentele acelea începea ceva ce nu se va mai termina niciodată. Neli era îngrijorată de grija zilei de mâine, Theodor era deja trecut printr-o viață în care făcuse cât alții în zece. Și totuși, în seara aceea s-a produs un miracol. O scânteie s-a aprins undeva pe cer, în depărtări și în inima lor.

Mi-a amorțit gâtul și spatelul așa cum stau aplecată la măsura la care scriu în curte. Mă ridic un pic să mă plimb prin grădină. Fac o tură prin poienița din fața casei apoi mă duc către chiparoșii înalți de la gard. Încerc să zăresc ceva dincolo de ei dar sunt atât de deși că nu se vede nimic dincolo. Oare în București de ce nu cresc așa de frumos? Gardul meu verde pare rar și chinuit pe lângă acesta. Bineînțeles că e vorba de clima mult mai blândă de pe Coasta de Azur și de soiul de chiparoși pe care nu îl găsești aclimatizat la noi în țară.

Mă întorc în casă, mi-e poftă de o cafeluță cu lapte. Mă duc în bucătărie și selectez la aparat butonul de cappuccino. Apoi torn niște extra lapte și gust: mmm, l-am nimerit numai bun. Nici nu știu cât e ceasul, dar parcă nici nu mă interesează, sunt suspendată undeva în timp, între două lumi și între două țări. Am mintea plină de idei pe care de-abia aștept să le pun pe hârtie dar am și sufletul încă plin de emoție din cauza acestei neașteptate întâlniri.

Un vânt ușor mă îmbrățișează pe după umeri ca un amant iubitor.

Ador vântul pe Coasta de Azur. Poate fi biciuitor uneori, alteori e mai placid, întotdeauna însă mi se pare îndrăzneț. Ca și caracterul francez. Franța este o mare putere pentru că francezii au un mare tupeu să bată cu pumnul în masă și să-și susțină ideile. Nu este amuzant că sunt singura națiune din Europa care ține piept americanilor și face exact pe dos de cum zic ei? În fine, nu știu cât de productiv este să te iei mereu la trântă cu americanii în loc să te raliezi cu ei și să devii și mai puternic. Sau, și mai deștept ar fi să inițiezi un pol de putere, să aduni alte țări în jurul tău și să contrabalansezi forța Statelor Unite. Asta ar trebui să facă Europa, să devină o reală forță financiară și economică în contrapondere cu Statele Unite și cu Tigrul Asiatic. Dar Europa e plină de orgolii, și la nivel macro și la nivel micro. Oamenii nu mai vor să presteze diverse munci sau nici măcar să muncească. La nivel european, dacă Franța zice ceva, Anglia trebuie să zică altceva și Germania exact pe dos decât fiecare dintre ele. Iar restul lumii nu prea contează. Uite, pe cea mai puternică poziție se situează Elveția. Nu vrea să intre în UE pentru că nu are nevoie. Atrage cei mai mulți bani, are un standard de viață la care noi probabil că nu o să putem aspira niciodată. Și deși e țară neutră, are și cele mai puternice și bine pregătite gărzi de apărare. Și cu toate acestea le lipsește aroganța franceză, au un soi de exclusivism care le conferă această superioritate. Voila! Mă simt bine după ce fac această analiză și îmi vine în minte Alex. E foarte simpatic, très chic, très français. Am să-l invit în România, o să-l duc să-mi cunoască părinții și am să-l duc la căsuța unde am crescut alături de buni. Iar apoi am să-l duc la cimitir, la mormântul ei și am să-i șoptesc lui buni că i-am adus „o bucată de francez“. Asta era gluma noastră, atunci când plecam undeva într-o călătorie, să zicem în Franța, și o întrebam ce i-ar plăcea să îi aduc, îmi spunea „adu-mi o bucată de francez“!

Mmm, ce bună e cafeluța cu lapte!

Theodor și Neli s-au căsătorit la 1 aprilie. Nu ca o păcăleală, ci ca o încununare a dragostei lor care s-a aprins atât de repede în acea primăvară frumoasă. S-au mutat împreună într-o căsuță cu grădină în Caporal Luca Gheorghe din zona 13 Septembrie. Neli continua să facă croitorie, clientele o recomandau de la una la alta și avea întotdeauna mult de lucru. Theodor se ocupa de tipografie. Timpurile erau agitate, Europa se pregătea de război, lumea întreagă era în

fierbere. Așa că tirajele ziarelor creșteau de la o zi la alta și Theodor a trebuit să mai angajeze oameni ca să poată face față volumului de comenzi. El însuși stătea seară de seară până târziu și ajuta băieții de la culegătorie, pe cei care turnau șpalturile, la corectură. Seara târziu, când Theodor venea acasă, o găsea pe Neli lucrând. Ea îi pregătea masa, vorbeau despre ce se mai întâmplase peste zi, de cum mai mergea politica, ce se mai auzea prin lume.

Theodor păstrase legătura cu prietenii lui socialiști din Franța. Fiind plecat acolo din adolescență, crescuse printre tinerii francezi cu idei proletare. Franța, de aproape două sute de ani republică, avea idei progresiste și un spirit de masă bătaios. Theodor credea cu convingere în ideile unui socialism care ar fi trebuit să aducă o șansă pentru toți oamenii și o speranță de viață mai bună. Neli pe de altă parte crescuse toată viața în Regat și era obișnuită cu ideea că unii se nasc să aibă și să ajungă ceva în această lume spre deosebire de alții care nu vor avea niciodată nimic și nu vor fi decât suportul pe care se vor ridica ceilalți. Cu toate că familia ei avea pământuri, renunțase la spiritul rural, ludic și conservator al generațiilor înstărite din trecutul familiei ei și își luase viața în propriile mâini, cu mult curaj și cu o mare ambiție. Ideea însă de a vedea dezvoltându-se o societate în care fiecare dobânda ceva, uneori doar prin munca altora, nu i se părea o soluție politică corectă. Nu se potrivea cu delăsarea pe care o găsea câteodată în oamenii de aici din sud și din București. I se păruse că mulți sunt prea leneși, bârfitori, clevetitori și invidioși și nu înțelegea de ce nu puteau pur și simplu să se apuce de treabă în loc să se plângă de cât de grea era viața.

„Gândește-te, Theodor, cum ar fi dacă ar veni socialiștii tăi la putere și toți puturoșii ăștia care zac prin cârciumi toată ziua la taifas, ar primi bani doar ca să stea acasă și să voteze cu ei“.

„Hai, madame, că habar n-ai cât de grea e viața oamenilor. Te-ai obișnuit să vezi toată ziua cucoane elegante și împodobite care stau continuu la taclale la cafele și dulceturi și bărbați țănoși care se plimbă de colo-colo, afectați și preocupați, discutând politică. În timpul ăsta, muncitorii trudesc prin fabrici pe bani puțini, fără odihnă, fără concediu și zile libere, și de-abia au ce pune pe masă seara la copii. Nimeni nu le sprijină drepturile, nimeni nu îi susține, nimănui nu le pasă de ei, cei mulți care produc, toți patronii caută numai profitul“.

„Mi se pare că tu ești chiar unul dintre acei patroni care caută profitul, nu?” zâmbi Neli. „Eu îmi tratez bine oamenii, ei au duminica liber, iar cei care lucrează în plus peste program, primesc și o plată suplimentară. Ai văzut vreo nemulțumire la mine în atelier?”

„Nu încă, dar știi cum sunt oamenii, ei nu apreciază ce faci pentru ei și uită imediat ce i-ai ajutat. Când au o nemulțumire însă, țin imediat să ți-o scoată în evidență, li se pare ca au dreptul ăsta asupra ta deoarece tu ești patronul și trebuie să-i înțelegi”.

„Dar vād că te pricepi mai bine decât mine la psihologia oamenilor, ar fi trebuit să-ți deschizi și tu un atelier de croitorie și să produci mai mult cu mai multe croitorese, decât să te chinui așa de una singură”.

„Lasă, că eu sunt mulțumită așa, eu mă bazez pe munca mea, dar nu aş putea să stau să supraveghez și munca altora și să am grijă și de casă și de Andrei și de tine. Și mi se pare că nu gândești deloc socialist, Teo dragul meu”.

„Vezi, aici nu înțelegi. Dacă ți-ai deschide un atelier, ar produce celelalte femei pentru tine, tu doar le-ai supraveghea, n-ar trebui să mai muncești atât de mult. Sau și mai bine, ai putea să-ți angajezi o supraveghetoare, o persoană de încredere pe care să te bazezi și care să știe și să facă diferența între un lucru făcut bine și unul făcut prost. Ca un fel de argat la moșie. Nu așa fac moșierii? Au pământul, îl dau în lucru, ei iau majoritatea recoltei, arendașul ia puțintel, iar oamenii care lucrează nu iau aproape nimic. Iată, exact sistemul despre care vorbeam înainte. Ai putea să-l pui în practică chiar tu”.

„Dar tu nu muncești cot la cot cu muncitorii tăi?”

Theodor își dădu seama că nu mai avea argumente și tăcu. Cam așa se încheiau toate „disputele” lor pe orice temă, în final Theodor ceda și încheia pur și simplu discuția. Neli însă era foarte aprigă în discuții și avea sentimentul că n-ar fi putut niciodată să o înfrângă. Se mai încăpățănase de câteva ori să insiste pe un anumit subiect dar o știa că e pătimașă și că se enervează repede și prefera să îi dea ei dreptate.

Theodor o iubea foarte mult și ca orice bărbat cu o nevastă mult mai tânără alături de el, era și foarte gelos. De câte ori mergeau la câte vreo petrecere, Neli nu stătea o clipă, dansa de la începutul și până la sfârșitul petrecerii. El însă nu era un mare dansator, dar nici nu încerca să învețe vreun pas de dans. Era prea mândru și țănoș ca să se facă de răs

cu stângăcia lui și atunci prefera să stea deoparte la un sprîț cu unul dintre ceilalți invitați dacă se cunoșteau, și să discute politică. Nu o scăpa însă niciodată din ochi pe Neli și cu cât devenea mai morocănos și se îmbufna mai tare, ca un făcut, cu atât mai mult veneau bărbații să o invite la dans și iureșul continua până dimineată. Când ajungeau însă acasă, ea îl observa că e botos și ursuz și încerca să îl ajute să se calmeze.

„Și cum te-ai distrat Theodor? Ai văzut ce lume multă s-a adunat să-l sărbătorească pe Nae? Și muzica a fost superbă, mi-a plăcut foarte mult că orchestra a cântat multe tangouri, sunt preferatele mele”. El scotea câte un mormăit, ea ciripea în continuare, făcându-se că nu observă că Theodor e ca o oală cu apă clocotită gata să dea în foc.

Îi plăcea să îl tachineze sperând că asta îl va determina odată si-odată să își ia inima-n dinți și să încerce măcar să danseze. Și de câte ori îi bătea apropos-uri că ar fi putut ea să îl învețe să danseze acasă pe muzica unui gramofon pe care Theodor îl adusese cu el din Franța, el replica întotdeauna: „lasă, că dacă o să dansezi numai cu mine, o să te plictisești și nu o să mai poți dansa cu toți junii care se înghesuie să te învârtă la dans”. „Și ce, oi fi gelos te pomenești, că bărbații care mă invită la dans sunt mai tineri decât tine? Așa e de când lumea: sunt generații care vin din urmă, noi îmbătrânim, sunt cei mai tineri care ne iau locul și tot așa”. „Ce știi tu despre tineri și bătrâni? La 25 de ani, viața nu merge decât înainte, nu ai timp să te uiți în urmă, se întâmplă prea multe lucruri și prea repede, dar nu stai să le analizezi, vrei și mai mult și mai repede și mai departe. Unii aleargă după un ideal și au impresia tot timpul că mai au puțin și îl ajung. Alții nu aleargă după nimic, pur și simplu îi duc viața înainte, îi mătură valul odată cu toți ceilalți. Iar alții se împotrivesc tot timpul contra a ceva și împotriva tuturor și vor să schimbe lumea și daturile firii și cred și simt că au energie și resurse să mute munții din loc. Cei care nu fac nimic și stau ca spectatori și sunt luați de val, ajung uneori mai departe și mai bine decât cei care se împotrivesc și se luptă cu mentalitățile, exact pentru că nu fac nimic și se lasă duși cu valul. Și ce merit au ei? Nici unul! Mulți nici nu-și dau seama unde se află, sau că au ajuns undeva, trăiesc toată viața într-un soi de letargie, într-o continuă piesă stereotipă în care fiecare zi e la fel cu cealaltă. Mai sunt scuturați din când în când de câte un bobârnac dat de soartă, de o lovitură sau căzătură, dar chiar și

atunci acceptă totul ca pe o fatalitate, își spun că așa trebuia să se întâmple, că nu se pot împotrivi în nici un fel destinului și își acceptă soarta și trăirile așa cum li se înfățișează. Ceilalți, idealistii și neînțeleșii, sunt fiecare în felul lor niște luptători fără oaste, singuratici, unii se înalță deasupra valului și merg sau vor să meargă mai departe decât el, ceilalți se învrăjbesc constant împotriva lui, încercând tot timpul să demonstreze că ei sunt altfel, că ei dacă vor, pot schimba chiar cursul valurilor, că ei nu se lasă măturați de ape. Și unii și ceilalți ajung însă într-un final în același loc, cu toată zbaterea pe care o depun să ajungă în altă parte, altfel“.

„Deci, cu alte cuvinte, cei mai înțelepți sunt tot cei care se lasă duși de val pentru că știu că indiferent câtă energie depun, ajung în același loc? Nu sunt de acord cu asta!“

„Ei vezi? Este exact ce îți spuneam: tu nu înțelegi maturitatea și bătrânețea, nu înțelegi resemnarea, tu faci parte dintre acei idealisti care se luptă să schimbe lumea în loc să o accepte așa cum este. Eu am trecut de patruzeci de ani, am început să privesc lucrurile dintr-o altă perspectivă. Când eram mai tânăr, am fost și eu un revoltat. M-am bătut cu pumnii în piept și m-am așezat împotriva curentului. Mi se părea că valorile în care credeam eu erau cele adevărate și unicele și că eu aveam dreptate și nu cei care gândeau altfel decât mine. Dar fiecare are dreptatea lui și fiecare și-o susține cu mai multă sau mai puțină convingere. Și cu cât încerci mai tare să combați pe cineva și să-i dovedești că se înșală în privința unei idei, cu atât mai mult acel cineva se va ambiționa mai tare să-ți dovedească că el are dreptate. Ăsta e unul dintre motivele pentru care francezii m-au expulzat deși se cheamă că în mod oficial m-au invitat politici să plec: pentru că nici în rușul capului nu am vrut să devin cetățean francez. A fost de fapt o combinație de motive: le era greu să priceapă cum de un cetățean român are origine germană dar trăiește de douăzeci de ani în Franța. S-au temut că aș fi nazist, deși era clar că sunt socialist până-n vârful degetelor, așa cum erau și toți prietenii mei. Apoi trebuia într-un fel să mă oblighe să plătesc taxe și ca persoană particulară, nu numai ca prăvălie“.

„Și ai renunțat la munca ta de douăzeci de ani și la tot ce ai agonisit acolo ca să te întorci în România și să o iei de la capăt cu totul?“

„Iubita mea, îmi place întotdeauna să o iau de la capăt, deși sper că de data asta a fost ultima dată

când am făcut-o. Să știi însă că o mare parte dintre economiile mele se află încă în Franța, prietenul meu Alexandru are acces direct la fondurile mele și la cutia de valori din bancă“.

Ochii lui Neli sclipiră. Nu fusese niciodată super cochetă sau extravagantă, dar aprecia banii și obiectele de valoare.

„Păi și pentru ce le ții acolo, pentru zile negre?“

„N-ai grijă! Alexandru știe că m-am căsătorit și dacă se întâmplă ceva cu mine, tu vei fi asigurată. Și oricum, după ce se vor mai liniști apele prin Europa, vom merge împreună la Paris și vom recupera tot ce am depus acolo“.

„Și ce mă rog ai depus, ouă de aur, ca și cloșca din poveste?“

„Un fel de ouă de aur“ – zise Theodor și îi făcu cu ochiul. Dar până să mergem să le culegem din cuiar și să le facem omletă prețioasă, mai stăm câțiva ani pe-aici să vedem cum merg treburile. Oricum, în vremuri de război, ăsta va fi un loc mult mai sigur decât Franța. Sper că România va avea prezența de spirit de a rămâne neutră, un război ar fi deosebit de costisitor pentru țară și ar pune în pericol din nou, granițele țării. Și nu cred că Regele e destul de iscusit și matur să poată ține sub control toate partidele, astfel încât acestea să manevreze corect finanțele țării. E o chestiune foarte delicată“.

„Și așa, ca fapt divers, ce fel de ouă a ascuns cloșca la Paris?“ – îl întrebă Neli pupându-l pe obraz și luându-l de gât.

„Ei, niște fleacuri: titluri de stat, bijuterii și câteva lingouri. Și bineînțeles câțiva franci care dacă stau câțva timp la păstrare, numai bine se mai înmulțesc și ei. Alexandru urmărește piața îndeaproape și în caz de miroase vreo schimbare defavorabilă, va scăpa și de lichidități și de titluri, și va cumpăra aur. Asta e o valoare care nu se va deprecia niciodată. Aur, grâu și petrol, cele mai sigure investiții, ascultă la mine madame, cu astea nu dai greș niciodată“.

„Eu știu ce să zic, Theodor? Parcă tot mai mare încredere am în proprietăți. Pământul nu dispăre și nu ți-l ia nimeni, e acolo de generații și rămâne peste generații. Și apoi, poți să-l vezi cum rodește, se transformă sub ochii tăi și dacă ai grijă de el, te răsplătește cu bogății minunate. Ce poate fi mai frumos decât atunci când pământul tău, pe care l-ai sădit, l-ai udat și l-ai îngrijit, îți dă înapoi roade bogate?“

„Cucoană, cucoană, se vede că tot la țară ai crescut“. „Da, și sunt mândră de asta. Nu ai să vezi nicăieri meleaguri mai frumoase ca acelea unde am crescut eu. Eu am venit pe lume sub bolta de vie, acolo m-a născut maica mea. Și am crescut alergând prin pădurile de salcâmi de la marginea Siretului și mirosind parfumul strugurilor copti de pe dealurile Nicoreștiului. Când ești copil, nu percepi distinct toate aceste lucruri, fac parte din universul tău cotidian și crești printre ele. Când devii adult însă, îți revin cu nostalgie în gând locurile pe unde ai zburdat și pe unde te-ai ascuns de tovarășii de joacă. Și acum simt căldura uscată a colbului atât de fin de pe ulițele satului unde trăia maica mea“.

Theodor se uită lung la Neli: „Licuța, tare mi-ești dragă! Și sunt gelos pe fiecare clipă din viață

pe care ai trăit-o fără mine și pe toate clipele și zilele ce vor urma după ce eu nu voi mai fi pe lume“.

„Și când ziceai că mergem la Paris?“ – zise Neli ca să destindă atmosfera. „Eu știu? Hai să vedem puțin ce se întâmplă cu țara și cu lumea asta, nu-mi miroase a bine dacă începe războiul, pe mine mă vor lua pe front și mă îngrozesc să te știu singură aici cu un copil“.

„M-oi descurca singură, dar să sperăm că războiul nu va veni peste noi, că tu nu vei pleca în necunoscut și că eu nu voi rămâne singură cu un copil. Sau cu doi, dacă mai apare vreunul“. „Da, ar trebui să lucrăm la treaba asta. Îngerul meu cu ochi ca seninul, n-am să te părăsesc niciodată!“. Theodor o strânse la piept și o sărută pe frunte. Apoi rămaseră îmbrățișați ascultând clopotele unei biserici ce chemau credincioșii la slujbă.

Tușeu e-MI

Tichie de mărgăritare și-ametiste

Sadoveanu e bârfit – ce trist! –
Taxat drept colaboraționist
Că ar fi dat mâna cu sistemul
Comunist (de l-a ajuns blestemul!)...
Ce putea sa facă, măi fârtate
Să migreze în străinătate
Și-n acel context de trai-nineacă
Să-și înjure patria săracă
Pretinzând c-ar înjura regimul
Să primească pentru asta „stimul“
De la Think-Tank-ul cel Barosan
Jinduind la Marele Ciolan?
N-a plecat – și mulți de felul lui
Au rămas alături neamului
Și și-au dat cumva toată silința
Să ne îndulcească suferința...

Eu nu zic dac-a fost rău sau bine
Dar mă uit acum și mă mir cine
Pe-un fundal de zgomot infernal
Laudă regimul actual
Ce ne-a lăsat, practic, fără țară
De plecarăm o treime-afară
Slugi pe la moșii de licurici
Iar din cei ce au rămas pe-aici
Unii mai rezistă ajutați
De apropiații emigrați
Alții însă și-au tras un #haștag
Și s-au cocoțat în Areopag
Trăgând brazde prin politică
Emițând de sub acea tichie
De mărgăritare și-ametiste
Neo-aghioase comuniste...

TABLETA LUCON

Doina Drăguț

Sunt savanți care au făcut și literatură, unii dintre ei cu mare succes. De exemplu, Ion Barbu, matematician recunoscut. Doina Drăguț din Craiova, de profesie matematician și informatician – vârful cel mai de seamă al tuturor științelor și al tuturor activităților umane, în viziune proprie, scrie poezie de înaltă valoare literară, a reușit să impună un stil unic, încât posteritatea îi va asigura un capitol suculent în istoria limbii și literaturii române.

Într-o inedită succesiune, Ion Popescu-Brădiceni se folosește de sintagme evident de înaltă ținută, extrase din poeziile poetei: *Programatic-doctrinar*, *Doina Drăguț mizează pe „eliberarea de efemer”*, *„decantare de imagini”*, *„acumulări de noțiuni”*, *„emoții cristalizate în armonii”*, *„neantul formei”*, *„atingerea absolutului”*, *„cultivarea calmului”*, *triada armonie-delir-frenezie*, *„urcușul spre sine”* pe *„calea de regăsire”*, *stăpânirea de sine prin recursul la extensia în viitor ș.a.m.d.*

A debutat de copilă, în revista *Luceafărul*, a colaborat la revista *Rebus* cu probleme de enigmistică, sub pseudonimul Ionda Gărduț. A fondat, împreună cu Al. Florin Țene, N. N. Negulescu și Janet Nică, revista *Constelații diamantine*, fiind redactorul șef și sufletul de pază, încă de la început.

Poezia ei, cu deosebire originală, elegantă estetic, încărcată de sensuri, este corect definită de Ovidiu Ghidirmic, în prefața la cartea de debut *Ceasuri de îndoieli*, 1994: „Doina Drăguț scrie o poezie de cunoaștere, gnostică și introspectivă, în care lirismul se împletește, în permanență, cu autoanaliza lucidă. Poeta își analizează stările sufletești și – ceea ce este, cu adevărat, demn de tot interesul – gândurile. Noutatea izbitoare a poeziei Doinei Drăguț ține de domeniul limbajului, încărcat de termeni proveniți din disciplinele exacte, care pot fi întâlniți la fiecare pas. Poeta vorbește despre «locul geometric» al ființei sale, despre «cercuri concentrice» care descriu mișcarea circulară a gândirii, despre nostalgia

de care se reazemă «asimptotic», altfel spus despre o nostalgie a infinitului, despre un «punct de pornire» care este speranța, despre «ceasuri de îndoieli» care «logaritmează» în timp iubirea”.

Poezia Doinei Drăguț poate fi socotită și confesivă, exprimată nu prin suspine, ci exclusiv cerebral, izvorăște din lumina aceea aflată în înaltul existenței, unde poezia se întâlnește cu științele exacte.

De aceea se poate afirma că ea se exprimă cu dezinvoltură pe tărâmul învălurat al limbii și conturează peisaje de atracție, unde imaginația este la înălțime și este completată întotdeauna de reflecții. Ca în poemul *Profunzimi de jocuri*, dar aceste daruri sunt de găsit pretutindeni în această poezie unde exprimarea modernă este potențată de gândire filozofică.

Poeta a dovedit nu o dată resursele sale creative manifestate cu aceeași intensitate în orice gen literar și nu ne-ar surprinde când s-ar lansa într-o altă direcție unde talentul ei nativ, șlefuit prin cultură și reflecție, ar construi un alt edificiu literar.

Romanul *Suferințele unui redactor*, Editura Alma, 2006, nu este numai bine scris și original, dar aici se construiește o nouă formulă. Erou principal nu este rodul imaginației, oricât de austeră. Autoarea se destăinuie că acesta a fost soțul ei, Constantin Dumitrache, de profesie ziarist, devotat istoriei literare, eseist prin vocație. Romanul ar fi putut fi un jurnal intim, meditație la soarta omenirii și a individului, dar avem sub ochi o construcție romanescă, o lume reală ne cucerește, sunt episoade care nu ne interesează dacă au fost imaginate sau sunt redade aidoma după o realitate trăită. Reținem lupta acestuia pentru informarea corectă a oamenilor, durerea sa din cauză că nu e înțeles și mai ales înțelegerea că nimeni nu va reuși să anihileze obișnuința mediocrității. Prof. Ion N. Dincă evidențiază lucrarea monumentală care exprimă adevărul privind *suferințele psihologice ale unui redactor care vroia să extirpe practicile unei reminiscențe dictatoriale, specifice totalitarismului comunist și încrengăturilor postdecembriste, incompatibile democrației de tip european ce încearcă a se înfiripa în România de azi și mai ales de mâine.*

Sunt multe cărțile de poezie editate, la care se adaugă cărți de eseuri, prefețe, recenzii și cronici literare, cronici plastice. Cu totul originală se dovedește în eseurile adesea poematice în care surprinde în puține cuvinte esența creației marilor scriitori români clasici, cât și profilul unor scriitori de renume din întreaga lume. Ea scrie și despre scriitori de astăzi, despre artiști plastici, dovedindu-se un critic de artă imbatabil.

Scriam, la apariția culegerii *Jocul minții*, în 2022, că poate fi citită și ca o confesiune. Poeta pare că ni se destăinuie, stările proprii – reale sau închipuite – sunt încorporate vieții noastre a tuturor și prin aceasta poezia se ridică la tensiuni euristice și capătă valori umaniste. Este o poezie modernă, o poezie intelectuală de fantezie fără margini, un joc al minții, cum ne îndrumă autoarea încă de la titlu. Ea răătăcește printr-un „labirint de liniști“, se eliberează „de efemer“, în „decantare de imagini“ proprii semnificative. Ea evident este o chemare singulară, autentică, dublată de o voce cu totul reprezentativă. Poemele sunt scrise în vers liber, poeta nu e preocupată de cantabilitatea exterioară, ci de ritmul gândirii sale expus în poezie, renunță și la litere mari, la semnele de punctuație, totul este o curgere plină de sensuri. Viziunea ei asupra lumii se desprinde din transcendent și se integrează artei, esteticului.

O sensibilitate trecută prin semiotica minții traversează versurile. Iată în poemul atât de frumos și de sugestiv intitulat *Punct înfiorat de timp*:

*extremele ne închid
ca două eternități
între naștere și moarte este un rest
ca o ultimă ramură între cer și pământ
însuflețită de orizonturi
în destinsă degajare*

Cititorul este invitat în egală măsură la periplu cosmic și la introspecție, la analiză și revelare a unor adevăruri ascunse. Viața este și spectacol, dar și devenire.

S-a scris că poeta întreprinde cu bună intenție periplu cosmic nemaivăzut, îndeamnă la introspecție,

analizează și relevă ceea ce nu se spune pe toate drumurile, invitându-ne să asistăm la spectacolul vieții reconfirmat cerebral

Aici se cuvine să-l cităm pe George Popa: „Demersul meditativ al Doinei Drăguț se caracterizează prin cea mai largă deschidere metafizică spre marile întrebări de întotdeauna despre ființă și libertate spirituală. Discursul său liric desfășoară dramatic, în notații aforistice gama întrebărilor fără răspuns, a aporiilor, a antinomiilor: ființă/neființă, naștere/pieire, efemer/etern, cunoaștere/mister, finit/infinit, interiorizare/risipire în necuprins. Pluralitatea eului, disoluția intrinsecă lucrurilor umane, amenințarea permanentă a vidului, a absenței băntuie obsedant în mare neliniște versul liber al autoarei, suind de la sclavia lutului la eliberarea într-un dincolo absolut, în increat. Dramatismul metafizic al incertitudinilor este intens trăit, fapt uimitor pentru un matematician care lucrează cu fixități, măsuri, teoreme, demonstrații etc. Dar și cu probabilități și «ecuații irezolvabile» pentru care poeta are preferință: nu «quod erat demonstrandum», ci «non est demonstrandum». Scriind foarte dens până la aparentă obscuritate, lectura poeziilor Doinei Drăguț poate părea dificilă. Dar la o apropiere atentă, se observă însă că fiecare poem are o logică internă, ceea ce este o mare calitate, coerentă susținută de metafore subtile, deseori adevărate fulgurații intelectuale. Însă vibrante, secvențe de fior cosmic. Doina Drăguț are ceea ce s-a numit, o «inimă a intelectului». Voce distinctă în lirica actuală, lirica Doinei Drăguț se citește cu încântarea minții“.

„Discursul literar al scriitoarei, structurat prin diverse genuri literare și artistice – ne asigură convingător Galina Martea –, parcurge întreg universul uman, în rezultat creând frumusețea autentică a creației literare de care are nevoie publicul cititor și însuși scriitorul“.

Am adunat câteva analize corecte ale poeziei Doinei Drăguț, pentru a ridica un monument al prieteniei pentru o poetă stăpână pe sine, care și-a clădit un tărâm numai al ei, ușor recognoscibilă, detașată mult deasupra grupărilor literare de moment.

LITERATURA FĂRĂ FRONTIERE

Mac Van TRANG

*Pe marginea romanului
„Între cer și pământ“
de Constantin Lupeanu,
tradus și editat în Vietnam
de scriitorul Pham Viet Dao*

Pham Viet Dao s-a născut în 1952 în provincia Nghe An și a absolvit cu o licență în arte în România. Din 1975 până în 1992, a lucrat la Departamentul de Film al Ministerului Culturii. Ulterior, din 1992 până în 2007, a ocupat funcția de inspector la Ministerul Culturii... Membru al Asociației Scriitorilor din Vietnam și traducător din limba română a mai multe opere literare românești: Mihai Eminescu, Zaharia Stancu, Eugen Uricaru, Ștefan Dumitrescu, Constantin Lupeanu și alții. În 2014, din cauza „criticilor“ dure de pe blogul său, a fost condamnat la 15 luni de închisoare. După eliberare, a scris și a tradus cu și mai mult entuziasm... A finalizat colecția și compilarea unei cărți masive în 5 volume: „Vi Xuyen și afacerile vietnamezo-chineze“, care este cu adevărat admirabilă. Îl cunosc de când mi-a dăruit acest set de cărți. Cartea „Între cer și pământ“ a fost publicată de Editura Asociației Scriitorilor din Vietnam în 2025.

Lectura romanului „Între Cer și Pământ“

Ca persoană în vârstă, citesc lent și uit lucrurile ușor, așa că ezit să scriu recenzii. Dar această primă poveste românească a fost destul de interesantă. Povestea este despre un sat cu dealuri, lanuri de porumb și grâu și multe vaci și capre... Fermierii trăiesc împreună cu legături comunitare puternice, la fel ca în Vietnam. Dar în 1944, România în Europa era mai dezvoltată decât Vietnamul în aceeași perioadă.

Citind povestea, am aflat că în 1944 România avea deja spitale mari, profesori și medici instruiți în Franța, tramvaie și taxiuri. Din capitală, puteai suna în sat, iar taxiurile te puteau duce până la Murgasi... Viața fermierilor din sat era liniștită și veselă. Satul avea o biserică, o școală primară și o școală secundară de fete în district. Fermierii trăiau destul de confortabil și armonios. Satul avea o școală, o stație sanitară, un pub și festivaluri cu dansuri animate și muzică modernă...

Fermierii recoltau orezul folosind căruțe cu boi, căruțe trase de cai și mașini de treierat...

Frumoasa și tână doctoriță Marta, din București, era iubita unui profesor văduv. Întâmplător, un colonel (din guvern, colaborator cu forțele lui Hitler) a cunoscut-o și a urmărit-o. A căutat să o posed. Știind că nu poate scăpa din ghearele lui, ea a pregătit un plan. Când a dus-o într-un castel retras, pretinzând că este pentru ea, a violat-o. Ea a consimțit. În timp ce el dormea după întâlnirea lor pasională, Marta i-a injectat o otrăvă preparată dinainte. Apoi a fugit în satul Murgasi.

Marta a venit să locuiască în acest sat cu familia Anicăi în 1944. Armata nazistă germană pierdea, iar guvernul român pro-german era în dezordine.

Deodată, un grup de soldați (care s-au dovedit mai târziu a fi dezertori, trăind din jafuri) au sosit și au ocupat Castelul Cula, de mult abandonat, forțându-i pe săteni să fie sclavi. Acești soldați au jefuit, violat femei și ucis săteni care au îndrăznit să reziste.

Ofițerul care comanda soldații staționați la castel era Mihai, un bărbat tânăr, educat și impunător care i-a mărturisit dragostea Anicăi și a violat-o. Anica, familia ei și sătenii îl urau intens.

Dar când sătenii s-au unit pentru a ataca Castelul Cula și a-i elimina pe soldați, o întorsătură ciudată a sorții a determinat-o pe Anica să găsească

o modalitate de a-l avertiza pe Mihai, iar cei doi au fugit, dispărând fără urmă.

Sătenii au dat apoi foc castelului, iar unii dintre soldați au pierit în incendiu, în timp ce alții au dispărut fără urmă.

După război, s-a aflat că profesorul s-a căsătorit cu Dr. Marta și a avut doi fii care i-au călcat pe urme.

Noul guvern român, aliniat cu Uniunea Sovietică, a început procesul de naționalizare și colectivizare...

Între timp, Anica și Mihai au fugit prin Turcia, au rătăcit în Thailanda și au construit o viață prosperă acolo. Apoi, Anica și Mihai și-au predat afacerea copiilor și s-au mutat într-un templu.

Din Thailanda, Anica și-a vizitat patria de mai multe ori, în timp ce Mihai nu a îndrăznit niciodată să se întoarcă. În Thailanda, Anica a scris aceste memorii/autobiografii și le-a dat ambasadorului român în Thailanda, Constantin Lupeanu (un scriitor celebru), pentru a le prezenta și publica... Este posibil totuși ca el să fie autorul.

Singurul mesaj al cărții, folosind proverbul latin ca titlu: „Infinitus est numerus stultorum” = „Între Cer și Pământ, majoritatea sunt proști”, este cu adevărat semnificativ.

Gândiți-vă la aceasta: între Cer și Pământ, într-adevăr, „majoritatea sunt proști”:

Proști: luptând pentru putere și dominație, angajându-se în curse de înarmări, purtând războaie, ucigând nenumărați oameni și distrugând cantități uriașe de bogății;

Proști: luptând pentru putere, luptând și ucigându-se unii pe alții, folosind orice truc și stratagemă josnică pentru a se doborî unii pe alții;

Proști: Cei care au condus ca dictatori timp de decenii, ducând țara la ruină, au suprimat și ucis oameni atunci când oamenii s-au ridicat cerând ca puterea să fie dată unor indivizi progresiști;

Proști: Pentru că s-au bazat pe putere, au fost orbiți de aceasta, s-au angajat în corupție, jaf și opresiune fără scrupule a poporului;

Proști: Pentru că toți oamenii menționați mai sus nu au înțeles sau au ignorat legile impermanenței și karmei.

Prost: pentru că oamenii sunt „majoritatea proștilor”, supuși, îndelung răbdători și mulți chiar completează cu regimul tiranic, răbindu-și semenii (de exemplu, poporul cambodgian sub Pol Pot)...

Doar acel mesaj din carte, care reflectă asupra întregii umanități, pare atât de adevărat!

Încă o dată, mulțumesc Pham Viet Dao, un muncitor harnic și eficient!

14 februarie 2026

Tușeu e-MI

„În zile ca acestea, când vechile credințe, cu sau fără părerea noastră de rău, se dărpănează, poate c-ar trebui să păstrăm un loc de cinste și un adăpost respectat artei, cea din urmă dintre religiile omenirii.”

Nicolae Grigorescu

<https://curatorial.ro/arta/portret-nicolae-grigorescu-marele-interpret-al-romantismului-national/>

Nicolae MAREȘ

UN ARTIST POLONEZ DE TALIE UNIVERSALĂ CZESŁAW DŹWIGAJ

Czesław DŹWIGAJ

La 10 mai 2017, prof. univ. dr. Daniel Breaz, rectorul Universității „1 decembrie” din Alba Iulia, ulterior ministrul culturii, i-a acordat pictorului, sculptorului, graficianului și poetului cracovian, Czesław Dźwigaj, profesor al Universității „Jan Matejko” din fosta capitală a Poloniei înalta distincție de *Doctor Honoris Causa*. Aceasta i-a fost înmănată într-un cadru festiv, de o eleganță aparte, în prezența corpului didactic al Universității, cât și al autorităților locale și ecleziastice județene.

Czesław Dźwigaj s-a născut în iunie 1950 în localitatea Nowy Wiśnicz din sudul Poloniei. Prin formația sa intelectuală este strâns legat de Cracovia, de urbea în care de la 1364 funcționează una primele Alma Mater ale Europei, de Universitatea care a dat lumii pe Copernic, și pe băncile căreia încă din Evul Mediu s-au aflat și zeci de tineri transilvăneni. Aici, catedra de astrologie a fost deținută, la jumătatea secolului al XVI-lea, de brașoveanul Honterus. Dźwigaj a studiat artele plastice în acest oraș la una dintre cele mai renumite Academii de Arte Plastice din Polonia, instituție de renume, care în 2018 a împlinit 200 de ani, mergând pe urmele unor mari artiști. Printre absolvenți ei îi amintim pe Stanisław Wyspiański, Andrzej Wajda, Moise Kissling, Wojciech Jerzy Has, Tadeusz Kantor, Igor Mitoraj, Stanisław Witkiewicz și alte nume de referință din artele plastice ale Poloniei. Czesław Dźwigaj se numără printre ei din 1976-1977, când a absolvit facultățile de sculptură și pedagogie. Lucrarea de diplomă a pregătit-o în domeniul ceramicii sub conducerea renumitului profesor, Antoni Hajdecki, specializându-se și în domeniul graficii de carte. Parcurge toate trepetele consacrării universitare – de la asistent la profesor, titlul fiindu-i înmănat de Președintele Poloniei în 1998.

De remarcat că profesorul Czesław Dźwigaj este și cadru didactic al Universității Papale Ioan Paul al II-lea din Cracovia, precum și pe cel de șef al Catedrei de Artă a Universității din Ružomberok (Slovacia).

De departe, Czesław Dźwigaj, este unul din cei mai prolifici artiști polonezi contemporani, autor a sute de creații instalate în spații publice, pe toate meridianele geografice și tehnice ale artei vizuale, multe în Cracovia și în alte orașe din Polonia.

L-am cunoscut pe sculptorul Dźwigaj prin intermediul fostului secretar personal al Papei Ioan Paul al II-lea, cardinalul Cracoviei, Stanisław Dziwisz, cel pe care l-am rugat să îmi recomande pe cel mai demn artist polonez pentru a întruhipa plastic în România, printr-o operă de artă, figura luminoasă a Pontifului nepereche, azi Sfânt. Așa am aflat că Czesław Dźwigaj este sculptorul care a înălțat până în prezent aproape 100 de la statui, care îl înfățișează lumii întregi pe fostul Episcop al Romei, pe toate meridianele lumii: de la Chicago, Londra, Fatima, Lourdes, Tenerife etc. – iar la Blaj în anul 2019.

În mai 2017, Czesław Dźwigaj i-a înmănat Preafericitului Părinte Mitropolit Lucian, spre acceptare, machetei monumentului, proiectul căpătând binecuvântarea Înaltului Ierarh din localitate. De subliniat că aprecierea de care se bucură opera sculptorului, pictorului, graficianului și poetului Czesław Dźwigaj a depășit de mult granițele Poloniei în domeniul artei monumentale, mai recent și în pictură. Operele sale au intrat în colecții particulare și în muzee din Polonia și din întreaga lume.

În 2002 a fost deschisă o expoziție permanentă cu lucrările sale în Muzeul din localitatea sa natală, Nowy Wiśnicz, iar din anul 2008, în Palatul Lubomirski din aceeași localitate se află o colecție de

modele în miniatură a câtorva zeci dintre monumentele sale, deschisă publicului.

Opera poetică a artistului Czesław Dźwigaj este strâns legată de activitatea desfășurată de universitarul cracovian în domeniul plastic. Numeroasele albume pe care le-am admirat cât și peliculele filmelor documentare consacrate creației sale în Polonia și pe mapamond, opera poetică originală semnată de el, m-au pus în fața unui Michelangelo Buonarroti al vremurilor noastre. Nimic exagerat în afirmația de mai sus. Cunoscuți puțini pictori sau sculptori contemporani care să se fi pronunțat cu atât precizie și simț poetic în același timp, asupra artei în general, dar mai ales asupra artei timpurilor noastre, precum Czesław Dźwigaj. Îl remarc a fi un estetician contemporan sincer, care nu are nici o inhibiție în a emite cu mare curaj idei perene.

Mă întreb câți confrăți mai tineri, care se trag din Brâncuși sau Pallady au încercat să transmită posterității – din interior – mesajul artistic pe care îl emană opera sa. Czesław Dźwigaj a făcut-o cu aplomb și simțire la a 60-a aniversare de la trecerea în veșnicie a marelui sculptor: *ai transcris totul în bronz/ cu ecoul ai forjat în piatră/ lemnul l-ai cioplit/ ai dat patinei eleganță// rămâne doar ca sufletul să-l arzi/ cel blestemat în sinteza formei/ în ansamblul esteticii frumosului/ ai cântat pe-ale adevărului acorduri/ despre dorul formei perfecte ce-nvinge abisul zărilor// sunetul să-l materializezi/ aceiași confesiune/ doar un alt mediu// crezând într-a verticalismului victorie/ la ideea simbolică ajuns-ai/ pentru a cădea în nemurire. Brâncuși.*

Operele sale de dimensiuni și expresii diferite, grafica, pictura și poemele pe care le-a semnat ne aduc în față chipul unui artist universal, care nu se sfiește să își declare obârșiile, o face chiar cu mândrie exact în această perioadă a globalizării. A se reține eleganța exprimării fără de echivoc: „sunt fiu al pământului polonez și al istoriei Poloniei. / Din această Țară mă trag și nu-mi este permis să uit aceasta“.

Multe din aserțiunile artistului Dźwigaj mi-au amintit de versurile lui Michelangelo care spun: *Împovărat de ani și de păcate plin,/ cu o puternică tristețe înrădăcinată,/ vecină-mi este moartea care mă veghează/ și-n inimă nutresc venin/ și nu numai.*

Versurile sale despre grafică, pictură, sculptura și despre importanți artiști cât și despre creația acestora pot intra într-o antologie insolită a artei în general, ca și definiția de mai jos: *opera de artă o vezi/ dar să nu spui că o cunoști/ opera de artă-i ca*

o întrebare/ care apare/ și devine actuală/ să zboare înapoi în zărilor/ înțelepte liniști.

În anul 2017, prin prezența sa, la Sebeș – unde a lansat un volum de grafică și aforisme – cât și în șederea de la Alba Iulia, m-am convins iarăși și iarăși că Czesław Dźwigaj face parte din acei artiști străini, capabili să se aplece cu venerație spre Ardealul istoric, fapt demn de relevat la Centenarul constituirii statului național unitar român, moment pentru a scrie alte poezii despre România. Amintesc că 11 din poemele sale consacrate culturii românești și meleagurilor transilvane au fost incluse într-un florilegiu apărut la Cracovia în 2017, mărturie că poetul și sculptorul a devenit un liant al relațiilor româno-polone.

Iată distincțiile poloneze și străine, care i-au fost acordate până în prezent pentru activitatea sa prodigioasă: *Crucea de Aur a Meritului /1968/*. Această distincție a fost înființată în 1926, fiind la acea dată cea mai înaltă medalie civilă acordată în Polonia mareșalului Pilsudski. A fost răsplătit de asemenea pentru activitatea sa cu *Medalia Pontificală Ioan Paul al II-lea, Ordinul Sf. Otton din Bamberg, Medalia Exsuli Bene de Ecclesia Merito, Medalia Arhiepiscopală pentru Slujirea Bisericii și a Neamului, Medalia Comisiei Naționale pentru Educație a Poloniei, Ordinul Cavalerului Sfântului Sebastian* și nenumărate alte distincții, printre care se numără titluri de *Cetățean de Onoare*, medalii și zeci de decorații. Aviz autorităților românești.

1.

CONSTANTIN BRÂNCUȘI

muzica ai sculptat-o
dându-i o formă
străbună

fraza ai formatat-o
cu a ta mână
armonia ai mulat-o
sunet să iasă

ai transcris totul
în bronz
veșnic să rămână
ai forjat ecoul în piatră
lemnul l-ai cioplit
i-ai dat patinei eleganță

rămâne doar ca sufletul
cel blestemat
în sinteza formelor să-l arzi
esteticul să triumfe
cât mai frumos
forma să fie adevărată
perfectă
să-nvingă
abisul zărilor

ai materializat sunetul
pentru a se confesiona
în orice mediu
crezut-ai într-a verticalismului victorie
să întruchipezi idei celeste
ai intrat în nemurire

B
R
Â
N
C
U
Ș
I

2.

Ab ovo

Pentru Brâncuși

Oul
semn al vieții
abia începute
Adam cel naiv
și mărul rotund
de Eva din pom rupt
pe verticală
a fost strunjit
ai mers la pas
din București până la München
ca la Paris s-ajungi
ca la sculptura populară
să te reîntorci
cățărându-te
pe coloana ta ritmică
până la Tatăl ceresc
și-acolo ajuns-ai
străbătând tot cosmosul
cu geniul tău
înșurubând forme noi
cucerind toate piscurile.

3.

Forța tăcerii la Blaga

în tăcere
crește a slovei putere
în tăcere
mai puternic viața o simțim
și tot mai profundă în noi o regăsim

forța ideii în tăcere se naște
din ea a fost luată
pentru a se crea Omul
fapta și adevărul

la Sebeș am înțeles
că Fiul Lancrămului
liniștea plaiurilor natele a cântat
privind la conturul munților Carpați

ecoul vibrant din versurile scrise
într-o triadă își află de-acum locul:
„adevărul, binele, frumosul“.

4.

Necruțătorilor

Voi habotnicilor
Voi bezbojnicilor
voi nespovediților
în aura strămoșilor
vă scăldați
cu capul plini de aiureli și trădări
în roua neputinței vă scăldați
vrăjiți de orizonturi înșelătoare
barzi ai rațiunii urii
și-ai minciunii

pe noi nu ne-nșelați cu ceața neîmpăcării
și nu ne cumpărați cu-un litru de mătrăgună
Noi în vâltoarea pierzaniei nu ne aruncăm
demni de strămoși ai Marelui Spirit rămânem
în luminile Luceferilor
cari în aburii speranței se zbat
conștienți de vină
auzim glasurile răzmeriței
care sărăcie naște
porțile deschise fiindu-ne proslăvite
nu pierdeți din ochi Patria în care v-ați născut
asupra căreia veghează Cel de Sus
Atotputernicul.

5.

Lucian Blaga

Mai bine i-am cunoscut obârșiile
dimineța
când picăturile de rouă nu se uscase
aflasem și de șederea bibliotecarului
la Cluj-Napoca

mi-a zâmbit în strofele poemelor sale
cu bucuria păsării care nu ară
dar cântă cu o dragoste rară

stătea în penumbră
evitându-mi astfel privirea
de parcă ar fi făcut cândva milităria
în slujba Majestății Sale Împăratul
zenitul gândului său îl întruchipează
Patria
cea îndepărtată
și în realitate tot mai luminată
Poetul a rămas cu gândul de-a pururea
la a ei soartă

în tăcerea lui și-n poeme sale
viitorul și rațiuni de stat
ca diplomat
a anticipat

6.

La Sebeș în 2017

dimneța părea a fi din catifea
turturelele gângureau mai melodios
cu cântecul voios al unor cocoși
și strofe recitate de tineri actori

fără lacrimi în ochi
cu rime împletite la întâmplare
stinse în roua din soare
vindecând sufletele celor care le ascultau

ascultătorii care gândesc la fel
aidoma simt
și iubesc

cuvântul
sămânță a pământului
imn tainic al poeziei
l-am întâlnit aici

Festivalul Internațional Lucian Blaga

7.

Polonez – Român

Lui Nicolae Mareș

gândurilor exprimate în spații largi
Tu le-ai dat glas
prietenia ta m-a întremat
așa au fost înlăturate
toate stereotipurile
greșit răspândite în cotidianul searbăd
baricadat în necunoaștere

înălțându-ne deasupra Carpaților
pe platoul întins al ideilor
Ne-am îmbrățișat
iar destinele noastre atât de diferite
prin artă le-am dat viață

8.

Ecuatie

Doar în oglindă puși
Marii corifei sunt mai bine văzuți
Indiferent de vremurile
În care-au trăit
Neconținut
Ei înfloresc și sunt
De și mai mare preț

Cyprian Kamil Norwid – Mihai Eminescu
Constantin Brâncuși – Xawery Dunikowski
Karol Szymanowski – George Enescu
Lucian Blaga – /fără pereche/

Neobservați
Trecut-au într-al lor zbor
Prin muncă și credință
Biruit-au
Critica și orice suferință

Herculeeni în victorii zbuciumate
Precum egalii egalilor dintr-o ecuație
Din care
Din ceea ce n-ai scăzut
Sporești prin adăugare

Cât de minunat
Prin diversitate ați înflorit
Lumea culturală universală
În felul acesta s-a îmbogățit.

Marian ILIE

In memoriam **OSMAN BOZKURT**

Pe 15 iunie confratele și prietenul nostru din Turcia, Osman Bozkurt ar fi împlinit 70 de ani. Soarta l-a luat dintre noi cu câteva luni înaintea acestei rotunde aniversări, la 24 noiembrie 2025, după o lungă suferință, cu ultimele (multe) zile petrecute pe patul de spital. N-a plecat la ceruri fără să-și încheie conturile aici, pe pământ, cu poezia, în care sens pe timpul șirului de spitalizări a ținut să-și definitiveze un volum cu poeziile încă nepublicate, un demers dificil, pe care l-a dus la bun sfârșit Hasan Örnek, prieten și partener al său la Editura *Usar Yayincılık* – la care, sub îngrijirea lui Osman, s-au editat antologia de poezie română actuală *Universul Poeziei / Şiir Evreni* și alte nouă volume personale ale unor poeți antologați, începutul fiind marcat cu volumul meu *Dalgaların Hüznü/ Tristeti pontice* și volumul *Turna Yeri / Ținutul cu cocori* al fostului meu profesor din facultate Nevzat Yusuf.

Noi, aici, am decis să marcăm cei 70 de ani de la nașterea marelui nostru prieten Osman Bozkurt prin a-i dedica câteva pagini în revista *Simbioze* pe luna iunie, iar prietenii lui din Turcia au planificat pentru data de 11 aprilie o festivitate comemorativă, în cadrul căreia va fi lansat ultimul său volum, editat postum și intitulat *Iflah olmaz bir çocuk / Un incurabil copil*. Un titlu extrem de sugestiv...

„Am lucrat împreună la editarea cărții sale de poezii nepublicate, în ultimele sale zile în spital, dar colaborarea noastră a fost întreruptă când a cedat bolii. În ciuda dificultăților, eu am continuat munca și vom avea pregătită ediția tipărită a cărții sale de poezii nepublicate pentru evenimentul memorial. Cartea se intitulează **Un incurabil copil**. Este

responsabilitatea noastră să vă informăm, prietenii noștri literați din România, despre acest eveniment“, ne scrie din Istanbul prietenul său și al nostru, editorul Hasan Örnek.

E o datorie de onoare să înștiințăm prietenii din România ai celor doi confrăți turci în legătură cu evenimentul literar pregătit de el aceștia, la Istanbul, în memoria lui Osman Bozkurt, căroră ne alăturăm prin paginile de față și, cum am spus, cu alte pagini dedicate memoriei sale în numărul pe luna iunie al revistei. Ce vreți argument mai convingător decât faptul că printre cele mai bine primite volume ale Editurii *Usar* se numără, iată [link], la 7-9 ani după editare – nesubvenționată/nepponsorizată – antologia de poezie română și volumele câtorva din poeții antologați, ca și traducerile de dedesubt a două din alocuțiunile dedicate evenimentului de la Istanbul.

<https://www.kitapyurdu.com/yayinevi/usar/5801.html?srsltid=AfmBOooDCpEm2fpudxvnlqgQ-5rYTgYPXvDWD-rR63ESaq-LlaVip9qq>

POETUL CARE TRĂIEȘTE ÎN FOCUL CE ARDE ÎN MUNȚI

Fârtate Osman

Ai plecat

Ai descumpănit balanța anotimpurilor

Timpul a rămas înțepenit în sine

Vântul suflă rece

Frunzele și-au dat sfârșitul

Un altul ca tine nu mai există

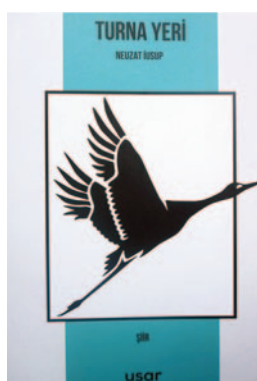
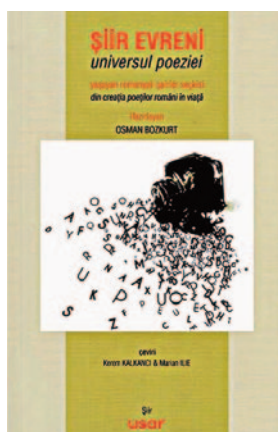
Fărtați ni-s acum amintirile cu tine

„Sunt oameni care se nasc în zori și mor la
rugăciunea de seară.“

Şeik Bedreddin

Natura poate să ia înapoi ceea ce a dăruit, în definitiv, chemând înapoi și strângând la sine ceea ce a creat. A chemat înapoi și ființa biologică a lui Osman; natura n-a avut însă putere îndeajuns ca să cheme înapoi și amintirile lăsate de el, operele, viața încununată de realizări. Există oameni care, sfidând natura, trăiesc în focurile care ard în munți, în cântecele neintonate, în operele care ne încălzesc visele. Un astfel de om este Osman.

Acest volum al lui Osman Bozkurt ne amintește că poezia nu este doar o revărsare individuală de emoții, ci și memoria și conștiința societății. În lunga

sa călătorie într-ale scrisului, el a creat un stil poetic prin care se adresează oamenilor și glăsuiește împreună cu oamenii.

Cei ce afară sunt sclavi și își caută sclavi pentru propria casă,/ Nu sunt jumătăți ale aceluiași măr.

Versurile sale își propun să-l conducă pe cititor spre democrație, libertate și egalitate, chiar și în cadrul familiei.

Poezia lui Bozkurt se hrănește cu imaginile unice ale vieții de zi cu zi. În versurile sale își găsesc loc concepte precum munca, sărăcia, dreptatea, solidaritatea și speranța, ca o consecință firească a

experienței de viață. În acest sens, poeziile din volum sunt un bocet rostit în limba poporului și o lumină îndreptată spre viitor.

Orice soldat poartă cu sine două morți/ Una în canistră, cealaltă în inimă

Orice soldat poartă cu sine două morți/ Una în baionetă, cealaltă în ochi

Cu versurile sale care sunt un bocet pentru soldații morți în războaie, el îndeamnă cititorul să pună sub semnul întrebării războiul. A produs opere valoroase în genurile poezie, biografie, povestire scurtă și eseu. Dacă genurile pot fi diferite, ceea ce rămâne constant este atenția meticuloasă acordată de Osman Bozkurt limbii turce și simțul său de responsabilitate socială. Această meticulozitate este o continuare naturală a vieții sale.

Volumul se adresează nu numai cercurilor academice, ci în primul rând publicului, străzilor, clasei muncitoare, tinerilor și tuturor celor care caută sensul vieții în poezie. Osman Bozkurt își propune să ajungă la un public larg și să mențină vie memoria socială cu limbajul său ușor de înțeles și narațiunea puternică.

Poezia nu se naște din juxtapunerea cuvintelor; este o mărturie care se filtrează prin timp. Este înregistrarea tăcută a experiențelor trăite, a tăcerilor, a întrebărilor și uneori a întrebărilor fără răspuns.

Pentru Osman Bozkurt, scrisul este adesea o căutare, o încercare de a înțelege o rană; uneori este menținerea vie a speranței, iar alteori este un act de rezistență la uitare. Sarcina poetului nu este doar să nareze, ci și să fie martor. Este să privească cu sinceritate în toate încăperile sufletului uman – întunecate sau luminoase.

În lumea literară a lui Osman, poezia este comunicarea sentimentelor interioare. Este o valoare imprimată în memoria cititorului; emoțiile poetului se avântă și sapă în adâncurile memoriei cititorului. De asemenea, protestează împotriva scurtimii vieții.

Vântul numit viață/ A trecut cu viteza unei furtuni

Ca și cum Osman ar fi conștient de întoarcerea sa la natură.

Cum să pleci așa dintr-odată/ În lumina lunii ce răsare/ Înainte ca ziua să se sfârșească

Poezia sa este povestea muncii creative, a marșului iubirii pășind alături, umăr la umăr, o rezistență împotriva opresiunii și cenzurii, un document lăsat pentru mâine.

Inima lui este un adăpost imens, deschis tuturor.

În inima mea/ E o colibă mică/ Lumi își au adăpost înăuntrul ei

În inima mea/ E o colibă mică/ Păsări adastă pe acoperișul ei

În anul 2025 Osman a fost răsplătit cu Premiul Onorific Enver Gökçe, acordat de Revista *Öykü ve Şiir* (Proză scurtă și Poezie). A primit numeroase invitații din afara Turciei, dar sănătatea nu i-a permis să mai participe. Pentru a face vizibilă și cunoscută zicala șeicului Bedreddin, „Lumea aparține tuturor“, a înființat o fundație pentru cei care consideră lumea ca patrie a lor, care consideră toți cetățenii drept compatrioți, care definesc toate identitățile și care vor scrie exclusiv pe baza principiului identității umane. A devenit președintele fondator al acestei fundații.

În scrisoarea sa de adio Gabriel García Márquez scria: „Moartea nu vine odată cu îmbătrânirea, ci odată cu uitarea“. Cei dedicați eliberării prin muncă sunt de neuitat; Osman Bozkurt trăiește.

Poet - Scriitor Ömer Öneren

ÎN MEMORIA LUI OSMAN BOZKURT

Osman Bozkurt, cu care am lucrat împreună timp de mulți ani ca scriitor și editor la editura noastră, a plecat dintre noi pe 24 noiembrie 2025.

Osman Bozkurt, care a susținut o viziune social realistă în literatură, a contribuit cu lucrări care au rezonat cu masele și a plătit un preț greu pentru personalitatea sa dizidentă – și nu s-a sfiit niciodată să-l plătească. Poetul și scriitorul Osman Bozkurt, cu personalitatea sa sinceră, modestă și poziția sa principială, a fost o piatră de temelie împotriva slăbiciunii, corupției și decăderii.

La editura noastră Osman s-a dedicat în principal identificării și traducerii operelor unor scriitori internaționali. Ca urmare a acestor eforturi, am oferit cititorilor noștri operele poezilor și scriitorilor din Albania, Macedonia și România.

Eforturile și contribuțiile sale în a face operele scriitorilor și poezilor români accesibile unui public larg din Turcia sunt incontestabile.

În diverse locații, atât pe partea europeană, cât și pe cea anatoliană a Istanbulului (inclusiv Centrul Cultural Român „Dimitrie Cantemir“ și Pasajul „Aynalı“), a condus personal lansări de carte și sesiuni de autografe pe cărțile publicate de editura noastră, precum și evenimente comemorative pentru scriitorii și poezii pe care i-am pierdut.

A participat la numeroase evenimente literare internaționale.

În cadrul atelierului Internațional de Literatură Populară și Poeți Populari, a prezentat poezii și lucrări ale unor poeți anatolieni unui public numeros în patru orașe din Bulgaria, de fiecare dată fiind ascultat cu căldură.

Totodată, în perioada 29 mai - 2 iunie 2019 a participat la Târgul Internațional de Carte de la București (Bookfest), la care a fost invitată Editura *Usar*. Cu acel prilej Osman Bozkurt a citit poezii și a susținut prezentări despre literatura turcă în cadrul unor paneluri și discuții.

Recent, se lupta cu o boală. În conversațiile noastre telefonice (nu ne-am putut întâlni față în față, din diverse motive), nu a menționat boala sa. Când am aflat era în spital, într-una din desele internări.

M-am dus imediat să-l vizitez. În timpul discuției mi-a spus că dorește să-i fie publicată o nouă carte. Am început imediat să lucrăm la ea. Am lucrat împreună la el acasă de mai multe ori. Manuscrisul pregătit de editură i-a fost trimis pentru revizuire finală. Din păcate, boala a fost necruțătoare și a fost internat la terapie intensivă.

Cartea sa, *Un incorigibil copil*, o selecție de nenumărate poezii nepublicate (cu excepția uneia sau a două), este pe cale să iasă de sub tipar. Vom simți mereu golul de neînlocuit creat de absența sa.

Îmi exprim cea mai profundă recunoștință față de prietenul meu Osman Bozkurt, pentru valoarea pe care a adăugat-o editurii noastre în perioada în care am lucrat împreună și mă înclin cu respect în fața memoriei sale.

Hasan Örnek – Usar Publishing

TABLETA LUCON

Gao XING

CĂRTURARUL AUTENTIC

Eram consilierul cultural al ambasadei României și vizitam revistele, pentru a găsi spații în vederea prezentării scriitorilor români. Chinezii începuseră să publice literatura străină modernă într-o revistă nou înființată, *Literatura străină*. Cum aveam noi *Secolul XX*. Grație legăturilor politice apropiate, trei absolvenți de elită ai Secției limbă română de la universitate fuseseră repartizați în mediile literare – la Uniunea Scriitorilor, la Editura pentru literatură și la revista *Literatura străină*. Cu Zhang Zengxin de la editură am publicat atunci marii clasici români. Gao Xing absolvisse română – engleză, scria versuri și a ajuns curând redactorul șef adjunct al revistei *Literatura străină* și mai apoi redactor-șef, păstorind-o un deceniu și ceva. L-am vizitat. El era deja orientat să prezinte în revistă poeți de valoare. Traducea el însuși și sub coordonarea sa poezia română apărea frecvent în paginile revistei.

În prezent, Gao Xing predă literatura la trei universități din China, scrie și publică poezie originală. Recent, i-a apărut în românește cartea de poezie „Cuprins de o liniște adâncă”.

A publicat monografiile, culegeri de eseuri și volume de poezie din țările Europei. Din țara noastră, reținem: „Poezii alese din lirica românească contemporană”, Marin Sorescu, „Apă vie, apă moartă – poezii alese”, Lucian Blaga, „Oglinda în adânc – poezii alese”, Nichita Stănescu, „Poezii alese”, Ana Blandiana, „Stele suflate de vânt – poezii alese”, „Poezii alese din România” și altele.

Gao Xing a fost considerat toată viața de către cei din jur drept cărturarul autentic, în tradiție confucianistă. Cărturarul se observă nu numai în dezbateri, la catedră, dar mai ales în viața de toate zilele, în alegerile pe care le face, deoarece el alege o carte oricărui eveniment zgomotos. El întruchipează

principiile confucianismului și în consecință pune accent pe virtute, studiu și este în permanență în căutarea cunoașterii. Respectă normele sociale ale timpului său, însă urmează tao, calea indicată în vechime de filosoful Lao Zi. În felul acesta câștigă libertate personală.

Un cărturar model este socotit Fan Zhongyan (989-1052). Înțelepciunea sa este definită ca un proces care implică integrarea cognitivă, întruchiparea acțiunii și efectele pozitive rezultate pentru sine și pentru ceilalți, fiind „primul care se îngrijorează de necazurile lumii și ultimul care se bucură de fericirea ei”. În momentele grele, cărturarii autentici dădeau dovadă de rafinament, evitau realitatea, interesele lor fiind pur estetice. Cântau la instrumentul de coarde antic guqin, jucau șah chinezesc weiqi, caligrafiau și pictau sau dezvoltau câte un hobby. De exemplu, poetul Bai Juyi (772-846) se delecta cu tot ce avea legătură cu ceaiul; Su Shi (1037-1101) devenise specialist în producerea vinului din orez; caligraful Wang Xizhi (303-cca. 361) și fiul său erau pricepuți în creșterea găștelor; mulți ajungeau maeștri weiqi. Ei distingeau eleganța de vulgaritate, elita de plebe.

Aceste daruri intelectuale îl definesc pe poetul de azi Gao Xing. L-am însoțit uneori în societate, la reuniuni culturale, la banchete. L-am urmărit cu interes crescând. Mi-a dovedit că nu este doar un expert în domeniul literelor, ci și o persoană care îmbogățește societatea cu expertiza sa. Se implică, ori de câte ori este necesar, în genul cărturarului clasic Fan. Am observat la el că posedă o gândire profundă, integritate intelectuală și capacitatea de a urmări domenii noi. El ocolește cărările bătute de mulțime! Lucrul acesta este evident și în creația sa. Scrie versuri care nu trimit nicăieri, îl identifică numai pe Gao Xing.

Poezia

*În căldura asta sufocantă
Unde să ne refugiem
Ceața densă
Șterge granița dintre cer și pământ*

*Numai poezia visează
Ca un elev
Fără minte*

Vezi culegerea de poezie tipărită la Editura prestigioasă Contemporanul Ideea Europeană, *Cuprins de o liniște adâncă* de poetul, traducătorul și profesorul universitar Gao Xing, China.

Din Valea Brazilor, Ianuarie 2026

Tușeu e-MI

IA despre Eminescu, în limba turcă

Pregătind postarea în draft a lucrării Prof. Nicolae Georgescu „Eminescu Dobrogea“, după lecturarea dialogului unui confrate cu Inteligența Artificială, mi-a venit în minte ideea să întreb și eu IA, în limba turcă, cine a fost Mihai Eminescu. Iată ce poate afla un turc despre genialul nostru

Mihai Eminescu (15 Ocak 1850 – 15 Haziran 1889), Romanya edebiyatının en önemli ve en ünlü şairi, nesir yazarı ve gazetecisi olarak kabul edilen Rumen romantik şairdir. Romanya'nın ulusal şairi olarak anılır.

Wikipedia

Doğumu ve Ailesi: Mihai Eminovici adıyla, Romanya'nın Botoșani şehrinde, 11 çocuklu bir ailenin 7. çocuğu olarak doğdu.

Edebi Kişiliği: Şiirlerinde doğa, aşk, tarih ve felsefî temaları işledi. Romantik akımın temsilcisi olan Eminescu, Rumen dilinin edebi formunun gelişmesinde büyük rol oynadı.

Ölümü: 15 Haziran 1889'da hayatını kaybetti. Ölüm nedeni ve son yılları uzun süre tartışma konusu olmuş ve çeşitli teorilere konu olmuştur.

Rador

Kısacası Mihai Eminescu, Rumen kültürü için sadece bir şair değil, kültürel bir simge ve ulusal kimliğin en önemli parçalarından biridir.

*
* *

Mihai Eminescu (15 ianuarie 1850 – 15 iunie 1889) a fost un poet, prozator și jurnalist romantic român, considerat cel mai important și faimos poet, prozator și jurnalist al literaturii române. Este cunoscut drept poetul național al României.

Wikipedia

Naștere și familie: Născut Mihai Eminovici în Botoșani, România, a fost al șaptelea dintr-o familie cu 11 copii.

Personalitate literară: În poeziile sale a tratat teme legate de natură, dragoste, istorie și filozofie. Reprezentant al mișcării romantice, Eminescu a jucat un rol major în dezvoltarea formei literare a limbii române.

Moarte: A murit pe 15 iunie 1889. Cauza morții sale și ultimii ani au fost mult timp subiect de dezbateri și diverse teorii.

Rador

Pe scurt, Mihai Eminescu nu este doar un poet al culturii române, ci și o icoană culturală și una dintre cele mai importante părți ale identității naționale.

MISCELLANEA

LIMBA CE-O VORBIM

Argumente științifice de netăgăduit privind originea traco-dacă a limbii române

Constantin LUPEANU

Dicționarele unei limbi, cum sunt cele explicative și cele etimologice, sunt îndrumătorii oamenilor, mai cu seamă în perioadele de formare. Este cunoscut cazul unui mare scriitor american care consulta dicționarul, alcătuind fișe de cuvinte. Este adesea citat Anatole France, el numește dicționarul a fi tot universul și încă în ordine alfabetică!...

Astăzi, la apariția unui dicționar atotcuprinzător semnat de Prof. Dr. Mihai Vinereanu, se cuvine să recunoaștem că ne este de-a dreptul teamă să consultăm vreun dicționar al limbii române, fiindcă întâlnim explicații etimologice care ne îngrozesc. După dicționarele noastre, limba română mai că nu exista înainte ca Traian și oștile Imperiului Roman să atace Dacia, înainte să se așeze jur-împrejurul granițelor Daciei mai multe triburi slave venite de la răsărit, înainte să apară de la capăt de lume hunii și mai apoi ungurii și să nu mai părăsească partea de nord-vest, Câmpia Panonică.

Ajungem să credem că noi, românii, nu avem strămoși. Pentru mulți, traco-dacii nu aveau scriere, pentru că ei comunicau onomatopeic, nu știau să vorbească! Cu toate acestea, strămoșii traco-daci au fascinat cele mai mari personalități ale neamului românesc, în mod special pe Mihai Eminescu, Mihail Kogălniceanu, Bogdan Petriceicu Hasdeu și mai ales pe Nicolae Densușianu, care acum o sută și ceva de ani, a avut curajul să deschidă drumul cercetărilor în istoria noastră străveche. Prin cartea pe care a scris-o, *Dacia Preistorică*, a extins cu mii de ani istoria neamului nostru, cu mult dincolo de stavila anilor 105-106. ...La un moment dat, ne povățuiesc lingviștii și istoricii noștri, strămoșii s-au apucat să împrumute de la vecini câteva vorbe de colo, alte câteva de dincolo, și așa s-a născut limba română, precum cozonacul, care are în el de toate!

Numai că somnul rațiunii în care ne complacem noi e răscolit de ani buni de Prof. Dr. Mihai Vinereanu,

care a lansat o cale modernă de cercetare, iar recent a tipărit o nouă lucrare de ținută, *Dicționarul Etimologic al Limbii Române*, în două volume, cu 6.100 de cuvinte (Editura Uranus, București, 2023).

Cine este Prof. Dr. Mihai Vinereanu? S-a născut în 1954 în Vâlcea. După studii universitare la Iași, pasionat de lingvistică, a plecat în SUA în 1985. El urmează masteratul la City University of New York, devine profesor la aceeași universitate și face cercetări în domeniul lingvisticii comparativ-istorice, acumulează o abordare nouă, la nivelul mondial cel mai înalt, pe principii indo-europenistice. După anul 2000, revine în țară, obține doctoratul la Universitatea București și începe să-și publice lucrările, articole și cărți. Cele mai importante ar fi: *Dicționarul Etimologic al limbii române* pe baza cercetărilor de indo-europenistică, 935 pagini (Editura Alcor Edimpex, București, 2008), *Rădăcini nostratice în limba română*, ediție bilingvă română-engleză, 193 pagini (Editura Alcor Edimpex, București, 2010), *Adevăruri incomode despre limba română*, 301 pagini (Editura Uranus, 2018), *Fondul lexical principal al limbii române*, 600 pagini, (Editura Uranus, 2020).

Prin *Dicționarul Etimologic al Limbii Române*, în două volume, cu 6.100 de cuvinte, Mihai Vinereanu dovedește originea traco-dacă a limbii române. El subliniază pe bună dreptate că „ipoteza romanizării dacilor este un mit, o poveste pur și simplu” și pledează pentru „restabilirea unui adevăr istoric”. Înțelegem astfel că limba română este limba dacă modernizată, dicționarul adevărind idei exprimate în ultimii aproape două sute de ani de intelectuali români de marcă.

Vă invit să-l consultați înainte de a-l respinge! Îi rog pe specialiști, profesori, lingviști, istorici, cărturari în toate sferile culturii, îi rog pe toți cei care se consideră români să studieze acest dicționar etimologic și apoi să se pronunțe *pro* sau *contra*, să

se exprime în scris, să-și publice opiniile. Chem la o dezbatere serioasă, care să antreneze toată națiunea! Cum nu am o pregătire specifică în domeniul lingvisticii, îl citez pe autor cu un exemplu:

„Astfel verbul românesc *a grai*, împreună cu ar. *grai* „cuvânt“, ar. *grescu* „vorbesc“ mgl. *gres* „id“ ar *proveni*, după Miklosich (Slaw. Elem., 20) din verbul sârbo-croat *grajati* „a orăcăi, a croncăni, a face gălăgie“, nici mai mult nici mai puțin. Miklosich era sloven și nu i-a păsat, probabil, că aduce o mare ofensă limbii române.

Dar nici lingviștilor români precum Ovid Densușianu, în faimoasa sa *Histoire de la langue roumaine* (la pagina, 267), și Alejandro Ciorănescu, în dicționarul său (la intrarea 3856). Amândoi susțin aceeași aberație jignitoare. În plus, subst. *grai* (alături de ar. *grai*, *grei*, mgl. *grei*) are o cu totul altă origine, ne spune același Miklosich, urmat de lingvistul bulgar Conev, din nou susținuți de Ciorănescu. Ei ne spun că provine din bg. *grai* „cântec“. Este posibil așa ceva? Desigur că nu. În primul rând cele două forme românești nu pot avea origini diferite. Ele provin din PIE *gh2r-, geh2r „a chema, a striga“ și au o mulțime de cogați în diverse limbi indo-europene: cf. skt. *ati-gur* „a striga“, ud-*guri* „a ridica vocea“, gr. γήρυς, gr. (dor.) γάρυς „voce, grai“, lat. *garrio* „a vorbi, a cleveti“, lat. *garrulus* „vorbăreț“, v.ir. *gar* „a chema“, ad-*gair* „a se plânge, a face o plângere“, cymr. *gair* „cuvânt“, lituan. *giriū*, *girti* „a lăuda, a slăvi“. Prin urmare, radicalul se regăsește în mai multe grupuri de limbi indo-europene, fără ca cineva să fi observat acest lucru. Vedem că nu foarte departe, ci chiar în latină, există cogații *garrio* și *garrulus*. Dacă distinșii lingviști s-ar fi uitat doar la limba latină și ar fi văzut aceste elemente lexical latinești, s-ar fi gândit ceva mai mult înainte de a spune bazaconiile care au străbătut peste un secol și jumătate. Să nu mai vorbim de formele grecești, celtice, baltice și cele din îndepărtata sanskrită. Nimeni nu a văzut nimic.“

Așa sunt analizate și explicate toate cele peste șase mii de cuvinte.

Preluăm câteva date din studiul științific introductiv, impresionant, de circa 120 de pagini, intitulat *Argument*. Aflăm astfel că fondul pre-latin, traco-dac al limbii noastre reprezintă 4.360 de cuvinte din cele 6.100 analizate, totalizând peste 72%. Dicționarul demonstrează că elementele lexicale esențiale ale limbii noastre provin din proto-indo-europeană prin traco-dacă, fiind exclusă practica notării împrumutului

de aiurea. Dacă adăugăm cuvintele a căror origine încă nu este foarte evidentă, se poate ajunge probabil la 80% cuvinte curat dacice.

Câteva subcapitole ale studiului: *Teorii privind originea indo-europenilor*; *Natura centum a limbii traco-dace*; *Locul acesteia în grupul de limbi centum*; *Relațiile dintre traco-dacă și grupul balto-slav*; *Raporturile cu limba albaneză*; *Limba venetă ca dialect al limbii traco-ilire*; *Raporturile dintre limba română și limba burushaski*; *Mic dicționar etimologic al limbii burushaski* – de fapt o amplă trecere în revistă a trăsăturilor acesteia; *Relația dintre traco-dacă și română*; *Caracteristicile fonetice ale limbii traco-dace*.

Chiar această simplă enumerare grăiește îndeajuns despre demersurile de nezdruccinat ale cercetătorului, iar parcurgerea demonstrațiilor aduce o revelație după alta în ceea ce privește originea adevărată a cuvintelor limbii române. La o asemenea stare de lucruri, ne mai interesează influențele slave, latine etc.? Pentru amatorii de statistici, preluăm calculele Vinereanu: 72% fondul traco-dac; 7.5% elemente comune cu latina; 5% elemente slave; 4,5% turcești; 3,6% grecești, iar 1,6% din lexic are origini incerte. El notează că nu a analizat neologismele intrate în limba română în epoca modernă, începând din secolul 19. Foarte firesc!

Tot pentru doritorii evidențelor numerice și deopotrivă pentru cei indiferenți, pentru cei plini de zavistie, răutate și ură, amintim că primul dicționar etimologic al limbii române publicat în a doua parte a secolului 19 de Al. Cihac, susține că limba română nu conține nici un cuvânt de origine dacică, 20% fiind elemente latine, 40% slave, 20% turcești, 20% alte origini.

Nu se revoltă nimeni? Cihac nu s-a adresat românilor! Cihac a dorit să spună lumii – dicționarul a fost tipărit în Franța și în Germania – că românii sunt un popor tânăr, de nici o mie de ani, tributari vecinilor și tuturor popoarelor europene.

În secolul următor, mai aproape de zilele noastre, în anul 1958, Al Ciorănescu, profesor în Tenerife, tipărește în Spania un dicționar etimologic complet, însă îl urmează îndeaproape pe Cihac, nu recunoaște nici el nici un cuvânt de origine traco-dacă. În ce scop a apărut prin anul 2000 o ediție românească, *Saeculum I.O.*? Dicționarele oficiale de astăzi, inclusiv DEX online, adesea folosit, stipulează că „limba română este o limbă romanică, din grupul italic al familiei de limbi indo-europene, prezentând multe

similarități cu limbile franceză, italiană, spaniolă, portugheză, catalană și reto-romană“. Dictionarul notează cuvinte „traco-dace de substrat 0,96%“! Ni se inoculează ideea că predomină elementele romanice 71,66%, din care cele latinești moștenite ar fi 30,33%, slave 14,17%, germane 2,47%, grecești 1,7% și altele.

...În China, s-au alcătuit cărți pe familii de cuvinte cu multe sute de ani î.Hr, iar în anul 100 cărturarul Xu Shen 許慎 a încheiat un prim dicționar cu explicarea caracterelor chinezești și analiza graficii, numit „Shuo Wen Jie Zi“ 說文解字. În Europa, după 1455, odată cu apariția tiparului, se tipăresc cărți, inclusiv dicționare...

Este inexplicabil cum sunt copiate astăzi dicționarele de la sfârșitul secolului 19, care probabil au avut ca origine rațiuni politice și de aceea toate păcătuiesc la capitolul provenienței cuvintelor. Actualul *Dicționar Etimologic* Vinereanu al Limbii Române este cel mai cuprinzător și se află de fapt la a doua ediție, după dicționarul din 2008 cu numai circa 4.000 de cuvinte diagnosticate. Dar cu atât mai mult se cuvine apreciată și susținută munca uriașă a unui singur om, Prof. Dr. Mihai Vinereanu. Lucrarea de proporții, în două volume format academic de câte peste 800 de pagini, impresionează și convinge, iar ceea ce este mai important, repune în drepturi limba română, năpăstuită și batjocorită inexplicabil, în istorie.

Valea Brazilor, Argeș

PILULA DE RÂSUPLÂNS

O cruntă nebulie

Tocmai întors dintr-o călătorie
Găsii Povestea Vorbii în cutie
O luai și-ajuns în casă-o desfăcui
Ca omul curios de felul lui...
Ipac, dau veste: tare mi-a plăcut
Tableta lui LUCON de la-nceput
Un fin excurs prin etimologie
Un univers mirific, plăcut mie
Și,-aș zice (chiar de risc s-asmut confrății)
Secant peste destinul-acestei nații
În care cei mai groși la pungi susțin
Că-i mai de preț orice demers străin
Decât ce facem ori concepem noi
Foști geți, sau daci, sau taurisci, sau boi
De parca pân' la Marc Ulpiu Traian
La nord de Istru-a fost un bărgan

Ce găzduia holeră și ciulini
Până ce-au fost venit aici străini
Și l-ar fi populat treptat, vezi Doamne
Cu inși din legiunile romane
Rămași să scoată aur din tarlale
Cu priza la resursele locale...
Guri rele, pretins grele în domeniu
Spun cum că după numai un mileniu
Veniră alții ca să ia obol
Însa găsiră iarăși spațiul gol...
Eu, bardul călăreț pe caii-popii
Mă uit nătâng pe harta Europii
Mă uit și mă tot mir, la mine-n gând
Cum să abandonezi așa pământ?
Să lași din mâini atâta bogăție
E-un suicid, o cruntă nebulie!

Ion COJA

*Vă provoc la duel,
domnule Mihai Vinereanu!*

Mihai VINEREANU

Într-un comentariu la textul intitulat *Scrânteala minții...* de pe www.ioncoja.ro, domnul Mihai Vinereanu spune următoarele:

„Se vorbește că româna este mai apropiată de latină decât... chiar italiana. Nimic mai departe de adevăr! Ca unul care am elaborat Dicționarul Etimologic al Limbii Române am spus și o repet că limba română nu are mai mult de 13-14% din lexicul ei comun cu latina, dar asta nu înseamnă că toate aceste cuvinte provin din latină. De multe ori legile fonetice nu ne dau voie să le derivăm din latină. Cel puțin 60% din lexic este dacic. Deci din punct de vedere lexical româna este continuatoarea limbii dace. Originea cuvintelor este explicată prin comparația cu alte limbi indo-europene, cu referire la rădăcinile indo-europene elaborate de cei mai mari lingviști ai secolului 20. La nivel gramatical avem de asemenea, sunt multe aspecte de structură gramaticală care nu se explică prin latină sau altele care se explică la fel de bine prin comparația cu alte limbi indo-europene. Deci cam așa stau lucrurile în câteva cuvinte.“

Dl. Vinereanu este una din vocile, puține, care pot fi luate în serios din corul „dacizanților“. Dânsul este filolog, a luat un doctorat în lingvistică, a publicat și cărți sau articole pe acest subiect. Iar așa cum se vede din comentariul său, este și autorul unui dicționar etimologic al limbii române. Am spus UN dicționar, iar nu DicționarUL...

Am schimbat între noi mai multe mesaje, în acord sau în dezacord unul cu altul, pe diverse teme, dar mai ales pe tema ponderii pe care o are limba de substrat daco-getic în configurarea limbii române.

Amândoi suntem de acord că această pondere va fi fiind mult mai mare decât cea care este recunoscută în studiile academice, în mediul universitar.

Mai departe, apare prima divergență: eu cred că lucrurile stau așa din pricina – sau datorită! vestitei acribii filologice, care nu le permite academicilor să „se riște“, formulând teze insuficient argumentate. Avem prea puține cunoștințe despre limba dacilor ca să avansăm prea mult și mai repede în această direcție. Domnul Vinereanu crede că este vorba de o politică, de un partizanat pro-latin și „anti-dac“ care funcționează în lumea lingviștilor români, ca un fel de cabală. Și de aici **prima întrebare** cu care îl provoc pe dl. Vinereanu: dați-mi

(1) numele și textul, inclusiv citatul și pagina, al unor importanți lingviști și învățați români care au diminuat cu bunăștiință, cu „program“, componenta dacică a ființei noastre.

Eu consider că, dimpotrivă, sunt nenumărate textele prin care mari lingviști, mari învățați, mari personalități, au scos în evidență, cu mare satisfacție, această componentă dacică. Ba, după știința mea, în mediul academic circulă convingerea că există o contradicție între **etnogeneza** și **glotogeneza** noastră. Ideea este că ponderea limbii geto-dacice este mult mai mică decât ponderea biologică, majoritară, a autohtonilor daci. Că, deși limba este romanică, suntem, ca biologie, mai mult daci decât romani. La această idee subscrie tot mediul academic românesc. Așa cum am mai spus pe acest blog, în Dacia s-a produs romanizarea dacilor la nivelul limbii, și dacizarea romanilor în alte privințe. Dacilor, bunăoară, le datorăm, mai mult decât romanilor, bogăția

extraordinară a folclorului românesc. Studiile de genetică, efectuate înainte și după 1990, mai ales la Iași, au dovedit că aportul majoritar este al localnicilor, al autohtonilor, dar nici aportul latin, roman, nu este neglijabil. Există studii publicate de geneticienii din Iași. Nu se vede la ei niciun partizanat latin, nicio reținere în a afirma că, repet, **din punct de vedere genetic suntem în primul rând daci**. Dar nici componenta romanică nu este neglijabilă sau inexistentă, cum ar vrea unii...

Tot în mediul academic are trecere ideea, propusă de Iorgu Iordan, că limba latină s-a impus în Dacia la fel cum s-a impus engleza (sau franceza) în unele state africane, chiar dacă englezii au părăsit acea țară: într-un mediu pluri-lingv, alcătuit din daci și coloni aduși „ex toto orbe romano“, fiecare vorbind acasă altă limbă maternă, latina ar fi fost singura șansă ca oamenii să se înțeleagă între ei! Această teză o împărtășesc, din păcate, mulți colegi de la Institutul de lingvistică al Academiei. **Din fericiire**, este o teză ușuratică și superficială, pe care Iorgu Iordan nu a riscat s-o încredințeze tiparului, dar îi făcea reclamă de câte ori putea. Îmi fac un titlu de satisfacție profesională din faptul că am combătut-o cu argumente, zic eu, definitive... Am demonstrat că limba latină a fost adusă în Dacia ca limbă maternă a celor care o vorbeau. Am publicat această demonstrație și în Actele Congresului de Romanistică de la Santiago de Compostella, din 1989. Textul este publicat și pe acest blog, la secția Lingvistică, cu titlul, dacă nu mă înșel, **Romanitate etnică și romanitate lingvistică**. I l-am trimis și dlui Vinereanu. Pe blogul meu a fost publicat pe 13.02.08...

Așadar, înaintea dlui Vinereanu și alții, romanitatea noastră a fost subtil negată de Iorgu Iordan, cel care a fost primul ambasador român la Moscova, după 1945... Se leagă cumva lucrurile? N-aș merge chiar așa de departe! Doamne, ferește! Mai degrabă aș pune zelul „de-mitizant“ al lui Iordan pe tradiția filologiei române de a nu exagera romanitatea noastră! Da! Aceasta este tradiția reală, adevărată a lingvisticii românești: să nu facem prea mult caz de ceea ce este atât de evident! Evident cu asupra de măsură: romanitatea noastră! Nu cumva să

cădem în păcatul și ridiculul celor care găseau origine latină toponimelor Slatina, Caracal, Turnu Severin...

În orice caz, repet, le aduc la cunoștință concetățenilor mei că teza lui Iorgu Iordan este greșită. Nu suntem urmașii unor „adunați“ de te miri unde. Am demonstrat asta și în cartea **Transilvania. Invincibile argumentum**. Etnic vorbind, cives romani veniți, aduși în Dacia, erau o populație omogenă. Dar teza lui IORDAN, deși greșită, poate fi invocată cu folos împotriva celor care susțin că latinitatea noastră a fost exacerbată în mediul academic. Dimpotrivă, aș zice. Eu am simțit că, discret, la Universitate, era încurajată orice tentativă de a scădea valoare și proporțiile romanității noastre. Rămășiță din anii '50, ai obsedantului deceniu? Tipică discuția despre Troian: mai toți colegii mei acceptau ideea că etimologia Troian = Traianus nu se poate susține din punct de vedere fonetic. Aceeași idee o are și dl. Vinereanu, cu pretenția că face o descoperire... Că, deci, Troian este un cuvânt slav în limba română...

De aici și a doua întrebare:

(2) **să pună dl Vineranu pe două coloane etimologia lui Troian, varianta Vinereanu și varianta Coja, și să arate de ce greșesc eu, iar dînsul are dreptate**. Varianta Coja se află pe blog, la articolul **Bădica Traian al nostru**, publicat pe 17 octombrie a.c.

În fine, a treia întrebare se referă la afirmația făcută de dl. Vinereanu atât în comentariul din capul acestor rânduri, cât și în *Prefața* de la amintitul *Dicționar*. Zice dînsul că numai 13-14% din lexicul limbii române ne vine de la romani, din limba latină. I-am scris și mi-am exprimat părerea că procentul este mult mai mic, în jur de 1%, dacă acceptăm metoda de calcul CIHAC-VINERANU. Adică numeri cuvintele de origine latină, numeri toate cuvintele din limba română și faci raportul. Cele circa 1200 de cuvinte latinești dacă le raportăm la cele peste 200.000 de cuvinte din DEX, nici 1% nu scoți!...

Aici mi se pare neserioasă poziția și metoda de calcul a dlui Vinereanu. Adică în zadar au existat pe lumea asta un Hasdeu sau un Graur, domnule Vinereanu?! Aruncăm la gunoi teoria circulației

cuvintelor fără s-o mai amintim și fără să demonstrăm de ce ar fi greșită?

Pentru cititorii mai puțin informați: pe la mijlocul secolului al XIX-lea, Alexandru Cihac a făcut o statistică și a constatat că în limba română cele mai multe cuvinte sunt de origine turcă și slavă, lăsând să se înțeleagă că romanitatea noastră este inventată la universitate. Era la data aceea destul de veche preocuparea ne-prietenilor de a demonstra că nu suntem urmașii Romei... Cihac aducea argumentul forte: al statisticii.

I-a răspuns Hasdeu, demonstrând că în oricare limbă cuvintele au rang diferit, nu sunt egale, nu au aceeași „valoare de circulație”: unele sunt mai importante pentru că sunt mai frecvente și le cunoaște toată lumea, sunt vechi, iar altele sunt rar folosite, nici nu le cunoaște toată lumea. Cuvintele moștenite din latină sunt dintre cele mai frecvente. Le cunoaște tot românul. **În limba română nu poți face nici măcar o propoziție de câteva cuvinte fără să apelezi la cuvinte sau morfeme moștenite din latină... Și poți să faci texte oricât de întinse folosind NUMAI cuvinte păstrate din latină.** Dacă facem o listă cu cele mai frecvente 1.500 de cuvinte românești, circa 1000 dintre ele sunt latinești, adică 66%. Dacă luăm seama la cele mai frecvente 500 de cuvinte, ponderea celor latinești crește la circa 80%. În *Luceafărul* peste 90% din cuvintele folosite de Eminescu ne vin din latină... Teoria lui Hasdeu a fost definitivată de Alexandru Graur. Fără să cunoști această teorie, la București, la facultatea de filologie, nu treceai în anul al II-lea, domnule Vinereanu! La Iași nu ați dat examen la teoria limbii?!

De unde și **a treia întrebare: Cum ați ajuns la procentul de 13-14%?**

Bănuiesc că ați făcut două liste. Mai întâi lista cuvintelor latinești, iar alături lista cuvintelor din Fondul Principal Lexical al limbii române. Lista cuvintelor din FPL o puteați lua de la Graur sau de la Nichita Vancea-Vantsias, v-am timis-o și eu. Așadar, domnule Vinereanu, vă întreb

cum arată, după dumneavoastră, lista cuvintelor moștenite din latină și care fac parte din FPL al limbii române? Negreșit aveți și lista cuvintelor din

FPL pe care Alexandru Graur, în chip eronat după părerea dumneavoastră, le-a considerat că vin din latină. Vă aștept cu cele două liste să le punem pe blog. Evident, cu comentariile dvs., după care voi comenta și eu!

I-aș pune dlui Vinereanu și o întrebare ajutătoare, **a patra: ne poate indica câteva strofe din Luceafărul care conțin numai 13% cuvinte latinești? Poate alcătui o frază de 10 cuvinte din care niciunul să nu fie moștenit din latină?**

Și ultima întrebare: ați afirmat în comentariul dumneavoastră că în limba română sunt „multe aspecte de structură gramaticală care nu se explică prin latină”. Este afirmația dvs. cea mai riscantă și mai nesăbuită (sic!). Acum o faceți prima oară. N-am mai întâlnit-o în lucrările dumneavoastră. **Care sunt, stimate domnule coleg, acele multe aspecte de structură gramaticală care nu se explică prin latină? V-aș ruga să nu vă referiți la cele identificate de mine. Nu sunt „multe”. Iar eu le-am descoperit după ce dumneavoastră v-ați formulat în termenii cei mai categorici respingerea romanității noastre!**

Nu e prima oară când îi pun dlui Vinereanu asemenea întrebări. Ele au mai fost puse pe blog și în textul *Ori laie, ori bălaie*, din 04.10.13. Invit să fie recitat! Nu mi-a răspuns domnul Vinereanu la obiecțiile formulate în urmă cu o lună. Dacă nici de data aceasta nu va răspunde, punct cu punct, voi fi obligat să suspend orice comentarii „dacizante” fără argumente. Le-am acceptat până acum, dar e timpul să dăm un caracter mai serios acestor discuții. Există, în fiecare știință, un sistem de principii care permite verificarea ipotezelor. Până acum așa zișii „dacizanți” – dar nu merită acest nume!, s-au dovedit a nu avea habar de așa ceva: metodă, principii...

Las pe umerii domnului Vinereanu sarcina istorică de a salva onoarea tovarășilor săi de idei. Dar idei fără dovezi și argumente nu mai merge! Măcar pe acest blog!

E rândul dumneavoastră, domnule coleg!

11.11.13

Nicolae MAREȘ

CONSTANTIN BRÂNCUȘI – 50

Brâncuși – artist novator nepereche

*Trebuie să încerci neconținut să urci foarte sus,
dacă vrei să poți să vezi foarte departe.*

Constantin Brâncuși

Pe drept cuvânt, se spune că sculptorul din Hobița, Constantin Brâncuși a fost artistul, care a revoluționat ideea de artă modernă, stârnind în perioada interbelică, numeroase controverse. Până într-acolo, încât s-a judecat cu Guvernul SUA, deoarece vameșii americani n-au vrut să recunoască valoarea artistică a operelor sale, considerându-le ustensile de bucătărie.

Pentru secolul al XX-lea, Constantin Brâncuși a fost unul din pionierii artei moderne. El a redefinit sculptura și a determinat lumea artei să accepte abstractul, esențializarea și, spiritualitatea în formă pură; el a trecut de la realismul traditional românesc la o formă de artă abstractă, concentrată pe esența obiectului sau a ființei reprezentate.

Unele din sculpturile sale, precum: *Coloana Infinitului*, *Sărutul* sau *Pasărea în spațiu*, nu copiază fidel obiectele, natura sau persoane, ci merg pe latură adâncă, abstractă, transmițând energia, mișcarea, libertatea și ideea.

Forma abstractă a lucrărilor brâncușiene au valențe expresive, nu sunt doar decorative; ele revoluționează nu doar forme, ci și concepte; prin esențializare lor ele se spiritualizează.

Pe scurt, Constantin Brâncuși a fost un pionier al modernismului, devenind o sursă de inspirație pentru numeroși artiști; cariera lui fiind marcată de unele scandaluri și, chiar de procese.

Unul dintre cele mai mari scandaluri în care a intrat Brâncuși, s-a datorat vizionarismului său, legat de „Prințesa X” – lucrare exponențială a marelui sculptor. Sculptura „Prințesa X” a fost inspirată de prințesa Maria Bonaparte, o aristocrată bogată – figură importantă a societății pariziene. Relația ei cu Brâncuși era mai degrabă platonice, iar sculptura respectivă simboliza maginea ei în societate.

Și aici, Brâncuși a simplificat forma până la esență, sculptura având o seamă de linii curbe, cu un aspect neted și simetric, care nu seamănă cu un bust tradițional de femeie.

Criticilor aduse de diferite medii, Artistul le-a răspuns.

„Dorința mea a fost să surprind esența femininismului, nu doar trăsăturile fizice ale acestei doamne”.

Se vede cum publicul francez, probabil și de pretutindeni, nu ajunseseră la stadiul de a înțelege esențele exprimate de artistul novator.

Astfel, nu un fitecine, ci Henri Matisse ar fi exclamat „*Voilà le phallus!*“ (Uite falusul!) – declarând că lucrarea ar fi pornografică.

Brâncuși a fost șocat de această reacție și, se întreba, cum de indivizii prezenți la expoziție, majoritatea artiștii, oameni de cultură nu au reușit să-i pătrundă esența și să se gândească doar la ceva grobian.

Insinuatorilor, Brâncuși le-a răspuns:

„Sculptura mea este Femeia, esența Femeii Eterne“.

De fapt, sculptura plecase de la o altă lucrare mai realist, numită „*Woman Looking in a Mirror*“ (n.r. „Femeie care se uită în oglindă“), inspirată chiar de prințesa Maria, dar Brâncuși a lucrat timp de ani de zile la simplificarea efectivă a formei până la a ajunge la ceea ce vedem azi la „*Prințesa X*“.

„*Sculptura mea este despre femeie, toate femeile într una, Femininul Etern al lui Goethe redus la esența sa. Timp de cinci ani am lucrat, am simplificat, am făcut materialul să vorbească și să exprime ceea ce nu se poate spune*“, a adăugat Brâncuși.

Scandalul de la Paris a fost o nimica toată față de ceea ce avea să urmeze șase ani mai târziu pe continent american. Brâncuși, în ciuda controverselor și a celor care nu erau pregătiți cultural să-i înțeleagă arta, a avut numeroși fani și adepți.

Printre aceștia și Marcel Duchamp, cel care va deveni un celebru pictor francez. Ei bine, acest Duchamp, organizează la New York o expoziție personală Constantin Brâncuși, cu 71 de lucrări. Duchamp a plecat la New York cu exponatele. La vama americană, stupoare. Cum spuneam, ofițerii vamali au văzut lucrările din cutii, le-au analizat și au decretat scurt: *nu sunt obiecte de artă*. Motivul era unul hilar. Conform legislației de la acea vreme, operele de artă importate puteau intra în SUA fără taxă vamală, dar numai dacă respectau canoanele conservatoare ale artei. Nu erau sculpture, dacă imitau direct formele naturale sau lucrări clasice.

Sculptura abstracționistă a lui Brâncuși nu se potrivea acestei definiții. Mai ales, după ce au văzut lucrarea „*Pasărea în spațiu*“, care nu semăna deloc

cu o pasăre, în accepțiunea ei naturală. Era o formă alungită, din bronz, elegantă și curbată, fără aripi, cap sau ochi. Ea sugera doar zborul și grația unei păsări. Ideea lui Brâncuși era esența zborului, nu detaliile fizice. Lucrarea capta lumina și crea impresia de mișcare și ușurință, de parcă ar zbura. Abstracțiunile acestea erau însă total străine pentru oficialii vamali care căutau să vadă o pasăre, așa cum oricine le poate vedea în natură, cu pene, cioc, aripi. Așa că s-au hotărât să o treacă la categoria ustensile de bucătărie și să o taxeze cu aproximativ 200 de dolari.

Abia după intervenții sporite pe la autorități, din partea prietenilor lui Brâncuși, și mai ales a artiștilor americani pasionați de lucrările românului din Hobita, lucrările au fost acceptate în țară și duse la Galeria Brummer. Expoziția a avut un succes fulminant, fiind ulterior preluată și de Clubul Artei din Chicago.

Cu toate acestea rămânea o chestiune nerezolvată: arta lui Brâncuși nu putea să rămână la categoria ustensile de bucătărie. A urmat o luptă juridică care a schimbat profund viziunea despre artă și a fost sentința care a oferit, în mod legal, legitimitate artei moderne. Toată tevatura a început după ce evaluatorul vamal a precizat că toate lucrările vândute în Statele Unite, de Brâncuși, vor fi taxate, pentru că nu reprezintă obiecte de artă.

Tușeu e-MI

Un ilustru erou necunoscut

Un documentar de 60 de minute scris și regizat de Jean-Pierre Devillers și Pierre Pochart (Premiul Emmy Internațional pentru Programe de Artă 201) prezintă eforturile extraordinare ale directorului muzeelor naționale din perioada celui de-al doilea Război Mondial Jacques Jaujard de a salva de jaful nazist operele de artă din patrimoniul Franței în timpul ocupației.

Dacă, în mod paradoxal, ilustrul erou francez este considerat „necunoscut“, oare ce se va ști și scrie despre lungul șir de i-responsabili români postdecembriști sub a căror administrare s-au risipit atâtea și atâtea valori din patrimoniul nostru? Și mă mai întreb cum e posibil ca românii, care prețuiesc civilizația Franței și, în general, a Occidentului mai mult decât propria civilizație, să nu copieze și o astfel de stare de spirit. Citez de la sursa:

În ajunul celui de-al Doilea Război Mondial, un grup de luptători din rezistență și pasionați de artă organizează exfiltrarea îndrăznească a unor capodopere din Muzeul Luvru pentru a le salva de nașiști. Operațiunea este condusă de Jacques Jaujard, directorul Luvru, un om care și-a lăsat amprenta asupra epocii sale prin personalitatea sa extraordinară și dragostea sa pentru artă. Paradoxal, este un funcționar public prin excelență, un înalt oficial de stat care își pune cunoștințele despre mecanismele interne ale sistemului, gândirea sa

strategică și incredibilă să îndrăznească în slujba unei cauze universale: salvarea patrimoniului național.

„ILSTRU ȘI NECUNOSCUȚ – Cum a salvat Jacques Jaujard Luvrul“ povestește aventurile directorului muzeelor naționale și ale echipei sale de bărbați și femei dedicate care au rezistat campaniei de jaf orchestrate de al Treilea Reich. Între 1939 și 1944, prin toate mijloacele posibile, discretul Jacques Jaujard s-a poziționat ca un bastion împotriva jefuirii sistematice a operelor de artă din muzeele și colecțiile private franceze. A fost un joc de șah și bluff, jucat cu riscul vieții sale împotriva unui dușman cu două capete: Hermann Göring, jefuitorul desemnat al lui Hitler, și acolitul său colaborationist, Abel Bonnard, ministrul lui Pétain. În această luptă, a primit ajutor neașteptat din partea contelui Wolff-Metternich, ofițerul german însărcinat cu protejarea operelor de artă, care lucra împotriva superiorilor săi. Un alt element cheie în operațiunea sa a fost Rose Valland, asistenta curatorială care a spionat centrul de colecție al jefuitorilor nașiști. Mii de opere de artă jefuite de la persoane private vor fi recuperate datorită notițelor sale.

<https://www.ladybirdsfilms.fr/illustre-inconnu-jaujard/>

Mihai MAXIM

RECURS LA ISTORIE

*Vai de biet român, săracul!
Îndărăt tot dă ca racul.*

Mihai Eminescu, Doina

Vremurile pe care le trăim acum confirmă întrutotul tăgăuirile poetului nostru național și aproape că nu mai este nevoie să vorbim de actualitatea lui Eminescu. În istoria noastră zbuciumată, perioadele de bine și de prosperitate au alternat mereu cu calamități, cu lupte pentru apărarea avutului și teritoriului național. Dificultăților din interior le-am făcut față prin munca și iscusința noastră, pericolele din exterior le-am evitat prin înțelepciunea conducătorilor noștri, însă atunci când aceasta nu era de ajuns, am plătit cu jertfe umane și cu pagube materiale. Generația celor care ne-am născut după război nu a făcut nici ea excepție de la regulă. Atunci însă când ne-a ajuns cuțitul la os sau când s-a vrut schimbarea binelui cu mai bine, s-au amestecat alții și iată unde am ajuns. În dorința de a face ceva pentru a evita un colaps național, cei care mai cred în viitorul nației române ne îndeamnă să ne întoarcem la istorie, la religie și la cultură. Să ne trezim la realitate, să ne amintim cine am fost și cine suntem. Aceasta își propune și Forumul Național Cultural „BRÂNCOVENIANA”, patronat de Primăria și Consiliul Local Potlogi, Arhiepiscopia Târgoviște, Complexul Național Muzeal „Curtea Domnească”, Societatea Scriitorilor Târgovișteni și Cenaclul Literar „George Coandă”.

La a VII-a ediție a Forumului, organizat pe 14 martie 2026 în spațiul binecuvântat al Palatului

Domnesc, în Casele Măriei Sale Constantin Basarab Brâncoveanu, s-au deplasat de la București câțiva scriitori și ziariști: prof. univ. dr. Nicolae Georgescu și editor Doina Rizea-Georgescu, conf. dr. Corneliu Zeană, prof. dr. Mihai Maxim, prof. Gabriela Banu, Vilia Banța, Florentina Chifu, Claudia Voiculescu, Marian Ilie, Maria Niculescu și ing. Octav Lică. Manifestările ocazionate de Forum au debutat cu Onorul militar și cu depunerea unei coroane de flori de către dl. Viorel Drăghici, primarul comunei Potlogi și de Echipa de tradiții a Cultului Eroilor Dâmbovița. S-a vizitat apoi Casa Florea-Mateiaș, unde s-a dezvelit placa omagială pentru ilustrul om de știință Traian-Dinorel Stănciulescu care și-a luat zborul în viață din Potlogi.

La ora 11,30 în Sala Mare a Palatului dl. primar Viorel Drăghici, secondat de d-na prof. Valentina Vasile, organizatoarea și sufletul Forumului, i-a salutat pe participanți și a vorbit despre importanța evenimentului. Dl. prof. Constantin Voicu a prezentat apoi mesajul de salut din partea profesorului universitar, scriitor, istoric al culturii și civilizației, jurnalist George Coandă, importantă personalitate dâmbovițeană, care a depășit de multă vreme fruntariile județului, după care elevii Dinu Florin Cristian, Stoian Daria Maria și Stancu Cosmin au prezentat un moment poetic din creația prof. Constantin Voicu.

Ne-a impresionat până la lacrimi „Balada lui Constantin Brâncoveanu“ în interpretarea Corului Parohial al Bisericii Crovu, *purtătoare de datină și credință creștină, timp al veșniciei odihnei pentru închinare la Sfintele Moaște ale Sfântului Voievod Constantin Brâncoveanu* și alocuțiunea elevei Domșa Maria. Poporul, în înțelepciunea sa a apreciat cu evlavie sacrificiul suprem al Domnului, dovadă larga răspândire în folclor a asasinării lui Brâncoveanu, devenit mit înainte. Astfel, în baladă, se cântă jertfa supremă a Domnului creștin care refuză cererea sultanului de a lăsa legea creștinească pentru a trece la cea turcească, plătind pentru credință cu prețul vieții lui și al vlăstarelor sale nevinovate: *Facă Dumnezeu ce-o vrea,/ Chiar pe toți de ne-ați tăia/ Nu mă las de Legea mea. Și urmașilor spre știință: Să știți c-a murit creștin/ Brâncoveanu Constantin*. Așa ne-a rămas în amintire, iar noi, cei prezenți în această ctitorie brâncovenească, simțeam cum se răsfrânge asupra noastră spiritul sfânt al martirilor. Într-o scurtă intervenție dl. prof. univ. dr. Nicolae Georgescu scoate în evidență faptul că Brâncoveanu și-a asumat martiriul, având până în ultima clipă posibilitatea de a renunța la credință, iar în Testamentul său el a repetat cu insistență că a murit creștin.

Cu ocazia acestui moment festiv s-a acordat *Diploma de Excelență* d-lui prof. univ. dr. Traian-Dinorel Stănciulescu, care prin activitatea sa didactică și științifică bogată și variată a dus faima satului natal în țară și dincolo de hotarele ei. Din cuvântul său de mulțumire am aflat lucruri atât de interesante despre D-sa, încât l-am abordat în timpul de socializare de după eveniment și, odată ajuns acasă, am căutat pe Internet informații suplimentare. Și un detaliu subiectiv care mi-a trezit interesul – cu vreo patruzeci de ani în urmă a devenit ieșean prin adopție, respirând aerul orașului meu de suflet.

Traian-Dinorel Stănciulescu și-a început activitatea profesională ca arhiect și concomitent a urmat cursurile Facultății de Filosofie la Universitatea Al. I. Cuza din Iași, pe care a absolvit-o în 1981. Găsindu-și adevărata vocație, în 1995 și-a dat doctoratul în filosofie, specializarea logica și semiotica. Ajuns profesor univesitar, conducător de doctorate, cu o bogată activitate în munca de cercetare, cu peste 200 de lucrări și peste 50 de cărți publicate, devine cunoscut în mediul științific din țară și din

străinătate. Dar nu și-a uitat niciodată sorgintea. Dacă îi amintim și pe cei șase generali ai familiei Boteanu care în ultimele trei secole a stăpânit fosta moșie brâncovenească aflată pe aceste locuri, înțelegem că au cu ce se mândri locuitorii de astăzi ai comunei Potlogi. Și se mândrește și confratele nostru Marian Ilie, potlogean și el, prin „adopție“. În continuare semnatarul acestor rânduri a citit un fragment din studiul său „Relațiile lui Constantin Brâncoveanu cu Petru cel Mare“ despre încercarea voievodului Țării Românești de a scăpa de tutela otomană prin alianța cu imperiul de aceeași religie, tentativă eșuată din cauza uneltirilor străinilor (Hatmanii cazacilor zaporojeni Ivan Mazepa și succesorul acestuia, Ivan Orlik), a trădării boierilor apropiați – Cantacuzinii, dar și a dușmăniei dintre voievozii principatelor românești. Astfel s-a ratat o posibilitate unică de a schimba cursul istoriei acestor locuri. (Mihai Maxim – „Tablouri în miniatură“, ed. SEMNE, Buc., 2020).

Un moment așteptat cu nerăbdare de participanți și cu emoție de concurenți l-a constituit înmânarea de către poetul George D. Piteș, membru al Societății Scriitorilor Târgovișteni, a Premiilor celei de a VII-a ediții a Concursului de poezie patriotică și creștină „*Sub crucea Sfântului martir Brâncoveanu*“.

PREMIUL I a revenit d-lui Dimitrie-Sorin Pană din orașul învecinat Titu, pentru volumul de poezii „*Ninsele tăceri*“.

A doua zi, în timp ce scriam aceste rânduri, am aflat de pe FB că Societatea Culturală „Apollon România“ i-a decernat lui Dimitrie-Sorin Pană TROFEUL LITERAR „Grigore Vieru“ Societatea Culturală „Apollon Romania“ – 2026 la Festivalul – Concurs Internațional de Creație Literară „Grigore Vieru“ – *Sunt iarbă. Mai simplu nu pot fi*, ediția XIV, 2026.

Revenind la BRÂNCOVENIANA, ne-a bucurat și decernarea premiului III distinsului nostru confrate, dr. Corneliu Zeană, membru activ al trupei Teatrului NOSTRUM al UZPR. Au mai fost premiați poezii Georgeta Roda, Viorel Dodan din Râmnicu Sărat și Olga Anghelici din Republica Moldova. Cum se obișnuiește în asemenea ocazii, dl. Piteș a rostit câte un scurt *laudatio* pentru fiecare premiant, iar aceștia au mulțumit în cuvinte alese.

Tot în cadru festiv scriitorul Marian Ilie și prof. univ. dr. Nicolae Georgescu au prezentat nr. 3 al revistei on-line *SIMBIOZE*, *revistă blogosferică lunară de ariergardă spirituală, fără frontiere, editată sub egida ONG Virtual ImpEx*. Director onorific E.S. dl. ambasador Nicolae Mareș. Seniori editori: cunoscutul eminescolog Nicolae Georgescu, academicianul Constantin Ionescu Târgoviște, ES dl. ambasador Constantin Lupeanu. Redactor-șef, Marian Ilie. Dl. Nicolae Georgescu sugerează că „Sub crucea Sfântului Martir Brâncoveanu“ să se caute și să se publice în revistă și posibile alte documente din acele timpuri și, de asemenea, să se creeze o asociație a tuturor ctitoriilor brâncovenești.

Seara, târziu, primesc pe WatsApp și „intervenția“ d-lui Marian Ilie, din editorialul numărului 3 al revistei, intrată în circuit grafic, la 14/15 ale fiecărei luni: *Am decolat, suntem în grafic și ne bucură nespul ecourile, cu atât mai mult cu cât sunt încurajatoare. Bunăoară, la acest număr 3, am primit replica de mai jos – la primele ore ale dimineții – de la Președintele Academiei Române, dl. Academician Ioan Aurel Pop. A fost ca o cireasă pe tortul festiv al lansării oficiale, desfășurate azi la prânz la Palatul Brâncovenesc din Potlogi. Este un semn cât se poate de clar că trebuie să luăm în serios campania vizând realizarea în București a unei copii a Columnei lui Traian – „certificatul de naștere a poporului român“ – cum inspirat o denuște Președintele Academiei. O vom face, străduindu-ne să fim cât mai convingători, în viitoarele numere ale revistei. Iată textul mesajului D-lui Președinte al Academiei: **Vă felicit tare! Ce frumos ar fi să fie! Să fie Columna în Piața Romană! Spațiul nu e larg destul, poate. Dar nici la Roma nu e larg așa cum ar fi trebuit și Columna rezistă de aproape două mii de ani acolo. Știu că nu sunt niciodată copiile precum originalul, dar aici nu ar fi vorba de o copie obișnuită, ci de repetarea acasă a ceea ce s-a făcut departe... Ce frumos sună „Certificatul de naștere a poporului român!“ Trimiteți gând bun! IA Pop.***

Originală și potrivită momentului s-a dovedit a fi și prezentarea uniformelor armatei române de-a lungul timpului, organizată de către dl. colonel (rtg.) C. Burcea.

Ediția a VII-a a Forumului Național Cultural BRÂNCOVENIANĂ s-a încheiat apoteotic la Palatul Brâncovenesc Potlogi printr-un miniconcert al Cenaclului Andrei Păunescu, în care Andrei, soția sa Maria și fiica lor Adriana Păunescu s-au dovedit demni urmași ai ilustrului lor părinte. Cântecul după poeziile lui Adrian, precum *Capul de la Torda*, *Să fie pace în lume*, *Iancu la Țebea*, *Ardealul ne cheamă*, *Rugă pentru părinți* alternează cu creațiile lui Andrei *Haide mamă, haide tată*, *Doamne, ocrotește-i pe români*. Vocile melodioase și calde ale Mariei și Adrianei, vocea dură și acuzatoare în funcție de context a lui Andrei, ne-au încălzit sufletul și ne-au trezit conștiința, iar inimile noastre vibrau ca și coardele chitarei vrăjite din mâinile cantautorului. Palmele noastre înfrigurate la propriu de la zidurile reci ale palatului s-au încălzit repede de la aplauze, se crease o comuniune suletească între interpreți și public. Fericiti că Andrei Păunescu a coborât ca un miracol de pe scena Sălii Palatului printre noi, la sfârșit ne-am îngrămădit cu toții să facem poze împreună. Noi – emoționați, el – zâmbitor și neobosit după o prestație în care s-a dăruit trup și suflet. Nici că se putea găsi un final mai potrivit pentru această zi cu o atât de bogată încărcătură istorică și patriotică.

TABLETA LUCON

SFINTELE PAȘTI 2026

Sfintele Paști și Crăciunul sunt marile sărbători ale creștinilor, iar pentru noi ele își au originea în serbări care marceau iarna și primăvara încă din vremea strămoșilor noștri geto-daci. Sunt momente de sărbătoare petrecute în familie. Tocmai de aceea, ele ne aduc bucurie și ne aștern în suflet o liniște divină. Dacă înaintea Crăciunului avem colindele, de Paști ne apropiem cu smerenie. Mergem sau nu la biserică, ținem strict sau lejer postul ortodox, în Săptămâna Mare ne aplecăm asupra noastră în lungi introspecții, cercetăm cu deosebire deciziile nereușite. În timp ce ne desăvârșim pe noi, curățim și ne aerisim casele, vopsim ouăle, pregătim mâncărurile tradiționale și cozonacii miraculoși.

Pentru mine, de mic, de când rosteam *Crezul* în biserică, îngenuncheat în fața ușilor altarului, noaptea Învierii este de o sacralitate rară. Primesc lumina sfântă a Învierii și anafura numită paști, simbol al jertfei și învierii Mântuitorului nostru Isus Hristos.

Știu. Lumina nu vine atât de la lumânări, cât din inimile noastre. Știu că ne purificăm, consumând anafura pe stomacul gol, ne pregătim sufletele pentru primirea harului divin. Paștile sunt victoria vieții asupra morții.

În copilărie, uneori, de la biserică ne duceam la cimitir, unde femeile tămăiau și dădeau de pomană ouă roșii, sfințite mai înainte la slujbă. Student în București, pe vremea aceea eram obligați să participăm la „reuniunea tovarășească” – dans în holul mare al Universității, după care, împreună cu câțiva colegi, mergeam la reuniunea învierii. Prezenți la actul sacru, întâlneam și fete, adesea înfiripându-se emoționante povești de iubire.

Masa de prânz era festivă, patronată de tatăl. Domnea veselia, peste o stare de tihnă rară. Ciocneam ouăle pe luate. Țin minte cum, într-un an, fratele meu mai mic, Lelu, ne învinsese pe toți și la sfârșit și-a arătat mărinimia, dându-ne și nouă câte un ou să ne înfruptăm. La noi nu se accepta să ciocnești și cu fundul oul odată spart. Apoi primeam daruri. Noi copiii, arătam carnetele de note, notele mari erau darul nostru, al celor patru copii, făcut părinților Gica și Filip. Slavă sufletelor lor!

Ziua de Paști era una din zilele speciale, când ne simțeam cu toții mai apropiați ca niciodată, ne respectam, ne iubeam. Prilej de recunoștință în fața părinților. Timp de calitate, vrăjit în toate cele trei zile tradiționale ale Sfințelor Paști. De ce vampirii de astăzi le-au redus la două?

Această sărbătoare a sufletelor este plină de lumină și de bucurie. Ea ne amintește cât de important este să fim uniți, să fim buni și să ne iubim. Simplitatea acestei tradiții ne umple inimile de bucurie mai plenar decât orice alt moment. Bucurie. Sf. Paști vor rămâne întotdeauna o sărbătoare specială pentru mine și pentru toți românii patrioți, credincioși.

SUMAR:

EDITORIAL – Marian Ilie, p. 2

Columna, Columna, – Marian Ilie, p. 3

Chemarea mării: Eminescu în Dobrogea – Nicolae Georgescu, p. 7

MONDOBLOGOSFERA

Despre gândirea sapiențială titulesciană – Nicolae Mareș, p. 10

Pătimirile lui Donald Trump – Marian Ilie, p. 12

O lume nebună, nebună, nebună: Bruce Springsteen se folosește de concert spre a-l denigra pe Trump, p. 14

Tableta Lucon: Nu războiului, p. 16

Cântând cu Nichita despre un război pierdut, p. 17

TRANSFOCATOR

La taifas cu Inteligența Artificială despre România – Marian Ilie, p. 18

Tableta Lucon: Felul meu particular de a vedea lumea, p. 21

TAIFASURI

„Leul în iarnă” – Magda Ursache, p. 22

Interviu cu un om genial, ilustrul maestru Mihai Bandac – Ben Todica, p. 25

„dragostea mea pentru România va continua mereu”, convorbire cu poetul turc Tuğrul Keskin – Marius Chelaru, p. 30

CUVINTELE, AH, CUVINTELE...

Poemul lunii apud Mircea Lungu, p. 34

DE SOPHIA – Nicolae Mareș, p. 34

Poezii – Claudia Napoli (Florida), p. 35

Poezii – Doina Drăguț, p. 36

PROZĂ

Și sarea, și marea... – Mircea Lungu, p. 38

Scris în stele – Raluca Ioana Maftei, p. 39

PRINTRE TOMURI

Tableta Lucon: Doina Drăguț, p. 46

LITERATURA FĂRĂ FRONTIERE

Pe marginea romanului „Între cer și pământ” – Mac Van Trang, p. 48

Un artist polonez de talie universală: Czesław Żmigaj – Nicolae Mareș, p. 50

In memoriam Osman Bozkurk – Marian Ilie, p. 54

Tableta Lucon: Cărturarul singuratic, p. 57

MISCELLANEA

Limba ce-o vorbim: Argumente științifice de netăgăduit privind originea traco-dacă a limbii române – Constantin Lupeanu, p. 59

Vă provoc la duel, domnule Mihai Vinereanu – Ion Coja, p. 62

Constantin Brâncuși – 50: Brâncuși – artist novator nepereche – Nicolae Mareș, p. 65

Recurs la istorie – Mihai Maxim, p. 68

Tableta Lucon: Sfintele Paști 2026, p. 71

Cristos a Înviat!

De Înviere

Cristos a Înviat! E-adevărat –
Ne este martor cerul înstelat
Și toate ne sunt martori, pe Pământ
Tot ce-a creat al Domnului Cuvânt
Semănător întru eterenitate
Al Duhului sălășluind în toate.
E noaptea Învierii lui Iisus
Luați Lumina cea din cer, de sus
Și împărțind lumină tuturor
Să-l prăznuim pe Cel Mântuitor
Cu osanale și cu rugăciuni
Smerindu-ne, să devenim mai buni!

În Sfântă Zi de Paști – Priceasnă –

Versuri: *Marian Ilie*

Muzica: *Marcel Morărescu*

Să luăm prietene, Lumină
De la sfântul ei Izvor de Sus
Memorând în fapte răstignirea
Cazna și-nvierea lui Iisus
Duhul Sfânt să ne inunde firea
Dintru Răsărit până-n Apus

Să ne-mpărtășim, deci, cu Lumină
În această Sfântă Zi de Paști
Să-ți pogoare în ființă Duhul
Dintru care altul să te naști
Să simți cum se roagă și se-nchină
Înțelepții lumii isihăști

Să se facă voia Celui Mare
Creatorul cel fără Odihnă
Căruia îi cerem toți iertare
Să ne-aștearnă-n jur Luminăția
Și smeriți să ne rugăm în tihnă
DOAMNE OCROTEȘTE ROMÂNIA.

Adevărat a Înviat!